Naabo ɗoŋ zina k'Isa Almasi

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riiŋe. Mattup ki Naabo ɗoŋ zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino ɗoŋ zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute soŋ mummino Unde Kamileŋ̰ t'a ɗiige ekki ɗoŋ zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamileŋ̰ me. Wo sulɗi ɗoŋ oon̰e ti dabar ere an uune a urzi naabadaŋ geŋ, yi ti'n ruute pây adda mattup ette.

Ti kaaga geŋ kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane ɗaŋŋal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane ɗoŋ zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a ɗoŋ Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruutite ɓaadaŋ a urzi naabo ɗoŋ zina sire an ize gettiyo, kane miŋ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a ɗoŋ ki geeger Zeruzalem, bini ɗoŋ ɓaadaŋ an ziipe addaŋ a Isa wo an seeɗu zakiɗi eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki ɗoŋ kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

Doŋ zina k'Almasi a Zeruzalem

1 Teyopil mee'ki nuŋ, nuŋ adda mattupadó ere
ki poone, ni riiŋe sulɗi ɗoŋ pay Isa y'ize wo yi

duuye ɗuwo t’ume k’eesiyo, 2 bini onniyo ere
Raa y’a y’umɓe k’awwa ki kandaane. Wo ki
poone y’a y’amɓa geŋ, ti toogo k’Unde Kamileŋ̰
y’an di ruute sulɗi ɗoŋ an d’ise a ɗoŋ zindí̃
ɗoŋ yi biire. 3 Aame yi dibire bini y’inda wo yi
bilɗe maŋ, y’an di gize tuddí te a kane ɗoŋ zindí
t’urzi ɓaadaŋ, geŋ i-kaza yoŋ ki kotto yi-bilɗe.
Wo adda k’onniyo ada piɗe geŋ tuddí y’an di
gize, wo y’an di gizite sulɗi ɗoŋ ki Moziko Raa.
4 Onniyo soo an ti guune omɓo ti kane geŋ̰ŋ̰o
maŋ, y’an di ruute, y’ede: «Kun ollo koɗuw̃o,
ti Zeruzalem eŋ kun arga tunɗa ye, kun dello
munɗa wede Meega Raa yi ruute y’un t’ela, aa
kun illiga n’un ruute ti bizó. 5 Ti poone Zaŋ ɗuwo
yi’ni zuyyite batem t’ahu, wo ɗe kune’ŋ adda
k’onniyto miibi Raa y’un ti’n suyya batem t’Unde
Kamileŋ̰.»

Isa y’eŋgile k’awwa ki kandaane

6 Wo kane ɗoŋ i t’ugiye a ɗaanadí geŋ an di y’
tunde, an’de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo
ko moziko ki ɗoŋ k’Izirayel k’an ti t’ela me?»
7 Isa y’an di ruute, y’ede: «Kane sulɗi ɗoŋ
aakede onniyto, ise peeɗo ere tuuku Meega Raa
yi dihe y’aase ti toogadí geŋ, kun k’aane kun ki
ti’n suune ye. 8 Wo ɗe kune kun t’oona toogo
aame Unde Kamileŋ̰ ti ɗiiga egguŋ maŋ. Iŋkino
maŋ kun kizita onamó, kun t’eesa ti Zeruzalem,
kun d’amɓa k’adda siiɗo ki Ziide ti Samari pay,
bini ɗaŋgu siiɗo pay.» 9 Aame y’a ti ruute iŋkino
maŋ, a ɗaanadaŋ geŋ miŋ y’a t’iiziga jomkey, y’a
iŋgile k’awwa ki kandaane, an di wolliyo bini
dondirso ti di y’ippe. 10 Aame kane an ɓaɓɓiya

Isa y’eŋgile k’awwa ki kandaane geŋ, an wolliyo
bibaraw a sirpadaŋ ɗoŋ sire ti kallagi tuwarɗi,
an an di ruute, an’de: 11 «Kune ɗoŋ ti siiɗo Galile
no, kun ôhire kun ɓaɓɓiya k’awwa ki kandaane
moo me? Geŋ Isa Raa yi y’umɓe ti ɗaanaguŋ, saŋ
onniyo soo y’a-kimo, kun di y’ wolla aa kun yi
wulle y’iŋgile k’awwa ki kandaane iŋkino sey.»
12 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ zina geŋ, t’ekki
mokkolo ere an ti waaku mokkolo k’Inda
k’Olibiye an di-ɗiige, an d’iŋgile ki Zeruzalem
kono to mokkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me,
suma kuɓɓaara soo. 13 An iiney Zeruzalem maŋ,
an di-gili biino ere t’awwa t’ekki bakatú aame
an d’ogiyso daayum. Aame geŋ kane Piyer, Zaŋ,
Zak, Andire, Pilip, Toma, Bartelemi, Matiye, Zak
ulo k’Alpe, Simo wede addí wehini kono siiɗadí
me, wo Ziid ulo Zak. 14 Kane pay onamaŋ kaŋ
soo, daayum an tondiyo Raa ti erayi ɗoŋ oŋgo,
ti Mariyam mekk’Isa wo ti zemɓa k’Isa pây.

Beeriyo Matiyas a olɗe Ziidas

15 Adda k’onniytagi geŋ, onniyo soo Piyer y’a
t’iiziga a ɗaana zemɓa kane suma meeda uto ada
sire an t’ugiye geṉṉo, wo y’an di ruute, y’ede:
16-17 «Zemɓa ki nuŋ, kun suune Ziidas yoŋ ti
diine kine, wo naabadí ede ere yi naabiya aa
kine in naabiya te. K’ita maŋ y’a t’ize wede
k’oogumso a ɗoŋ ki seeɗu k’Isa. Ono geŋ Unde
Kamileṉ ti’ni ruute ti kaaga adda mattup ki Raa,
ti bize Dawut a tukki Ziidas me, geŋ a-t’iide.
18 Iŋkino maŋ ti soŋko ere an i ele ki dimme
gette, y’a t’iwila doome. Wo kaciŋ wede geŋ y’a
iire t’addí a siiɗo adda doome geŋ me, addí a

ɓitte in̰n̰i k’addí a t’uɗɗite pay ti paate. 19 Rabila
gette ɗoŋ siiɗo Zeruzalem pay an di-t’illiga, wo
geŋ iŋkino doome Ziidas y’iwila geŋ an di y’
waaku ti onamaŋ “Akil Damma”, i-kaza “doome
an iwila ti puuzo wede.” 20 Ono eŋ nebi Dawut
yi riiŋe ti kaaga adda mattup ki Soom, y’ede:

“Ɓoozí a kila bulgo, wenɗa a lekka umbo*.”

Wo yi riiŋe soŋ, y’ede:

“Ume naabadí wenɗa doolo y’a t’amɓa†.”

21-22 Iŋkino maŋ i dehu wedusu y’a-t’ette ti
kine, y’a t’ise wede kazita ki rabila ki balɗiya
Galmeega Isa. Wedusu geŋ y’aase ti diine kane
ɗoŋ izire ti kine onniyo ti onniyo aame Galmeega
Isa y’izire adda siiɗo ti kine, t’ume Zaŋ yi ti y’
zuyye batem bini onniyo ere Raa y’a y’umɓe ti
diine kine, y’a iŋgile k’awwa ki kandaane.»

23 Aame geŋ an di biire ɗoŋ sire, Yusup
wede Barsabas sundí soo Zistus, kane ti Matiyas.
24 Iŋkino maŋ an tunde Raa, an’de: «Galmeega,
kee ki suune adde ɗuwo pay, iŋkino ki beero soo
ti diine ɗoŋ sire en̰n̰o, 25 kono y’a t’amɓe naabo
ɗoŋ zina k’Isa a õlɗe ki Ziidas, kono yo Ziidas
geŋ ume naabadí yi iili, yi t’iide k’ume wede aa
addí i dehu i-d’îide untadí.» 26 Iŋkino maŋ an
t’ize teltel muntelliyo, maŋ i-t’iire a Matiyas, geŋ
yoŋ y’a di giyye ti kane ɗoŋ zina ɗoŋ koomat
makumu soo gen̰n̰o.

2

Aaniya k’Unde Kamilen̰

* **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26. † **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8.

1 Aame onniyo tarnaape ki Pantekot t’iina toŋ
maŋ, kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay
an lekkiyo umayaŋ soo. 2 A kaamiki an ollige
maŋ tarkuuse aa ki maaye ɓaadaŋ i-ɗeegu ti
kandaane, iide’ŋ i-t’ûune adda ɓoy wede kane
adda geŋ̰ŋ̰o. 3 Aame geŋ an wolliyo munɗa aa
ilze k’uw̃w̃o iide a t’îhinte, wede soŋ i di ziipe
tuddí tuddí. 4 Kane pay addaŋ a ûune t’Unde
Kamileŋ̰, iŋkino an d’iise orbe t’ono ɗoŋ doolo,
wede tuuku toŋ yi d’orbe t’ono ɗoŋ aa Unde Raa
ti ele ele.
5 Wo aame geŋ a Zeruzalem i d’ede Yawudiyagi
ɗoŋ i seeɗu urzi Raazaŋ zakiɗi, an iido ti
siiɗiyagi ɗoŋ adda duniya pay. 6 A onamaŋ
ɗoŋ geŋ kane ɗoŋ duuru an d’ukke, an iide, an
ziiɗa giggiraŋ kono wede tuuku toŋ yi d’ollige
ono t’onamí t’onamí. 7 Wo kane ɗoŋ duuru an
di roote munɗa an ki suune ye, an di wolliyo
ɓeesel, wo an’de: «Kane ɗoŋ i rootiso eŋ, kane
pay miŋ ti siiɗo Galile ye ko? 8 Ɗe mummino
kane ɗuwo eŋ wede tuuku toŋ yi d’orbe ti ono
kine me? 9 Kine ɗoŋ iido ti siiɗiyagi ɗoŋ ki
Partiya, ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki
Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi, 10 ki Pirizi,
ki Pampili, ki Misir, ki Sireŋ adda siiɗo Libi,
ɗoŋ soŋ an iido ti Room, 11 ti siiɗo Kiret, wo ti
siiɗo k’Arabi. Ɗoŋ soŋ Yawudiyagi, ɗoŋ oŋgo
Yawudiyagi ye an ti t’ize tuddaŋ Yawudiyagi pay
miŋ, kane ay di’n ollige an d’orbe t’onamey
t’onamey me. Ɗe geŋ munɗa k’armika Raa ye
ko?» 12 Kane pay eedaŋ t’a digge, an di roote
munɗa an ki suune ye, an di rootiyo ti tuddaŋ,
an’de: «Ɗe geŋ i-kaza moo me?» 13 Wo oŋgoŋ

an di’n okko maade, an’de: «Kane eŋ an t’iiɓo toote.»

Ono Piyer a ɗaana ɗoŋ duuru

14 Iŋkino maŋ Piyer ti kane ɗoŋ zina ɗoŋ
koomat makumu soo geŋ an t’iiziga, wo y’a ruute
ti golla awwa, y’ede: «Kune pay Yawudiyagi wo
kune ɗoŋ pay iido ki Zeruzalem, kun t’ohinto
kuwwaguŋ a ono ɗoŋ ni roota, kono kun di
suune munɗa wede ize. 15 Kun’de ɗoŋ eŋ an
t’iiɓo, maŋ an ki t’iiɓo ye, ume ti soohe ɓotto*.
16-17 Wo aŋkeŋ ono ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti
bize nebi Zowel a-t’iide, y’ede:

“A onniytagi ɗoŋ ettiyo k’ita geŋ,
Undó n’a ti teepa ekki ɗuwo pay.
Iŋ̃ŋ̃iguŋ kuuli erayi an di rootita ono ɗoŋ n’agisa.
Iŋ̃ŋ̃i obilagi ti konazi an d’etta munɗa aa suniye,
wo gôlɗalguŋ an t’oona suniye.
18 Eyye, ki kotto onniytagi geŋ,
a ɗoŋ naabadó kuuli erayi pây,
n’an di teepa Undó wo an di rootita ono ɗoŋ n’agisa.
19 N’aasa sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego awwa a kandaane,
wo a ɗanɗi a siiɗo sulɗi ɗoŋ i-kaza munɗa,
an di wolla puuzo, uwwo wo dondari ki saa.
20 Peeɗo ti-t’etta ume a t’isa zimolo, tere a t’isa aa puuzo.
Aame sulɗi geŋ an t’iŋgila maŋ, onniyo Galmeega Raa t’a aana, onniyo ere meeda ki daryika Raa gette.

* **2:15** 2.15 Ɗoŋ k’Izirayel an k’omɓo munɗa ye ti soohe, daa an ki tunde Raa a peeɗo t’ize k’aaɗumu mesuwe ye me.

21 Wo aame geŋ wede tuuku y’iila ti suma Galmeega Raa maŋ, yoŋ y’a y’utta†.”»

22 Piyer y’an di ruute sey, y’ede: «Kune ɗoŋ
k’Izirayel no, kun ollo munɗa wede n’un di
roote: Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t’urzi yode
Raa y’a ize sulɗi k’armika wo sulɗi ɗoŋ i ceeriyo
eego a diinaguŋ, wo kune batum kun’ni suune.
Iŋkino maŋ Raa y’un gize kereŋ̰ i y’igibo yode.
23 Yode wede geŋ un y’ele a beyguŋ̰ Raa batum aa
yoŋ yi dihe, wo aa munɗa wede y’ilke ti poone
y’aasa. Iŋkino maŋ kun an di y’ele a bey ɗoŋ
i ki suune Raa ye, an ti y’ tiike ekk’undumu
wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko, an di
y’îide. 24 Wo ɗe Raa y’a ti y’ bilɗe, y’a y’uɗɗe
ti dabar ere k’unto te, kono unto i-k’ede toogo ye
a tukk’Isa me. 25 Dawut toŋ yi ruute ti kaaga a
tukki yoŋ me, y’ede:

“Yo Galmeega daayum ni yi wolliyo ɗaanadó,
n’a k’orgiɗe ye kono yoŋ daayum a sirpadó.

26 Kono kamo nuŋ ulbó uŋse, wo ilzó y’a t’imme t’uŋsuwo,
wo ni zaapu elkisadó aame n’inda toŋ, nuŋ Raa yi ti n’ balɗa.

27 Nuŋ ni suune kee Galmeegó ki ki n’oola adda diine ɗoŋ unto ye,
ki k’oola tudde ki wedizá kamileŋ̰ a ki ruuma adda muuzo ye.

28 Kee urziyagi ɗoŋ o-do t’ettey k’ume lekkiyo k’o ni gize,
ulbó uŋse kono kee daayum ti nuŋ‡.”»

---

† **2:21** 2.21 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.1-5. ‡ **2:28** 2.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.8-11.

29 Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo
zemɓa ki nuŋ, nuŋ oo d'ede urzi n'un di rooto
kereŋ̰ a urzi ki mugiyiŋ Dawut me. Yoŋ y'inda,
an dĩ y'ele adda muuzo, wo muuzadí toŋ maŋ
aŋkeŋ̰ŋ̰o tod'te di kine. 30 Yo Dawut geŋ yoŋ
nebi, wo yi suune Raa geŋ y'a ti nîime tuddí a
ɗaana yode, y'a ruute, y'ede: “Mozikadá gette
ni di t'ela a ulo ti diine k'iŋ̰ŋ̰i ɗoŋ ki biza
bumɓizá§.” 31 Dawut geŋ yi zuune ki poone
Almasi Raa yi biire yi balɗa me, geŋ y'a ruute,
y'ede:

“Yoŋ an ki y'iili adda diine ɗoŋ unto ye, wo
tuddí i ki ruume adda muuzo ye*.”»

32 Piyer y'a ruute sey, y'ede: «Wede n'a ruute
geŋ yoŋ Isa, kaye pay ay di y' wulle Raa y'a ti y'
bilɗe. 33 Raa y'a y'umɓe k'awwa ki kandaane y'a
lekkey a ammidadí, wo a Isa Meega Raa yi-d'ele
Unde Kamileŋ̰ ere yi ruute y'in di t'ela. Iŋkino
maŋ yo Isa y'in d'elo Unde Kamileŋ̰ a kine aa kun
wolliyo wo kun ollige aŋkeŋ̰ŋ̰o. 34 Wo yo Dawut
geŋ yode batum k'awwa kĩ kandaane yi ki gili
ye, wo toŋ y'a ruute, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:
K'edi ki-koona a ammidadó kino,
35 bini ɗoŋ k'aduzá n'an isa
aa munɗa ki bita ti ɗanɗi zoŋɗá†.”

36 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ k'Izirayel pay kun suuno
ki kotto, Isa wede kun ti y' tiike ekk'undumu

---

§ **2:30** 2.30 Kun wollo adda mattup ki Soom 132.11. * **2:31** 2.31 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. † **2:35** 2.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, Raa yi y’ize Galmeega wo Almasi Raa yi biire.»

Ɗoŋ dupu aɗo an ziipe addaŋ a Isa

37 Aame kane ɗuwo an illiga iŋkino maŋ addaŋ
a iile wiic, wo an tunde Piyer ti ɗoŋ zina k’Isa
oŋgo, an’de: «Ɗe ay d’ise mummino, zemɓa ki
nuŋ?» 38 Maŋ Piyer y’an di ruute, y’ede: «Kun ti
kama lekkiyaguŋ wo wede tuuku toŋ yi suyyo
batem ti suma k’Isa Almasi, kono kun t’oona
tambobino k’olɗikaguŋ. Iŋkino maŋ Raa y’un
t’ela Unde Kamileŋ̰, 39 kono ono ɗoŋ Raa yi ruute
y’aasa eŋ a kune, a iŋ̰ŋ̰iguŋ, wo a ɗoŋ dokki, a
ɗoŋ pay ɗoŋ Galmeega Raaziŋ yi’ni waaka.»
40 Piyer geŋ y’an di ruutite ono ɓaadaŋ sey
kono an t’eele kooke, an d’amɓe, wo y’an di
ruute, y’ede: «Kun t’aɗɗo ti diine ɗoŋ i t’uɗɗe
t’urzi wede ɗerec ki Raa geŋ me, wo kun t’oona
uttiyo.» 41 Ɗoŋ umɓe a ono Piyer geŋ an ti’n
zuyye batem, wo a onniyo gette kane suma dupu
aɗo an a-ti giyye ti zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa.

Lekkiyo ɗoŋ ki poone an ziipe addaŋ a Isa

42 Kane pay kaŋ soo an d’ollige dooyiso ere ɗoŋ
zina k’Isa an’ni dooyiso, an di lekkiyo kettiyo kaŋ
soo, omɓadaŋ kaŋ soo, wo daayum an tondiyo
Raa kaŋ soo. 43 Kane ɗoŋ duuru pay an lekkiyo
t’orgiso a Raa, kono kane ɗoŋ zina geŋ ti toogo
ere ki Raa an d’isiyto sulɗi ɓaadaŋ ɗoŋ i ceeriyo
eego ti sulɗi k’armika. 44 Kane ɗoŋ pay i ziipe
addaŋ a Isa, an lekkiyo kaŋ soo, maaladaŋ toŋ
kaŋ soo. 45 An owile doome koo ɓoy koo maŋ,
soŋko gette an di-dokkiɗe diinayaŋ pay, a wede
tuuku toŋ a attiɗizí attiɗizí. 46 Kane pay addaŋ

soo, onniyo ti onniyo an d’ettiyo booro Ɓoy Raa,
omɓadaŋ kaŋ soo ti uŋsuwo wo ti tassuwa adda
ɓoyɗizaŋ me. 47 Daayum an tamma Raa wo a
lekkiyadaŋ gette ɗuwo pay an di’n geyyiso. Wo
onniyo ti onniyo Galmeega yi’n aagulu ti ɗuwo
ɗoŋ an ooniyo urzi k’uttiyo.

3

Piyer ti Zaŋ wo wede zoŋɗí unto

1 Onniyo soo Piyer kane ti Zaŋ an t’ette tondiyo
a booro Ɓoy Raa a peeɗo t’ibbira, peeɗo ere
aa daayum an tondiyo Raa. 2 Wo goppoŋ
a sirpa ki biza Ɓoy Raa wede an yi waaku
biza majjaane geŋ, an d’umɓo wedusu zoŋɗí
unto t’ume k’ehiyadí to, daayum an ti y’ zaapu
aŋgeŋ̰ŋ̰o, yi d’ahultu munɗa a bey ɗoŋ ettiyo ki
booro Ɓoy Raa. 3 Aame wede geŋ yi wulle Piyer
kane ti Zaŋ an’te booro Ɓoy Raa maŋ, y’a iise
ahulu munɗa a beezaŋ. 4 Aame an illiga iŋkino
maŋ, Piyer kane ti Zaŋ geŋ an di y’ wolliyo teɓeŋ̰,
wo Piyer y’ede: «K’ayni wolli!» 5 Aame geŋ wede
y’an iise wolliyo, kono y’elkiyo yi-t’oona munɗa
ti beezaŋ. 6 Maŋ Piyer yi di ruute, y’ede: «Nuŋ
o k’ede soŋko ye, dap ye, wo munɗa wede o
d’ede n’a-d’elo, ti suma ere ki Isa Almasi wede
ti geeger Nazaret, ki t’oozo wo k’a oziro.» 7 Maŋ
Piyer y’a igibe beezí wede k’ammade, y’a di y’
ziiɗa, y’a y’iiziga kaŋ ôhire. A kaamiki wede’ŋ
ɗonɗali ti zoŋɗí a t’ize toogo. 8 Wede geŋ y’a ilɗe
k’awwa y’a t’îhira, wo y’a iise sooru, yi-t’iide ti
kane k’adda booro Ɓoy Raa, yi sooru, yi lohito,
yi tamma Raa. 9 Wo yoŋ wede geŋ ɗuwo pay an

di y' wulle yi sooru wo yi tamma Raa. 10 Aame
ɗuwo geŋ an yi wulle wo an yi zuune yoŋ wede i
konso daayum a biza Ɓoy Raa wede an yi waaku
biza majjaane yi d'ahultu geṉṉo maŋ, an ziiɗa
giggiraŋ ti orgiso a munɗa wede i iide a wede
geṉṉo.

Ono Piyer a booro Ɓoy Raa

11 Wo wede geŋ Piyer ti Zaŋ y'an k'eeziyo
ye. Iŋkino maŋ ɗoŋ duuru pay an d'iide k'ume
kane kaŋ okko, k'adda daabe wede an yi waaku
daabe ki Salamoŋ, kono kane an ziiɗa giggiraŋ.
12 Aame Piyer yi wulle ɗuwo iido tuddaŋ maŋ,
y'an di ruute y'ede: «Kune ɗoŋ k'Izirayel no,
kun seeɗu giggirguŋ moo me, kun ay di'n wolliso
iŋkino me? Kun elkiyo wede uune bee yi sooru
eŋ ti toogo kaye ko kunuŋ, kun elkiyo kaye ki
diine a urzi Raazey me ko? Aha, iŋkino ye.
13 Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup, yoŋ geŋ
miŋ Raa moŋgiɗagiŋ, yi-d'ele gooliko a Isa wede
naabadí. Yode wede kune batum kun an di y'ele
a deero Romeŋ. Aame mozigo Pilat yi dihe yi-
d'eeze kono yo yi zuune yi k'ize munɗa ye toŋ,
kune kun di giigira. 14 Yode wede kamileṉ wo
ki diine a ɗaana Raa geŋ kun di y' giigira, wo
kun di dihe kun i d'ize beeko a wede tôwwo ɗoŋ.
15 Iŋkino maŋ wede i d'eliyo lekkiyo a ɗuwo geŋ,
kun an di y'ele a ɗuwo, an di y'îide. Wo Raa
y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto me, kaye ay di
y' wulle. 16 Wo wede eŋ kun yi suune wo kun
yi wolliyo, munɗa wede ize a ɗaanaguŋ. I ele
beeko te toogo ere ki suma k'Isa t'urzi zaapu

k'adde a yode, y'uune beeko pay ette t'urzi zaapu
k'adde a Isa, aa kune pay kun wolliyo eŋ̰ŋ̰o.
17 Wo aŋkeŋ zemɓa ki nuŋ, ni suune aame
kune wo ti deeruguŋ pay Isa kun di y' giigira geŋ,
munɗa wede kun isiyo kun ki y' suune ye. 18 Geŋ
iŋkino a-t'iide a ono ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti
bize nebiyagi pay, y'ede: "Almasi Raa yi biire,
y'a dabira*." 19 Aŋkeŋ kun ti kama lekkiyaguŋ,
kun ti kami ki tukki Raa kono y'un di-booya
olɗikaguŋ. 20 Iŋkino maŋ Galmeega Raa y'un
t'ela puukiyo, wo y'un ti y' t'igibo Almasi Raa yi
biire a kune, yoŋ Isa. 21 Wo aŋkeŋ̰ŋ̰o Almasi y'a-
lekko a kandaane bini onniyo ere sulɗi pay a t'isa
aware, aa Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagí
ɗoŋ kamileŋ̰. 22 Muusa y'a ruute ti kaaga, y'ede:
"Galmeega Raaguŋ y'un d'ooɗiba nebi aa nuuno
ti diine zemɓaguŋ, wo kune kun d'olliga sulɗi
ɗoŋ pay y'un rootita geŋ me†." 23 Wo soŋ y'ede,
aame wede tuuku yi-tuuga k'ollige k'ono nebi
geŋ̰ŋ̰o maŋ, y'a dagga, yode geŋ yi k'isa ti diine
ɗoŋ Raa ye‡. 24 Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel
a iide soŋ k'ita bakadí bakadí geŋ, an ruutite
wo an gizite a sulɗi ɗoŋ isiyo a onniytagi ɗoŋ
aŋkeŋ̰ŋ̰o geŋ me. 25 Zemɓa ki nuŋ, ono ɗoŋ
nebiyagi an ruutite pay geŋ a kune, wo taasuwa
ere Raa yi gitte ti moŋgiɗagiŋ gette kune adda,
aame yi ruute a Ibirayim, y'ede: "Ita ɗuwo pay
a siiɗo an t'oona beeko t'urzi k'iŋ̰ŋ̰izá§." 26 Geŋ

---

* **3:18** 3.18 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5. † **3:22** 3.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15. ‡ **3:23** 3.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.19 wo Lebitik 23.29. § **3:25** 3.25 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18.

ki poone a kune Raa y'igibo wede naabadí me,
kono y'un di zaape beeko wo tuuku toŋ y'a ti y'
kimo ti naabadí ere olɗo gette.»

4

Piyer ti Zaŋ a ɗaana deero booro Yawudiyagi

1 Aame Piyer ti Zaŋ an an ti rootiyto a ɗoŋ
duuru geŋ, kane ɗoŋ seɗeke, goole ɗoŋ boohiyo
Ɓoy Raa ti Saduseyeŋ miibi an d'iina aame kane.
2 Kane an di-gulkuwe ɓaadaŋ aame an wulle ɗoŋ
zina sire an dooyiso ɗoŋ duuru wo an an kazita,
an'de Isa yi-bilɗe, wo ɗoŋ i t'inda toŋ an di balɗa
kay. 3 Iŋkino maŋ Piyer ti Zaŋ an ti'n ziɗɗe, an
di'n iɓi daŋgay bini ki soggo, kono peeɗo t'iŋgile
baa. 4 Aame geŋ ti diine ɗoŋ illiga ono ki Piyer
ti Zaŋ geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an d'umɓe, wo ti ɗoŋ i
ziipe addaŋ a Isa an aa di giyye, kane ɗuwo ette
suma dupu paat.

5 Soggo maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ i
dokkiyo Yawudiyagi wo ɗoŋ suuniyo k'oogoro an
t'ugiye pay a geeger ki Zeruzalem. 6 A ogiysadaŋ
gette i d'ede kane Annemozigo goole ɗoŋ seɗeke
ti ɗoŋ ɓoozí pay, Kayip, Zaŋ wo Alegzandire.
7 Piyer ti Zaŋ t'adda daŋgay an di'n uɗɗo, an
d'an t'iide diinayaŋ wo an di'n tunde, an'de:
«Wede eŋ kun i ele beeko ti toogo ere tuuku te,
wo ti suma k'aaye?» 8 Aame geŋ Piyer yoŋ addiŋ
ûune ti Unde Kamileŋ̰ wo y'an di ruute, y'ede:
9 «Kune deero ɗoŋ seɗeke wo ɗoŋ i dokkiyo
ɗoŋziŋ, aŋki kun ayni wiiko ki ɗaanaguŋ eŋ,
kun dehu kun ɗekke booro a eedey kono ay ize
beehiye a wede zoŋɗí unto, wo soŋ kun dehu

kun di suune t'urzi mummino y'utte t'eenizí me.
10 Iŋkino maŋ kune deero siiɗo ti ɗoŋ k'Izirayel
pay, munɗa eŋ kun yi suuno koɗuwo: wede kun
wolliyo yi t'îhira a ɗaanaguŋ eŋ, y'uune bee ti
toogo ki suma ere k'Isa Almasi wede ti geeger
Nazaret, yode wede kun ti y' tiike ekk'undumu
wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo Raa
y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto me. 11 Aakede
an riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, Isa yoŋ
aa mokkolo ere kune ɗoŋ k'oozige ɓoy kun di
ziɗɗe mentú, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere
majjaanawa a jiire k'oozige ɓoy te*. 12 Iŋkino
maŋ n'un di rooto Isa ɗaŋŋal urzi k'uttiyo me,
kono adda duniya pay ette Raa yi k'eele ye suma
ti doolo in di'n utta kine ɗuwo me.»
13 Aame geŋ kane deero an wulle Piyer ti Zaŋ
an rootiyo onamaŋ daa k'orgiso maŋ, an ziiɗa
giggiraŋ kono kane ɗoŋ i ki duuye tunɗa ye, kane
miŋ ɗoŋ kino baa. Wo kane deero geŋ an suune
an izire t'Isa me. 14 Wo aakede an wolliyo wede
uune bee a sirpadaŋ geŋ, urzi an an di roote
munɗa a kane umbo. 15 Iŋkino maŋ an an d'ele
urzi an t'aɗɗe t'adda ɓoy me. Aame kane an
t'uɗɗe maŋ, kane deero booro Yawudiyagi an di-
ruute diinayaŋ, 16 an'de: «A ɗoŋ eŋ in an d'isa
mummino me? Ɗerec, Piyer ti Zaŋ an ize munɗa
k'armika geŋ, ɗoŋ Zeruzalem pay an y'illiga,
kine in k'aane in ki niike ye. 17 Wo kono rabila
gette a ki teepa a ɗuwo pay ye geŋ, in an ondirɗo
ki kossiyadaŋ, kono suma k'Isa piɗipiɗiḭ an ki
roota ye baa a wede tuuku toŋ maŋ.»

---

* **4:11** 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

18 Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ an di’n wiike, wo an an
di ruute, an’de: «Ti aŋki kun ôhor, suma k’Isa
kun kizita ye, wo kun dooya wenɗa ye baa.»
19 Maŋ Piyer ti Zaŋ an an di’n gime onamaŋ,
an’de: «A suuno kune batum munɗa wede ki
diine a ɗaana Raa me, ay d’amɓe ono kune
kunuŋ, ono Raa ko? 20 Ki kaye maŋ ay k’anniga
ye ti rootiyto a munɗa wede ay wulle wo ay illiga
me.» 21 Maŋ kane deero geŋ an an d’undirɗe ki
kossiyadaŋ sey, wo an an d’iize. An an d’ise ulsu
an k’uune ye, kono ɗuwo pay geŋ an tamma Raa
a munɗa ize geŋ me. 22 Yoŋ wede uune beeko
t’urzi munɗa k’armika geŋ, ozzinayí ette suma
k’ada piɗe ti makumu.

Tondiyo Raa ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

23 Aame Piyer ti Zaŋ ti daŋgay an an iize maŋ,
an d’iŋgile an d’uuney zemɓadaŋ, an an t’îide
taaya pay a munɗa wede deero ɗoŋ seɗeke ti
ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi an an ruutite me.
24 Aame ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an illiga
ono ki Piyer ti Zaŋ gen̰n̰o maŋ, pay onamaŋ kaŋ
soo an tunde Raa, an’de: «Galmeegey, kee wede
k’ikkima kandaane ti siiɗo wo bar, ti sulɗi ɗoŋ
pay adda. 25 Kee wede ki ele Unde Kamilen̰ a
Dawut wede naabadá, Unde gette ti di gize, y’a
ruute, y’ede:
“Ki moo me ɗoŋ siiɗiyagi pay an ahutu bokimo
me?
Ki moo me ita ɗuwo pay an tôwwo onamaŋ ki
bita me?
26 Kane mozagi a siiɗo pay an t’ikkima tuddaŋ ki
arka,
wo deero boha bumɓiyagi an t’ugiye

ki ɗeyyiso ki Galmeega Raa wo ti Almasi Raa yi
biire[†].”
27 Eyye, ono geŋ ɗerec, Erod ti Pons Pilat an
t’ukkiye a geeger ettiyo, ti kane ɗoŋ Yawudiyagi
ti ɗoŋ Yawudiyagi ye, an di kiigira wede
naabadá, Isa wede kamileŋ̰ ki biire. 28 Iŋkino
maŋ munɗa wede ki dihe ti poone geŋ, an
t’ize pay t’urzi toogadá, aa kee ki dihe. 29 Wo
aŋkeŋ Galmeega, kee ki wollo an ay ondirso
ki kossiyadey, kaye ɗoŋ naabadá kee k’ay eli
toogadá ay di kizite onamá daa k’orgiso. 30 K’ay
eli toogadá kono ay an t’ele beeko a ɗuwo, wo
ay d’ise sulɗi k’armika ti sulɗi ɗoŋ i ceeriyo
eego ti suma wede naabadá, Isa wede kamileŋ̰.»
31 Aame kane an ɗiŋge ti tondiyo Raa maŋ, ume
wede an d’ugiye ki tondiyo geŋ y’a iise ŋoŋŋirso.
Wo Raa yi di’n ûune t’Unde Kamileŋ̰ pay, maŋ an
d’iise kazita k’ono Raa daa k’orgiso.

Lekkiyo ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

32 Ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa pay geŋ elkisadaŋ
kaŋ soo, ti diinayaŋ wenɗa soo toŋ y’a roote eŋ
ki nuuno umbo, pay maaladaŋ an t’oɓe ume soo.
33 Kane ɗoŋ zina k’Isa an kazita ti toogo ɓaadaŋ
rabila k’Isa te, an d’eesiyo: «Yoŋ Galmeega Isa
yi-bilɗe, kaye ay yi wulle.» Wo kane pay geŋ
Raa y’an di ziipe beeko ɓaadaŋ. 34 Ti diinayaŋ
wenɗa soo toŋ munɗa i-baate umbo. Ɗoŋ an
d’ede domɓi ise ɓoyɗi toŋ an owile maŋ, soŋko
gette an d’ettiyo, 35 wo an an d’eliyo a bey ɗoŋ
zina k’Isa, maŋ kane geŋ an an di-dokkiɗe, soŋko
gette a wede tuuku toŋ a attiɗizí attiɗizí. 36 Ti

[†] **4:26** 4.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

diine ɗoŋ geŋ i d’ede wede sundí Yusup yoŋ ti
biza bumɓu Lebi, wo kane ɗoŋ zina k’Isa an di y’
waaku Barnabas suma gette i-kaza «wede k’eliyo
kooke», yoŋ an y’ehe a siiɗo Siipire. 37 Yoŋ wede
geŋ i-d’ede doome wo y’a t’iwila, y’a t’umɓo
soŋko y’an d’iido, y’an d’ele a bey ɗoŋ zina k’Isa.

5

Ananiyas ti Sapira

1 Wo i d’ede wedusu sundí Ananiyas ti eddí
Sapira, doomizaŋ an t’iwila. 2 Kane geŋ an ti
gitte onamaŋ kaŋ soo, soŋko y’a-diikiɗa sire, ere
soo a yode wo soo y’a t’umɓe, y’an d’iide y’an
d’eliyo a bey ɗoŋ zina k’Isa. 3 Maŋ Piyer yi di
ruute, y’ede: «Ki moo me Ananiyas ki-d’iili addá
a Meeda siitanɗani ti-t’iide me, wo ki moo me
ki lohito ono a Unde Kamilen̰, k’a t’uuyo soŋko
doomizá soo a kee me? 4 Wo doome doomizá,
aame ki ki t’owila ye wo ki t’iwila toŋ maŋ,
soŋko gette k’a ti naabe aa addá i dehu. Wo
ɗe ki moo me ki d’isiyo iŋkino me? Naabadá
k’ize gette a ɗuwo ye, k’ize ulsu a Raa.» 5 Aame
Ananiyas y’illiga ono gen̰n̰o maŋ, y’a iiɗiba, y’a
iire tul, y’a inda. Wo kane ɗoŋ pay illiga geŋ
orgiso t’anni ziiɗa ɓaadaŋ. 6 Iŋkino maŋ obilagi
an t’iiziga, an di n̰ilpe, an iide, an t’elo adda
muuzo.
7 Saŋ an likke bini maŋ, eddí ti-t’uɗɗo daa
suuniyo munɗa wede ize. 8 Aame t’iina maŋ,
Piyer y’a ti tunde, y’ede: «M’o ki ti rooti
ɗo, ettiŋ soŋko ere pay kun iwila doomuguŋ
ko?» Maŋ tod’ t’a ruute, t’ede: «Eyye, ettiŋ
soŋko tode.» 9 Iŋkino maŋ Piyer yi di ruute,

y'ede: «Mummino me koŋ ti kulayí kun di-gitte
onamguŋ kaŋ soo, kun di naame Unde Galmeega
me? M'ollo, ɗoŋ iide ottibe kulayí an ti gimo
kane a biza bumɓu geṉṉo, an ki ti'n amɓa an
t'ottibo kay.» 10 A kaam̃iki t'a iiɗiba, t'a iire a
zoŋ ki Piyer, t'a inda. Aame obilagi an ti gimo
ti ottibe ki kulatú maŋ, an t'uuna t'inda. An
t'umɓe, an a-t'ittibo a sirpa kulatú. 11 A armika
gette ɗoŋ pay ogiyso ti suma k'Isa wo ɗoŋ pay
illiga toŋ maŋ, orgiso t'anni ziiɗa ɓaadaŋ.

Ɗoŋ zina k'Isa ti ɗoŋ k'eeni

12 Ɗoŋ zina k'Isa an d'izite sulɗi k'armika ti
sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego ɓaadaŋ a diine ɗoŋ
duuru me. Kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ
pay kaŋ soo, an t'ogiyso adda daabe goole wede
an yi waaku daabe Salamoŋ. 13 Kane ɗoŋ i ki
ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, wenɗa ti doolo a roote
taaya keyyiso ti kane umbo. Wo toŋ kane ɗoŋ
duuru geŋ an di'n tamma ɓaadaŋ. 14 Wo onniyo
ti onniyo ɗoŋ ɓaadaŋ erayi kuuli an d'aagulu
k'aagulu, an di zaapu addaŋ a Galmeega, an a-
ti keyyiso ti kane. 15 Ti sulɗi k'armika ɗoŋ an
isiyto geŋ, ɗoŋ k'eeni an ti'n sokiyto biza k'urzi
ti zaaɗagi, oŋgoŋ a raŋgayi, kono aame Piyer
y'uɗɗa wo undisadí ti butta tuuku ti diinayaŋ
maŋ, y'a t'oona bee. 16 Ti geegiryagi suṉṉi
ɗoŋ goppoŋ ti Zeruzalem toŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an d̃i
zikito ɗoŋ k'eeni, oŋgoŋ siitanɗani an ti'n ukkite
maadagi, wo kane pay geŋ an d'uune bee.

Ɗoŋ zina k'Isa adda daŋgay

17 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
itadí, kane geŋ ti diine deero siiɗo an'ni waaku

soŋ Saduseyeŋ, kolɓiso t’a jiire eedaŋ, an dehu
ɗoŋ zina k’Isa an di’n dabire. [18] Aame geŋ an
ti’n ziɗɗe, an di’n iɓi daŋgay a ɗaana ki ɗoŋ pay.
[19] Wo a diɗɗo kotto maŋ, Galmeega Raa yi d’igibe
maaleeka y’a t’ihinte boha daŋgay me, ɗoŋ zina
k’Isa y’an uɗɗe wo y’an di ruute, y’ede: [20] «Kun
eŋgilo k’adda booro Ɓoy Raa, kun an kazitoy
a ɗuwo taaya ki sulɗi pay i d’eliyo lekkiyo ere
aware gettiyo.» [21] Iŋkino maŋ onamí an d’illiga,
soggo ti soohe walak an d’iŋgile k’adda booro
Ɓoy Raa, an d’iise dooyiso ɗuwo.

Wo yo mozigo goole ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ k’itadí,
an di wiiko deero booro Yawudiyagi an t’ugiye,
kane ɗoŋ wolliyo k’ono k’adda siiɗo k’Izirayel.
Maŋ an d’igibe ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa an di
waaku ɗoŋ zina k’Isa adda daŋgay. [22] Wo aame
ɗoŋ an igibe an iide maŋ, ɗoŋ zina k’Isa umbo
adda daŋgay me. Maŋ an di-gimo k’ume ɗoŋ i’n
igibe, an an t’îide taaya a munɗa wede kane an
wullo, [23] an’de: «Kaye ay iide, ay uuney boha
daŋgay appiyta ɓeɓerec, wo ɗoŋ boohiyo toŋ
kane ede. Wo aame an ay t’ihinte boha maŋ,
kane ɗoŋ zina k’Isa umbo adda daŋgay me.»
[24] Aame goole ɗoŋ boohiyo Ɓoy Raa ti deero ɗoŋ
seɗeke an illiga iŋkino maŋ, an di roote munɗa
an ki suune ye a munɗa wede ize a tukki ɗoŋ
zina geŋ me, wo an tondiso tondiso ti tuddaŋ baa,
ɗe aasey moo me, moo me. [25] Saŋ maŋ i d’ede
wedusu y’a iido ti rabila, y’an di ruute, y’ede:
«Kun ollo kay, ɗoŋ kun ti’n iɓi adda daŋgay
geŋ, aŋkeŋ kane adda booro Ɓoy Raa an dooyiso
ɗuwo.» [26] Iŋkino maŋ kesiko goole ɗoŋ i boohiyo

Ɓoy Raa y’a iide ti ɗuwo itadí kono ɗoŋ zina k’Isa
y’an ti’n waako, wo an an k’izo oon̰e ye kono an
orgiso ɗuwo an ti’n kakkita.

Ɗoŋ zina k’Isa a ɗaana ɗoŋ booro

27 Aame kane ɗoŋ zina k’Isa geŋ ti Ɓoy Raa
an ti’n wiiko, an d’an t’iide ki ɗaana deero
Yawudiyagi maŋ, mozigo goole ɗoŋ seɗeke y’an
iise tondiso, 28 y’ede: «Kaye ay un ruute, kun
ôhor, ti suma k’Isa kun dooya wenɗa ye. Wo
aŋkeŋ kun wollo, kun ize eŋ moo me, ɗoŋ siiɗo
Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun dehu puuzo
wede eŋ t’a oope eedey.» 29 Maŋ Piyer ti ɗoŋ
zina k’Isa oŋgoŋ an di ruute, an’de: «Kaye ay
d’ise ki poone munɗa wede Raa yi dehu, saŋ
wede ki ɗuwo kollo. 30 Kune Isa kun ti y’ tiike
ekk’undumu, kun di y’îide, wo Raa wede ki
moŋgiɗagiŋ y’a ti y’ bilɗe ti diine ɗoŋ unto me.
31 Raa y’a y’umɓe a ammidadí, y’a ti y’ ziipe
Mozigo wo Wede k’Uttiyo kono y’an di kize urzi
a ɗoŋ k’Izirayel, an di kime lekkiyadaŋ wo an
t’oone tambobino k’olɗikadaŋ. 32 Wo sulɗi ize
geŋ kaye ay wulle wo ay illiga, kaye ti Unde
Kamilen̰ ere Raa y’an ele a ɗoŋ i ollige onamí
toŋ maŋ.»

33 Aame kane ɗoŋ geŋ an illiga ono gen̰n̰o maŋ,
an di-gulkuwe ɓaadaŋ, an dehu an ti’n t’îide
ɗoŋ zina k’Isa geŋ me. 34 Wo ɗe a diine deero
Yawudiyagi geŋ i d’ede wedusu yoŋ Pariziyeŋ
sundí Gamaliyel, yoŋ wede dooyiso k’oogoro
Yawudiyagi, wo ɗoŋ pay an yi suune yoŋ wede
beehiye. Yoŋ y’a t’iiziga a diinayaŋ wo y’an di
ruute, y’ede: «Kun ollo, ki poone n’a roote geŋ

ɗoŋ eŋ kun ti'n aɗɗo.» 35 Aame an ti'n uɗɗe
maŋ, y'an di ruute a ɗoŋ booro, y'ede: «Zemɓa
ki nuŋ ɗoŋ k'Izirayel, kun elko ɗo munɗa wede
kun dehu kun an d'ise a ɗoŋ eŋ me. 36 Kun elke
munɗa dokki ye, i d'ede wedusu sundí Tedas y'a-
t'ize tuddí wede suma, yi d'irga ɗuwo a itadí
suma meeda piɗe. Wo yode geŋ an di y'îide,
maŋ ɗoŋzí an di-tiipe wo munɗa geŋ a-ti ɗiŋge
iŋkino. 37 Aame yode geŋ yi t'iŋgile maŋ, i d'ize
wede ti doolo sundí Ziidas, yode geŋ ti siiɗo
Galile. Aame deero Romeŋ an iiziga kaza ɗuwo
geŋ, y'a t'uɗɗe ki balɗa wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di
y' diine, wo yode toŋ an di y'îide kay, wo ɗoŋzí
an di-tiipe. 38 Wo aŋkeŋ n'un di rooto, kun t'ele
egguŋ ye a ɗoŋ eŋ me, kun oolo an d'eŋgile,
aame sulɗizaŋ ɗoŋ an isiyo, wo onamaŋ an
kazita eŋ ettiyo t'urzi ɗuwo maŋ, saŋ a ôhira.
39 Wo aame munɗazaŋ an isiyo eŋ ki Raa kotto
maŋ, kun k'aana ôhiradaŋ ye kino me, para maŋ
koo kun ɗeyyiso Raa batum maŋ.»

Iŋkino maŋ kane ɗoŋ booro an d'umɓe a ono
Gamaliyel. 40 Ɗoŋ zina k'Isa geŋ an an di'n gime,
an an di'n ele a bey ɗoŋ boohiyo Ɓoy Raa, an di'n
gusse ti dalyagi. Saŋ deero an an di ruute, an'de:
«Kun ôhor, ti suma k'Isa kun kizita ye baa.» Maŋ
an an d'iize. 41 Ɗoŋ zina k'Isa an t'uɗɗe ti diine
deero Yawudiyagi t'ulbe uŋse, kono Raa yi'ni
wulle kane an t'îide an dabire kono an umɓe a
suma k'Almasi. 42 Wo ti tarkuuse a eedaŋ geŋ̃ŋ̃o
toŋ, onniyo ti onniyo adda booro Ɓoy Raa, ad̃d̃a
ɓoyɗizaŋ daayum an kazita, an dooyiso ɗuwo a
urzi Rabila Majjaanawa k'Isa, yoŋ Almasi Raa yi
biire.

6

Beeriyo ɗoŋ dokkiɗe k'omɓo

1 A onniytagi geŋ sanalliyagi k'Isa an d'aagulu
k'aagulu, wo kane Yawudiyagi ɗoŋ orbe ono
Girek geŋ an kulkiso ti Yawudiyagi ɗoŋ orbe ono
ɗoŋ k'Eber, kono mandayɗazaŋ ɗoŋ orbe Girek
geŋ a dokkiɗe k'omɓo ere daayum daayum gette,
an an k'eliyo ye. 2 Aame kane ɗoŋ zina koomat
makumu sire an illiga iŋkino maŋ, an di'n ugiye
sanalliyagi k'Isa pay, maŋ an an di ruute, an'de:
«Ɗerec ye, kaye ay d'ooli ti kazita k'ono Raa a
ɗuwo, ay t'ette dokkiɗe k'omɓo sey me.» 3 Geŋ
iŋkino zemɓa ki nuŋ, kune batum kun beero ti
diinaguŋ ɗoŋ sarat, ɗuwo ɗoŋ sundaŋ ti môolo
ki beehiye, ôoniyo t'Unde Kamileŋ̰ wo ti suuniyo
k'ono, wo naabo ette ay an t'ela a kane. 4 Iŋkino
maŋ kaye ay ele tuddey pay a urzi tondiyo Raa,
wo a naabo kazita k'onamí a ɗuwo. 5 A onamaŋ
geŋ kane zemɓa pay an d'umɓe eego, maŋ an
di biire Etiyeŋ wede i ziipe addí pay a Raa wo
ôoniyo t'Unde Kamileŋ̰. An di biire sey Pilip,
Pirokor, Nikanor, Timoŋ, Parmenas wo Nikolas
wede ti geeger ki Antiyos, yoŋ Yawudusu ye
wo y'a-t'ize tuddí Yawudusu. 6 Maŋ kane geŋ,
zemɓa an an d'an t'iide ki ɗaana ɗoŋ zina k'Isa,
an di tunde Raa, an an di-ziipe bey ki beeko.

7 Iŋkino maŋ ono Raa geŋ adda siiɗo Zeruza-
lem a-tiipe, ɗuwo an di'n zuune, sanalliyagi
k'Isa geŋ an d'aagulu k'aagulu, wo ɗoŋ seɗeke
Yawudiyagi ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa pây.

Seeɗu k'Etiyeŋ

[8] Etiyeŋ geŋ Raa yi di y'ûune ti beeko, wo yi-
d'ele toogo k'isiyo sulɗi k'armika ɓaadaŋ ti sulɗi
ɗoŋ i ceeriyo eego a diine ɗoŋ duuru. [9] Wo
i d'ede kuuli miibi an guune jikisi ti yode. Ti
diinayaŋ ɗoŋ oŋgoŋ Yawudiyagi ɗoŋ ti geeger
Sireŋ wo ti Alegzandire, kane geŋ ti diine ɗoŋ
adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi
waaku «ɓoy ɓulagi an an iize», wo ɗoŋ oŋgoŋ
Yawudiyagi ɗoŋ ki siiɗo Silisi ti Aazi. Kane pay
an d'iise niikiyto ti Etiyeŋ. [10] Wo ɗe an ki d'iine
kersiyadí ye a suuniyo k'ono ere Unde Kamileŋ̰
ti ele geŋ me. [11] Iŋkino maŋ kane geŋ an d'iwila
ɗuwo kono an di roote: «Kaye ay y'illiga yi
ruute ono ɗoŋ ki kalɗa k'oogoro Muusa ti suma
Raa.» [12] A ɗoŋ duuru an an t'elite ono wo a ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro
Yawudiyagi pây, wo kane ɗoŋ pay geŋ an d'iiziga
tukki Etiyeŋ, an di y' ziiɗa an di-t'iide ki ɗaana
deero booro Yawudiyagi. [13] Wo a ɗaana kane
geŋ an di wiike ɗoŋ lohito k'ono pay, an'de:
«Wede eŋ daayum yi kalɗa Ɓoy Raa wo oogoro
Muusa, [14] kono ay y'illiga yi ruute, Isa wede ti
geeger Nazaret geŋ y'a-kossita ti Ɓoy Raa wo
dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a ti-kima ti
doolo.» [15] Aame geŋ ɗoŋ duuru pay i-guune adda
ɓoy goole ki booro geŋ, an di y' wolliso Etiyeŋ
teɓeŋ̰, wo ume k'edayí i-tooriyo aa ume k'eda
maaleeka.

7

Etiyeŋ a ɗaana ɗoŋ booro

1 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke y'a
tunde Etiyeŋ, y'ede: «Onamaŋ an rootiyo a tukki
kee geŋ ɗerec ko?» 2 Etiyeŋ yi di'n gime onamí,
y'ede: «Maawi ki nuŋ, zemɓa ki nuŋ, kun ollo
bee. Aame Ibirayim yi lekkiyo ɓotto a siiɗo
k'ehiyadí sundutú Mezapotami, wo ki poone y'a
eŋgila ki geeger ki Araŋ geŋ, Raa goole a jiire
yi di gize tuddí, 3 wo yi di ruute, y'ede: "Ki
t'oozo ki oolo siiɗadá, wo ɗoŋ ɓoozá k'a eŋgilo
ki siiɗo ere saŋ maŋ n'a di kizey*." 4 Iŋkino maŋ
Ibirayim y'a t'iiziga, y'a t'uɗɗe ti siiɗo Kalde,
y'a iŋgile yi lekkiyo a geeger ki Araŋ. Wo bini
meegí y'inda maŋ, saŋ Raa y'a-di t'iido ki siiɗo
ere aŋkeŋ kun di lekkiyo aŋkeŋ̰ŋ̰o ettiyo. 5 Wo
ɗe Raa yi di ruute munɗa wede y̰ḭ di t'ela, y'ede:
"Siiɗo ette n'a-t'ela a kee wo k'eda k'iŋ̰ŋ̰izá, an
di lekka adda." Wo aame geŋ Raa yi-k̰'ḛle ume
booloŋ suma y'a-koone toŋ umbo a siiɗo ette, wo
ki sirwe ulo k'addí toŋ umbo Raa yi-k'ele ye†.
6 Maŋ Raa yi ruute sey, y'ede: "Ita k'iŋ̰ŋ̰izá an di
lekka a siiɗo torgagi, an di'n isa ɓulag̰ḭ, an di'n
dabira ozzinagi meeda piɗe. 7 Wo kane ɗuwo
ɗoŋ i'n isa ɓulagi geŋ, nuŋ Raa n'a ɗekka booro
a eedaŋ. Wo saŋ kane ita k'iŋ̰ŋ̰izá geŋ t'umayaŋ
an t'oozigo, an t'etto keŋ̰ŋ̰o, an oo d'ottila‡."
8 Aame Raa y'a ti ɗiŋge onamí iŋkino maŋ, y'a
gitte taasuwa ti Ibirayim, wo munɗa wede i-kaza
taasuwa geŋ, walɗu ponde. Iŋkino maŋ Ibirayim
a ulí Isaaka yi di wilɗa ponde, aame yi y'ehe i

* **7:3** 7.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. † **7:5** 7.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 11.31; 12.4,7; 13.15; 15.18; 17.8. ‡ **7:7** 7.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12.

îide onniyo gessire maŋ. Iŋkino kay Isaaka yi
di wilɗa ponde a ulí Yakup, wo Yakup y'an di
wilɗite ponde a iŋ̰ŋ̰izí kane koomat makumu sire
moŋgiɗagiŋ geŋ̰ŋ̰o§.

9 Moŋgiɗagiŋ iŋ̰ŋ̰i Yakup geŋ an gulɓike ti
leemadaŋ Yusup, an di y'iwila aa ɓule, wo ɗoŋ i
y'iwila an di-t'iide siiɗo Misir. Wo Raa daayum
ti yode, 10 dabaradí yi di ti buuye pay. Yi d'ele
suuniyo k'ono, lekkiyadí yi di ti t'ize uŋse a
ɗaana Parahoŋ mozigo ki siiɗo Misir. Iŋkino
maŋ Parahoŋ y'a ti y' ziipe wede goole ki siiɗo
Misir, wo ɓoozí toŋ yi-d'iili a beezí pây. 11 Bini
maŋ i d'ize mosogo ɓaadaŋ adda siiɗo Misir pay,
wo a siiɗo Kanahaŋ pây. Ɗuwo an di dibire
ɓaadaŋ, wo moŋgiɗagiŋ munɗa an t'oomi toŋ
umbo. 12 Aame Yakup y'illigo a Misir omɓo
ede maŋ, y'a igibe moŋgiɗagiŋ an an d'owilo,
gette ettiyadaŋ ere ki poone. 13 Aame yi'n
igibe ki sirwe sey maŋ, Yusup y'an t'iiɗiba itadí
a zemɓadí an di y' zuune. Wo Parahoŋ toŋ
ita maawi Yusup a Kanahaŋ y'a ti zuune pây.
14 Iŋkino maŋ Yusup y'a igibe, y'a-waako meegí
Yakup ti ɗoŋ ɓoozí pay, kane ada sarat makumu
paat. 15 Aame Yakup y'illiga maŋ, y'a t'iiziga ti
ɗoŋ ɓoozí pay, y'a iŋgile Misir an di likko bini
maŋ, y'a inda ti iŋ̰ŋ̰izí pay kane ɗoŋ moŋgiɗagiŋ
me. 16 Wo nunɗanzaŋ* an di ziko ki Sisem, an
t'ittiba adda muuzo ere Ibirayim y'iwila ti soŋko

§ **7:8** 7.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.10-14; 21.4. * **7:16** 7.16 Nunɗanzaŋ: I-kaza nunɗani sire ɗaŋŋal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32.

a bey k’iŋ̰ŋ̰i k’Amor a Sisem†.
17 Ozzin̰agi ti ozzinagi maŋ ɗoŋziŋ an d’iigila
ɓaadaŋ a siiɗo Misir me, wo peeɗo toŋ t’îide
ere Raa y’a-ti ɗaŋge ono ɗoŋ yi ruute y’aasa
a Ibirayim. 18 Saŋ maŋ i-gili mozigo ti doolo
a Misir me, wo yoŋ geŋ yi ki suune ye urzi
Yusup me. 19 Mozigo geŋ ɗoŋziŋ yi ti’n digge,
wo moŋgiɗagiŋ y’anni dibire, yi’n isiyo ki toogo
iŋ̰ŋ̰izaŋ an d’ooliyo an t’unto‡. 20 Aame geŋ
M̰uusa an ti y’ehe, yoŋ ulo ɗemileŋ̰, majjaane a
ɗaana Raa, an di y’ muɗɗe kaŋ omɓiɗe tere aɗo
adda ɓoy meegí. 21 Aame an k’aane ombiɗayí
ye maŋ, an t’umɓe, an di ziipo paate, wo saŋ
uto Parahoŋ t’a y’uune, t’a t’umɓe a tode, t’a yi
muɗɗe aa ulutú§. 22 Muusa geŋ an ti y’ duuye
a suuniyo ere pay ki ɗoŋ Misir. Y’a t’ize wede i
suune rootiyo k’ono wo toogo a naabo pây.
23 Muusa i îide ozzine ada piɗe maŋ, i-d’iide
elkiyo y’a ette, y’a wollo zemɓadí ɗoŋ k’Izirayel.
24 Maŋ y’a iŋgile, y’iide’ŋ yi wolliyo wede Misir
yi isiyo ulsu a wede soo ti diine zemɓadí, maŋ
y’a-y’uube, wo yi di ti duuze, wede Misir geŋ
y’a y’îide. 25 Y’ize iŋkino geŋ y’elkiyo zemɓadí
ɗoŋ k’Izirayel an d’elka Raa yi dehu y’an utte
t’urzi yode, kaciŋ umbo an ki zuune ye. 26 Saŋ
soggo sey maŋ, yi d’uune ɗoŋ k’Izirayel sire an
ɗeyyiso, wo yi dehu y’a ti’n t’okkiye an di lekke ti
toose. Iŋkino maŋ y’an di ruute, y’ede: “Zemɓa
ki nuŋ, kune’ŋ zemɓa ye ko? Ɗe ki moo me kun

† **7:16** 7.16 Taaya Yusup kun ti t’oone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1–47.12. ‡ **7:19** 7.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § **7:21** 7.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10.

isiyo ulsu ti tudduguŋ me?” 27 Wo wede i isiyo
ulsu a leemadí geŋ y’a gibira Muusa, wo y’ede:
“Kee i ki ziipe mozigo wo wede ɗekkiyo booro a
tukki kaye wee wee? 28 Kunuŋ ki dehu k’a ni
t’îde aa loho k’îide wede Misir ko?” 29 Aame
Muusa y’illiga iŋkino maŋ, ti siiɗo Misir y’a
t’umbe, y’a iŋgile ki siiɗo Madiyan, yi lekkiyo
aŋgen̰n̰o, a siiɗo gette yi d’ehe in̰n̰i kuuli sire*.

30 Adda siiɗo gette Muusa yi likke ozzine ada
piɗe. Saŋ onniyo soo maŋ yoŋ adda balɗa
gopporŋ ti mokkolo sundutú Sinayi, maaleeka
ki Raa yi di gize tuddí adda beyga k’undumu
oggiyo uwwo ɗala ɗala. 31 A munɗa k’armika
Muusa yi wulle geŋ, y’a ziiɗa giggirí. Wo y’a
d’iide gopporŋ, y’a wolle koɗuwo, y’a iide maŋ
y’ollige golla Galmeega Raa, t’ede: 32 “Nuŋ Raa
ki moŋgiɗagá, Raa k’Ibirayim, k’Isaaka wo ki
Yakup.” Muusa orgiso t’a yi ziiɗa ɓaadaŋ, y’a
iise ŋoŋŋirso, yi k’aane yi k’amɓe edayí, y’a ki
wolle munɗa gen̰n̰o ye. 33 Iŋkino maŋ Galmeega
yi di ruute, y’ede: “Toɓiyagá ki t’oɗɗipo kono
ume wede kee k’ôhire eŋ, yoŋ kamilen̰ ki nuŋ
Galmeega. 34 Ɗerec, ni wulle dabar ki ɗoŋzó
a siiɗo Misir te, n’illiga soopiytadaŋ te, wo nuŋ
n’iido’ŋ kono n’an aɗɗe. Aŋkeŋ k’edi, n’a-
k’agiba ki siiɗo Misir†.”»

35 Saŋ Etiyeŋ y’a ruute sey, y’ede: «Yode
Muusa wede ɗoŋ k’Izirayel an di y’ giigira, an’de:
“Kee wee wee i ki ziipe mozigo, wo wede ɗekkiyo
booro me?” Geŋ saŋ Raa batum y’a y’igibe, y’a

* **7:29** 7.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15,21-22; 18.3-4.
† **7:34** 7.34 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10.

t'ize mozigayaŋ, wo y'a t'ize wede k'aɗɗiyadaŋ.
Raa yi y'igibe t'urzi maaleeka wede an ikkima
adda k'undumu gozzibor geŋ̃ŋ̃o. 36 Yode Muusa
geŋ y'an uɗɗo ɗoŋ k'Izirayel ti siiɗo Misir, t'urzi
k'isiyo sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego ti sulɗi k'armika
adda siiɗo Misir batum, wo soŋ aame kane an
doopiɗe Bar Teezowo, wo aame kane adda balɗa
ozzine ada piɗe‡. 37 Yode Muusa sey y'an di
ruute a ɗoŋ k'Izirayel, y'ede: "Raa yi d'aɗɗa
ti diine zemɓaguŋ nebi aa nuuno§." 38 Wo
aame ɗoŋ k'Izirayel an t'ugiye a balɗa toŋ maŋ,
yode Muusa sey a guune a diine moŋgiɗagiŋ ti
maaleeka me, yode geŋ yi di rootiyo a Muusa
t'ekki mokkolo Sinayi. Iŋkino yode Muusa sey yi-
t'ollige ono Raa ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo
y'in di kaza*. 39 Wo moŋgiɗagiŋ an ki d'illiga ye
onamí me, an di y' giigira, wo adda k'addaŋ an
dehu an di-kime ki siiɗo Misir. 40 An i-di ruute
a Aroŋ, an'de: "K'in okkoŋ raayagi a ozira a
ɗaanadiŋ, kono in ki suune ye munɗa i iide a
yode Muusa wede y'in di'n uɗɗo ti siiɗo Misir
me." 41 Iŋkino maŋ a onniytagi geŋ an d'ikkima
ulo buru go loŋgusizaŋ, maŋ an i d'ele seɗeke
a yode geŋ me, ulbaŋ uŋse an d'ize tarnaape a
naabo ere an ize ti beezaŋ gette†. 42 Wo Raa y'an
gime dar y'an di'n iili, an d'ottilso a molɗali a
kandaane, aa an riiŋe ti kaaga adda mattup ki

‡ **7:36** 7.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21 wo Nombire 14.33. § **7:37** 7.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. * **7:38** 7.38 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.1–20.17 wo Deeterenom 5.1-33. † **7:41** 7.41 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod 32.1; 32.2-6.

nebiyagi, an'de:

"Kune ɗoŋ k'Izirayel no, geŋ a nuuno ɗey ko kun izite seɗeke ki seyɗi wo senɗikagi ɗoŋ oŋgo kun izite,

aame kune adda balɗa ozzine ada piɗe geŋ me? Aha, a nuuno ye.

43 Kune kun zirke ɓoy golmodo ki raayusu sundí Molok,

wo ti mooliso ere ki raa wede sundí Repan.

Kane sulɗi geŋ kun ikkima ti beyguŋ kono kun an d'ottile.

Iŋkino maŋ nuŋ n'un ti'n limma bini siiɗo Babiloon, wo ti Babiloon geŋ ki ɗaana sey‡."»

44 Etiyeŋ y'a ruute sey, y'ede: «Adda balɗa geŋ
moŋgiɗagiŋ an d'ede Ɓoy Raa wede an ikkima
ki golmodo, i-boohiyo sulɗi ɗoŋ ki taasuwa ere
Raa yi gitte ti ɗoŋzí. Ɓoy geŋ Muusa y'a t'ikkima
aa Raa yi ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-t'iide a
munɗa wede yi wulle i-iide aa suniye. 45 K'ita
maŋ moŋgiɗagiŋ an an d'iili Ɓoy Raa wede an
ikkima ki golmodo geŋ a iŋŋizaŋ, an t'umɓo
ti kane aame geŋ Zozuwe wede dokkiyadaŋ,
y'an d'an d'aaho ki siiɗo ere ita ɗoŋtú Raa yi'n
ilmi ti ɗaanadaŋ. Geŋ iŋkino Ɓoy Raa geŋ y'a
likke adda siiɗo gettiyo bini moziko ki Dawut.§
46 Dawut y'a uune beeko ti Raa, maŋ Dawut y'a
tunde Raa, yi d'ooziga ɓoy a Raa ki Yakup*. 47 Wo

‡ **7:43** 7.43 Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27. § **7:45** 7.45 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17.
* **7:46** 7.46 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.1-16.

miŋ a ki t'ize ye, a t'iiziga Ɓoy Raa ulí Salamoŋ.†
48 Wo Raa goole a jiire pay geŋ, yoŋ yi ki lekkiyo
adda ɓoy wede ɗuwo an oozige ye, aa Raa yi
ruute ti kaaga ti bize nebi soo:
49 "Galmeega y'ede: Kandaane aa ume wede ni-
konso,
ni lekkiyo wo siiɗo aa ume wede ni d'oɓe zoŋɗó
ni puukiyo.
Ɗe kune ɓoy miŋ wede tuuku me, kun o ooziga,
wo aame tuuku n'a lekka adda me?
50 Sulɗi pay eŋ i zippe nuŋ ye ko‡?"»
51 Etiyeŋ y'an di ruute ɗoŋ booro sey, y'ede:
«Kune ɗoŋ i koogire Raa, kune ɗoŋ sukkiya
kun ki ziipe adduguŋ a Raa ye, kun t'uɗɗe aa
maawuguŋ koyok, daayum kun koogire Unde
Kamileŋ̃. 52 Ti kaaga maawuguŋ nebiyagi pay
an di'n dibire, wo an di'n îide kane ɗoŋ i gizite
ti poone aaniya k'Almasi yoŋ ki diine geŋ me.
Wo aame onniyo t'îide maŋ, yode toŋ kun di y'
giigira, kun di y'îide. 53 Raa y'un d'ele oogiradí
t'urzi maaleekiyagi, wo kune kun a-ki t'izire eego
ye.»

Tôwwo k'Etiyeŋ

54 Aame ɗoŋ booro an illiga Etiyeŋ yi ruute
iŋkino maŋ, an di-gulkuwe ɓaadaŋ, an d'ahutu
bokimo. 55 Wo yo Etiyeŋ ôoniyo ti Unde Kamileŋ̃
y'a t'umɓe edayí k'awwa ki kandaane maŋ, y'ã
wulle toore daryika Raa wo Isa yi t'îhira a
ammade Raa. 56 Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo
kay, ni wolliyo kandaane i t'ihina wo yoŋ wede

† **7:47** 7.47 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 6.1-38. ‡ **7:50**
7.50 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

an y'ehe aa ulo wede geŋ yi t'îhira a ammade
Raa.» 57 Kane an illiga iŋkino maŋ an ziɗɗe
ɗolle ɓaadaŋ, kuwwagaŋ an aa ti ŋiyyite, kono
an k'olliga onamí ye. Maŋ an d'iiziga pay kaŋ
soo ki tuddí. 58 An di y' ziiɗa t'adda geeger, an
di y'uɗɗe paate, an di y'iise kakkisa ti moŋgali
ki tôwwadí. Kane ɗoŋ i wulle wo illiga geŋ,
kallagaŋ deero an t'iɗɗipe, an t'iɓi sirpa k'ulo
obulsu sundí Sool. 59 Aame an yi kakkisa geŋ,
Etiyeŋ yi tondiyo Raa, y'ede: «Galmeega Isa,
ki t'amɓo undó.» 60 Saŋ y'a iire ti zibbaní, wo
y'a iɗili ti golla awwa, y'ede: «Galmeega, a
olɗikadaŋ ette k'an t'iso tambobino.» Aame y'a
ti ruute iŋkino maŋ, y'a-t'ihe.

8

1a Wo Sool onamaŋ soo ti ɗoŋ îide Etiyeŋ me.

Sool ti ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa

1b A onniyo gettiyo batum ɗuwo an di'n iise
dabirsa ɓaadaŋ ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a
Zeruzalem. Kane pay geŋ an di-tiipe k'adda siiɗo
Ziide ti Samari, a Zeruzalem i d'uupe ɗoŋ zina
k'Isa siidaŋ. 2 Ɗoŋ i seeɗu urzi Raa zakiɗi geŋ an
t'ittiba Etiyeŋ me, wo an d'îile ɓaadaŋ a untadí
gette. 3 Wo ki yode Sool maŋ yi dehu y'an ise
umbo ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa me, yi d'ettiyo ɓoy
ti ɓoy, yi di'n dehutu yi ti'n seɗɗu kuuli erayi, yi
ti'n oɓe daŋgay.

Pilip yo a Samari

4 Kane ɗoŋ i-tiipe geŋ, an d'ettiyo borko ti
borko an di kazita Rabila Majjaanawa. 5 Geŋ
iŋkino Pilip y'a t'iide k'adda geeger meeda ki

siiɗo Samari, y’a iise kazita rabila k’Almasi Raa
yi biire a ɗoŋ siiɗo gettiyo. 6 Kane ɗoŋ siiɗo
gette pay an zaapu kuudaŋ tak a ono ɗoŋ Pilip
y’an kazita geŋ me, kono an illiga wo an wolliyo
t’edayaŋ sulɗi k’armika ɗoŋ y’isiyto geŋ me.
7 Iŋkino maŋ siitanɗani an t’uɗɗite ti tukki ɗoŋ
k’eeni ɓaadaŋ ti ɗollite ere ti golla awwa. Wo
ɗoŋ ɓaadaŋ ruŋguyuŋ, oŋgoŋ an deŋkiso, pay
an d’uune bee. 8 Iŋkino maŋ ɗoŋ geeger pay
gette ulbaŋ uŋse ɓaadaŋ.

9 Aame geŋ i d’ede wedusu adda geeger gette
sundí Simo, yoŋ kombiɗe ti kaagine wo a ɗoŋ
siiɗo Samari geŋ y’an d’isiyto sulɗi k’armika,
kane pay an seeɗu giggiraŋ. Y’a-t’ize tuddí aa
wede i-d’ede toogo. 10 Kane ɗuwo pay iise ti
iŋ̰ŋ̰isi bini ɗoŋ deero geŋ, an di y’ daaniya telele,
wo an d’eesiyo: «Wede eŋ i-d’ede toogo Raa, ere
an ti waaku “toogo a jiire ɓaadaŋ” gettiyo.» 11 Ti
kaagine Simo ti kombiɗikadí gette, yi d’isiyto
sulɗi k’armika ɗuwo an seeɗu giggiraŋ, iŋkino
an di y’ daaniya telele. 12 Wo aŋkeŋ Pilip y’iide
y’an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo
ki suma k’Isa Almasi. Iŋkino maŋ erayi kuuli
pay an d’umɓe wo an ti’n zuyye batem. 13 Aame
geŋ yode Simo batum toŋ, y’a ziipe addí a Isa
wo an ti y’ zuyye batem, y’a ziiɗa ita Pilip. Wo
aame yi wulle sulɗi k’armika ɓaadaŋ ti sulɗi ɗoŋ
i ceeriyo eego ɗoŋ Pilip y’isiyto geŋ̰ŋ̰o maŋ, y’a
ziiɗa giggirí.

14 Aame kane ɗoŋ zina k’Isa a Zeruzalem an
illiga ɗoŋ siiɗo Samari an’ni ziiɗa ono Raa bey
sire maŋ, an an d’igibe Piyer ti Zaŋ. 15 Aame

an iiney a Samari maŋ, an tunde Raa a kane
Samariten ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa kono Raa y'an
t'ele Unde Kamileŋ̰. 16 Wo aame geŋ Raa yi-k'ele
Undí ye ɓotto a wenɗa me, an'ni suyyiso batem
ti suma Galmeega Isa ɗaŋŋal. 17 Iŋkino maŋ
Piyer ti Zaŋ an an di ziipe bey a eedaŋ wo an
d'uune Unde Kamileŋ̰. 18 Aame Simo yi wulle
Unde Raa ti ɗiigo a tukki ɗoŋ geŋ t'urzi ɗoŋ
zina k'Isa an an ti ziipe beezaŋ a eedaŋ maŋ,
yi dehu y'an t'ele soŋko a Piyer ti Zaŋ me. 19 Wo
y'an di ruute, y'ede: «Toogo gette kun o eeli kay
kono n'a zaape bey a tukki ɗuwo, an t'oone Unde
Kamileŋ̰.» 20 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Kee
ti soŋkadá pay Raa y'unni dagga, kono k'elkiyo ti
soŋkadá gette k'aane ki t'owila munɗa wede Raa
y'eliyo ti mozuwo me. 21 Adda naabadey ette kee
adda ye, aggadá umbo ti kaye me, kono a ɗaana
Raa biza k'ulbá ki diine ye. 22 Ki-kama lekkiyadá,
naabadá ere olɗo gette ki t'oolo, wo k'a tondo
Raa koo y'ay t'isa tambobino maŋ a elkisadá ere
olɗo gette. 23 Nuŋ ni wolliyo maŋ kee addá i-
k'aaɗumu a sulɗi eŋ me, wo kee ɓule k'olɗiko.»
24 Iŋkino maŋ Simo y'an di ruute, y'ede: «I
tondo Galmeega kune batum kono nuŋ me, kono
munɗa wede kun rootiyo geŋ oo ki d'aana ye.»
25 Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ geŋ an an t'îide taaya a
ɗuwo, a munɗa wede kane an wulle a urzi k'Isa,
wo an di gizite ono Galmeega. Saŋ maŋ an di-
gime ki Zeruzalem, a kamadaŋ geŋ a urzi an di
gizite Rabila Majjaanawa a borkiyagi ɓaadaŋ ki
siiɗo Samari.

Pilip ti wede ti siiɗo k'Etiyopi

26 Saŋ maaleeka ki Galmeega Raa yi di ruute
a Pilip, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'urzi wede ki
ɗanɗi, urzi wede ti Zeruzalem i d'amɓu geeger
Gaza, urzi geŋ yoŋ t'adda balɗa.» 27 Iŋkino
maŋ kesiko Pilip y'a t'iiziga, y'a iŋgile, yi sooru
sooru. A sooruzí gette yi wolliyo bibiraw wedusu
a ɗaanadí. Wede'ŋ geŋ yoŋ wede goole wo
kokkiso ti siiɗo k'Etiyopi, yi naabiya ti Kandas
moɦita k'Etiyopi, wede yeeriyo korɓite tode, yi
t'iide Zeruzalem ottilso a Raa. 28 Konso adda
puusadí yi-kime ki siiɗadí, wo yi gariya mattup
ki nebi Ezayi. 29 Unde Raa ti di ruute a Pilip,
t'ede: «K'a naara, ki y'oonoy wede puus geŋ
me.» 30 Maŋ Pilip y'a-niire, y'iide'ŋ y'a yi ziiɗa
wede suma adda puusadí geŋ me, y'ollige yi
gariya mattup ki nebi Ezayi, maŋ y'a yi tunde,
y'ede: «Ki gariya geŋ, munɗa ki yi suuniyo ɗey
ko?» 31 Wede yi di'n gime onamí, y'ede: «Ɗe
n'a suune mummino, wenɗa y'a ki'n ziipe urzi
ye maŋ?» Maŋ wede yi di ruute Pilip, y'ede:
«K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koona a sirpa
nuuno.» 32 Eŋ̰ŋ̰o ume wede yi gariya an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa me:

«Yoŋ aa damu wede an arkuɗu ki tôwwo,
wo aa ulo ki damu wede an ɗekkiso ilalí wo yi
ki môolo ye,
iŋkino kay yode toŋ bizí yi k'ihina ye.
33 An di-d'ele sukiyagi, ɗerec ki yode an i-ki t'ele
ye,
wee wee a roota suma k'iŋ̰ŋ̰izí me,
lekkiyadí a siiɗo an i-ti ɗikke*.»

---

* **8:33** 8.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

34 Wede suma geŋ y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee
k'ollo ɗo, nebi yi rootiyo iŋkino t'aaye ti yode
batum kunuŋ, ti wenɗa doolo ko?» 35 Iŋkino
maŋ Pilip y'a t'ihina bizí, wo t'urzi gariya mattup
gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa. 36 An
iide kee maŋ, an d'uune ahu. A ume geŋ wede
suma y'a ruute, y'ede: «Ki wollo kay eŋ ahu, ɗe
moo sey aa biite k'a ti'n suyye batem me?» [
37 Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe
addá'ŋ pay a Isa maŋ, n'a ki ti suyye batem.»
Maŋ wede yi di'n gime onamí, y'ede: «N'umɓe,
Isa Almasi yoŋ Ulo Raa.»] 38 Iŋkino maŋ Pilip
yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusadá ki-
t'ôhor.» Maŋ Pilip kane ti wede suma an di-ɗiige
t'ekki puus me, an di-ɗiige k'adda k'ahu, Pilip
y'a ti y' zuyye batem. 39 Aame an t'uɗɗe t'adda
k'ahu maŋ, Unde Galmeega t'a ti y' ŋ̰ukkiɗe Pilip
me. Wo yo wede suma geŋ yi ki y' w̃ulle ye baa,
iŋkino y'a iŋgile ki ɗaanadí ti uŋsuwo. 40 Wo
yo Pilip yi wolliyo'ŋ yo a Azot, maŋ yi d'ettiyo
geeger ti geeger, yi kazita Rabila Majjaanawa
adda geegiryagi pay bini y'a d'iiney Sezare.

9

Sool ti Isa

1 Wo aame geŋ Sool yi dehu daayum y'a dabire
wo y'a t'îde sanalliyagi ki Galmeega. Iŋkino
maŋ y'a iide, y'a uuney mozigo goole ɗoŋ seɗeke
2 kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a
t'ooney deero ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso
a Damas, wo aame ɗoŋ i daaniya urzi wede
aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede maŋ, y'a

ti'n seɗɗo y'an d'an t'etto ki Zeruzalem, an di'n
oɓey daŋgay.
3 Aame yi uune mattup maŋ, y'a iŋgile ki
Damas. Y'izire kee y'iiney goppoŋ ti geeger maŋ,
a kaamiki i ɗiigo toore ti kandaane, wilin̰ a tuure
a tukki yode. 4 Y'a iire a siiɗo wo y'ollige golla
ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, ɗe moo me ki
ni dabirsa me?» 5 Maŋ Sool y'a tunde, y'ede:
«Galmeega, ɗe kee wee wee?» Maŋ golla gette
t'a ruute, t'ede: «Nuŋ Isa wede kee ki di y'
dabirsa. 6 Wo ki t'oozo, k'eŋgilo k'adda geeger,
aŋgeŋ an aa di kizey munɗa wede Raa yi dehu
k'aasey me.» 7 Wo kane ɗoŋ ti Sool soo geŋ an
t'îhira, munɗa an di roote an ki suune ye, orgiso
t'anni ziiɗa kono golla an di-t'ollige wo wenɗa
an ki y' wolliyo ye. 8 Maŋ Sool y'a t'iiziga, edayí
kargigal wo i ki wolliyo ye. Aame geŋ ɗoŋ iide
ti yode an i ziiɗa beezí, an ti y' dukke k'adda
geeger Damas. 9 Onniyo aɗo Sool edayí i ki
wolliyo ye, wo yi lekkiyo daa k'omɓo daa soɓo.

Sool edayí i t'ihina

10 A Damas geŋ i d'ede wedusu sundí Ananiyas,
yode geŋ sanallusu k'Isa. I-d'iide munɗa aa
suniye Galmeega yi di gize tuddí, wo y'a yi wiike,
y'ede: «Ananiyas!» Maŋ Ananiyas yi di'n gime
onamí, y'ede: «Galmeegó, nuŋ en̰n̰o n'ollige.»
11 Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo
k'aɗɗo ti urzi wede an yi waaku urzi ɗelele,
ki t'odoy adda ɓoy Ziidas, k'a tondoy wede ede
sundí Sool ki Tarsi. Aŋken̰n̰o yi tondiyo Raa,
12 wo adda munɗa i-iide aa suniye geŋ y'a wulle
wedusu sundí Ananiyas, yoŋ yi-t'iide di yode, yi

di ziipe beezí a edayí, maŋ edayí a t’ihina.» 13 Wo
Ananiyas yi di’n gime onamí, y’ede: «Galmeegó,
wede eŋ rabiladí ni t’illiga, ɗoŋ ɓaadaŋ an ruute
a sulɗi ɗoŋ ulpi pay y’isiyo a ɗoŋzá a Zeruzalem
me. 14 Wo deero ɗoŋ seɗeke an i ele mattup
y’a-seɗɗe ɗoŋ i tondiyo ti suma kee a en̰n̰o, geŋ
iŋkino y’iido ken̰n̰o me.» 15 Wo ɗe Galmeega yi
di ruute, y’ede: «K’odo, ki y’oonoy wede geŋ me,
kono nuŋ ni y’ biire, n’a-y’isa wede a kiza sundó
a ɗuwo ɗoŋ Yawudiyagi ye, a mozagaŋ wo a ɗoŋ
k’Izirayel. 16 Wo nuŋ batum ni di kizita sulɗi
ɗoŋ pay y’a dabira kono sundó.» 17 Iŋkino maŋ
Ananiyas y’a t’iiziga y’a iŋgile, y’iiney maŋ yi-
t’iide adda ɓoy Ziidas, Sool toŋ adda. Y’iide’ŋ yi
di ziipe beezí a yode wo yi di ruute, y’ede: «Sool
leema ki nuŋ, Galmeega i n’igibo me, yode Isa
wede y’a di gize tuddí aame kee a urzi k’ettiyo
ken̰n̰o, yi n’igibo ki tukki kee kono edayá a wolle
sey, wo Raa yi-ki ti k’ôone t’Unde Kamilen̰.» 18 A
kaamiki gaŋgiragi aa ki puuni a iise solɗite ti
edayí, maŋ edayí a iise wolliso sey. Y’a t’iiziga,
wo Ananiyas y’a ti y’ zuyye batem. 19 Saŋ yi
d’iimi, toogadí t’a iido.

Sool yo a Damas

Sool y’a likke onniyto miibi ti sanalliyagi k’Isa
a Damas me. 20 Wo tiŋ geŋ miŋ y’a iise kazita
baa adda ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso,
yi d’eesiyo: «Isa yoŋ Ulo Raa.» 21 Kane ɗoŋ
pay i y’ollige geŋ an ziiɗa giggiraŋ, wo an di
rootiyo diinayaŋ, an’de: «Eŋ miŋ yo wede i-
dabirsa ɓaadaŋ kane ɗoŋ i tondiyo ti suma k’Isa
a Zeruzalem ye ko? Wo ettiyadí ken̰n̰o ette

y’iido’ŋ toc miŋ seɗɗuzaŋ, wo y’an di’n t’eley
bey deero ɗoŋ seɗeke ye ko?» 22 Yo Sool a kazita
k’onamí geŋ, i di t’ele toogo yi kazita i ceeriyo ki
ceeriyo t’addí pay, y’an di rootiyo keren̰ Isa yoŋ
Almasi Raa yi biire. Iŋkino kane Yawudiyagi ɗoŋ
i lekkiyo a Damas geŋ, an i di roote munɗa an ki
suune ye.

23 Saŋ bini maŋ kane Yawudiyagi geŋ, kaŋ
soo an di-ruute ti diinayaŋ ki tôwwadí Sool
me. 24 Iŋkino a rootiyadaŋ gette wedusu yi
di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi an
t’ikkima tuddaŋ, an di boohiyo boha bumɓiyagi
geeger on̰n̰u wo diɗɗo kono Sool y’uɗɗa maŋ
ki tôwwadí. 25 Iŋkino maŋ onniyo soo a diɗɗo,
kane sanalliyagi Sool an di-t’iide, an ti y’ ziipe
adda geɗɗe, an ti y’ zuuye ti waaya moŋgali ti
nee.

Sool yo a Zeruzalem

26 Saŋ ti Damas geŋ Sool y’a iiney Zeruzalem.
Aame y’iiney maŋ, y’a dihe y’a di keyye ti
sanalliyagi k’Isa. Wo kane pay an orgiso a yoŋ
me, kono an k’amɓu ye ki kotto yi t’ize sanallusu
k’Isa me. 27 Iŋkino maŋ Barnabas y’a iyye, y’a ti
y’ wiike, wo y’a-di t’iide k’ume ɗoŋ zina k’Isa.
Aame geŋ y’an t’îide taaya mummino Sool yi
wullo Galmeega aame yo a urzi ki Damas me,
mummino Galmeega yi ruutito me, wo soŋ mum-
mino Sool yi gizito ti suma k’Isa daa k’orgiso
a Damas me. 28 Iŋkino maŋ t’ume gen̰n̰o Sool
y’a-t’iide ti kane a Zeruzalem, an d’amɓu ken̰n̰o
ken̰n̰o kaŋ soo wo yi kazita ti suma Galmeega
daa k’orgiso. 29 A kane Yawudiyagi ɗoŋ orbe ono

Girek toŋ y'an di kazita wo yi niikiyto pay ti kane
me, wo kane an di dihe urzi ki tôwwadí. 30 Aame
kane zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an illiga
iŋkino maŋ, Sool an di d'iŋgile ki geeger Sezare,
wo an ti y' diipiɗa y'a iŋgile ki geeger Tarsi.
31 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa
a siiɗo Ziide, a siiɗo Galile wo a siiɗo Samari
pây geŋ, an di lekkiyo ti toose. Kane an t'ize
ɗoŋ toogo a urzi Raa, an di lekkiyo ti ottilso a
Galmeega, wo Unde Kamileŋ̰ ti di'n noogiyo an
d'aagulu k'aagulu.

Piyer ti Ene

32 Aame geŋ Piyer daayum yi sooru adda siiɗo
pay, yi d'amɓu keŋ̰ŋ̰o keŋ̰ŋ̰o. Onniyo soo maŋ
y'a t'iide wolliyo ki ɗ̰oŋ ki R̰aa i lekkiyo a geeger
Lidda. 33 A ume geŋ i d'ede wedusu sundí
Ene yoŋ ruŋguyuŋ, ozzine gessire yi lekkiyo
moone ekk'oŋgali. Aame Piyer y'iiney a ume
geŋ̰ŋ̰o maŋ, wede geŋ yi y'uuney, 34 wo yi di
ruut̰e, y'ede: «Ene, Isa Almasi y'a ele bee. Ki
t'oozo'ŋ, kee batum ki t'olbo sulɗi moonizá me.»
A kaamiki Ene y'a t'iizi, y'a t'îhira. 35 Aame kane
ɗoŋ pay a geeger Lidda wo a bere ki siiɗo Saroŋ
geŋ an wulle iŋkino maŋ, an di-gime lekkiyadaŋ
a urzi Galmeega.

Piyer ti Tabita

36 I d'ede erewo adda geeger Zoppa tod'te
sanallawa k'Isa, sundutú Tabita (i-kaza Dorkas*
t'ono Girek). Tode gette a ɗuwo t'an isiyo
beehiye, ɗoŋ umbadaŋ toŋ t'an d'eeliyo munɗa

* **9:36** 9.36 Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

me. 37 Aame Piyer yoŋ daayum a geeger Lidda
geŋ, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a inda. T'inda
maŋ an ti-zuyye, nuune an ti y' gili biino ere
t'awwa t'ekki bakatú, an ti y' duwwe. 38 Lidda
gette goppoŋ ti Zoppa me, kane sanalliyagi k'Isa
a Zoppa an illiga Piyer yoŋ aŋgeŋ̃ŋo maŋ, an
d'igibe kuuli sire an i di ruuto, an'̃de: «Leema
ki nuŋ k'ayn'olliga maŋ, k'edi kesiko, in t'ette di
kaye.» 39 Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a iŋgile ti
kane. Aame y'iiney maŋ, kane an di ti gili biino
ere t'awwa t'ekki bakatú. Kane mandaydayi
pay an di y'uuna ti zumari a edayaŋ, wo an
i di kazita kallagi ɗoŋ Tabita ti giniti aame t'a
t'inda ɓotto. 40 Piyer y'an di ruute a ɗuwo an
t'aɗɗe t'adda ɓoy. An t'uɗɗe maŋ, yo y'a-dikke,
y'a iise tondiyo Raa. Saŋ maŋ y'a-gime edayí
k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede: «Tabita koŋ
mi t'oozo'ŋ.» Maŋ t'a t'ihina edatú, wo aame
ti wulle Piyer maŋ, t'a-guune. 41 Piyer yi ziiɗa
beytú t'a-t'iiziga, maŋ mandaydayi ti ɗoŋ ki Raa
oŋgoŋ y'anni wiiko, wo y'an ti-gize an di wulle
tod' ti lekkiyo zeere. 42 Iŋkino maŋ ɗoŋ pay adda
geeger ki Zoppa an d'illiga rabila gette, wo ɗoŋ
ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a Galmeega. 43 Wo
a Zoppa geŋ Piyer y'aa likke onniyto ɓaadaŋ di
wede k'oɗige golmidagi sundí Simo.

10

Korney ti Piyer

1 I d'ede wedusu sundí Korney, yi lekkiyo a
geeger Sezare. Yoŋ goole ki asigiryagi meeda
ki Romeŋ, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni

waaku sundaŋ «Italiyeŋ». 2 Wede geŋ yoŋ
yi seeɗu urzi Raazí zakiɗi, yode ti ɗoŋ adda
ɓoozí pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi ɗoŋ an
k'ede munɗa ye toŋ y'an d'isiyo beehiye, wo yi
tondiyo Raa daayum. 3 Iŋkino maŋ onniyo soo
a peeɗo lohe Korney i-d'iido munɗa aa suniye.
Y'a yi wulle kereŋ̃ maaleeka Raa me yi d'iiɗiba
itadí, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede:
«Korney!» 4 Wo yoŋ yi di y' wolliso maaleeka
teɓeŋ̃, maŋ orgiso t'a yi ziiɗa wo yi di ruute,
y'ede: «Galmeega, ɗe moo me?» Maaleeka yi
di ruute, y'ede: «Kee tondiyadá Raa y'illiga ti
beehiyko ere k'isiyo a ɗuwo te, iŋkino yoŋ yi ki
k'elkiyo. 5 Wo aŋkeŋ ki agiba ɗuwo an d'ette ki
Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo, sundí
soo te Piyer, y'a etto. 6 Yo wede geŋ torgusu yi
lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'oɗige
golmidagi, ɓoozí a biza bar.» 7 Aame maaleeka
wede i ruute a Korney geŋ y'iŋgile maŋ, Korney
yi wiiko ɗoŋ sire ti diine ɗoŋ naabadí, wo
asugursu soo wede i seeɗu urzi Raazí zakiɗi, ti
diine k'asigiryagí. 8 Korney y'an t'îide taaya a
munɗa wede ize, saŋ y'an igibe ki Zoppa.

9 Iŋkino maŋ kane an d'iŋgile, soggo toŋ kane
daayum a urzi gopoŋ an a-t'ette ki Zoppa, wo
peeɗo t'ize diine. Iŋkino a peeɗo gettiyo batum,
Piyer y'a-ti gili t'ekki ɓoy t'awwa, y'a tonde
Raa. 10 Aame geŋ mosogo t'a yi ziiɗa, yi dehu
yi d'oomi. Koore an i-d'isa omɓo geŋ, i-d'iido
munɗa aa suniye, 11 wo yi wolliyo'ŋ kandaane
a t'ihina wo munɗa aa boojo goole kettiso a
bohaní piɗe, i-ɗeegu ki siiɗo aa dara. 12 Wo adda

k’addí i d’ede ita seyɗi ɗoŋ zoŋɗaŋ piɗe piɗe,
ita seyɗi ɗoŋ i morkimso a siiɗo wo ita k’emɓi
ɗoŋ oppiyso a kandaane pây. 13 Aame geŋ y’a illi
golla ti di ruute, t’ede: «Piyer, ki t’oozo’ŋ! Seyɗi
eŋ ki soɗɗo, k’a t’ôodo, k’a t’aaɗa.» 14 Wo Piyer
y’a ruute, y’ede: «Galmeegó aha! Nuŋ munɗa
wede k’omɓo ulu, yoŋ ganigi a ɗaanadá geŋ kaŋ
soo toŋ ni k’iimi ye.» 15 Maŋ golla gette ki sirwe
sey Piyer y’a t’illiga, t’ede: «Munɗa wede Raa
y’ede yo eŋ kamileŋ̰ geŋ, ki k’elke aa munɗa
k’omɓo ulu ye.» 16 Golla gette Piyer y’a t’illiga
ti rootiyo onamtú miŋ kane ɗey taŋ aɗo, saŋ a
kaamiki munɗa geŋ a-gili ki kandaane.

17 Piyer geŋ y’a ziiɗa giggirí a munɗa wede i-
iide aa suniye, wo munɗa i-kaza yi ki y’ suuniyo
ye geŋ me. Koore geŋ kane ɗuwo ɗoŋ Korney
yi’n igibe geŋ, ɓoy Simo an di y’ dihite, an
y’uune, aŋkeŋ kane a biza bumɓu. 18 Kane an di
wiike ɗoŋ ɓoy, an iido maŋ an di’n tunde, an’de:
«Simo wede an yi waaku soŋ Piyer geŋ, yoŋ
a eŋ̰ŋ̰o ko?» 19 Piyer geŋ yoŋ daayum y’elkiso
a mun̰ɗa wede i-iide aa suniye geŋ̰ŋ̰o, aame
Unde Raa ti rootiyo, t’ede: «K’ollo, i d̰’ede ɗoŋ
aɗo an ki dehu toŋ maŋ. 20 Ki t’oozo’ŋ, ki ti
ɗeego, k’eŋgilo ti kane daa k’orgiso, kono ɗuwo
eŋ i’n igibo nuuno.» 21 Iŋkino maŋ Piyer yi-ti
ɗiigo, y’an di’n uuney kane ɗuwo geŋ me, wo
y’an di ruute, y’ede: «Eŋ miŋ nuŋ wede kun
dehu. Ki moo me kun n’iido me?» 22 Maŋ an
i di’n gime onamí, an’de: «Kaye eŋ ayn’igibo
Korney, yode wede goole k’asigiryagi meeda ki
Romeŋ, yoŋ wede ki diine y’ottilso a Raa, wo

kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yoŋ maaleeka
Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di
rootey ono y'a-k'olligey.» 23 Iŋkino maŋ ɗuwo
geŋ Piyer y'a ti'n wiike k'adda ɓoy, an d'inne di
yode.

Ti soggatú maŋ kane ɗuwo geŋ an t'iiziga ti
Piyer an d'iŋgile kaŋ soo. Wo zemɓa miibi an
ziipe addaŋ a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo.
24 Saŋ onniyo ki ɗaana maŋ Piyer ti kane ɗuwo
geŋ an d'iiney Sezare. Koore geŋ yo Korney
y'a t'ugiye ɗoŋ ɓoozí ti laŋziyagi ɗoŋ kuc an
di'n delliyo. 25 Aame Piyer y'iiney wo y'ette
k'adda ɓoy maŋ, Korney y'a iide y'a y'ikkimo,
y'a iire a zoŋɗí kono yi-d'ottile. 26 Maŋ Piyer
yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'ŋ!» Wo yi
ziiɗa beezí, y'a y'iiziga, y'ede: «Nuŋ wede tudde
aa kee pây.» 27 Maŋ Piyer yi pelkiyo ti Korney,
y'a-t'iide k'adda ɓoy. A ume geŋ yi wolliyo ɗoŋ
ɓaadaŋ i t'ugiye a ɗaanadí. 28 Y'an di ruute,
y'ede: «Kune kun ti suune oogoro Yawudiyagi
te, urzi ti k'ele ye a Yawudusu y'a ette ɓoy wede
Yawudusu ye, y'a lekke ti yode me. Wo ɗe nuŋ
Raa y'o ruute kereŋ̃, koɗuwo ye a ɗaanadí wede
tuuku toŋ n'a yi wolle yoŋ ganigi wo ulsu me.
29 Geŋ iŋkino, aame kun iide kun ni wiiko geŋ,
ni ki ruuto ye munɗa me wo n'a iŋgilo miŋ ti
kune baa. Aŋkeŋ ni dehu n'a suune, ki moo
me kun ni wiiko n'a iido me.» 30 Maŋ Korney
yi di ruute, y'ede: «I d'ede onniyo aɗo, a peeɗo
ere ki lohe gettiyo batum, ni tondiyo Raa adda
ɓoozó. A kaamiki geŋ miŋ wedusu ti kallagí i
ralita wic wic yi-t'ôhire a ɗaanadó, 31 wo y'o

di rootiyo: “Korney, kee tondiyadá Raa y’illiga,
wo y’elkiyo a beehiyko ere kee k’isiyo a ɗoŋ an
k’ede munɗa ye me. 32 Aŋkeŋ ki agiba ɗuwo
an d’ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundí
Simo, sundí soo te Piyer, y’a etto. Yo wede geŋ
torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede
k’oɗige golmidagi, ɓoozí a biza bar.” 33 Aame
geŋ kesiko ni d’igibe ɗuwo ki tuddá, wo kee
k’aaze adde koɗuwo k’a iido. Wo aŋkeŋ kaye
pay eŋ̃o a ɗaana Raa kono ay d’olliga sulɗi ɗoŋ
pay Gal̃meega y’a ruuto k’ay di roote.»

Ono Piyer adda ɓoy Korney

34 Iŋkino maŋ Piyer y’a iise kazita k’ono, y’ede:
«Aŋkeŋ̃o ni suune ki kotto Raa geŋ y’inni
wolliyo k̃ine ɗuwo pay eŋ miŋ kaŋ soo. 35 Ti
ita ɗuwo pay, wede tuuku y’ottilso a Raa wo
y’isiyo munɗa ki diine maŋ, yoŋ geŋ lekkiyadí
i di t’ise uŋse a Raa me. 36 A ɗoŋ k’Izirayel Raa
y’igibo onamí, Rabila Majjaanawa ere ki toose
t’urzi k’Isa Almasi, yode wede Galmee’ki ɗuwo
pay.

37 Kune kun suune Zaŋ yi kazita a ɗuwo,
y’ede: “Kun ti suyyo batem”, wo soŋ munɗa
wede iina ki poone a siiɗo Galile wo adda siiɗo
Ziide pay. 38 Wo kun suune mummino Raa yi
biiro Isa wede ti geeger Nazaret, yode wede yi-
d’ele Unde Kamileŋ̃ ti toogo ere yi d’isiyo armika
me. Isa geŋ y’an izire omagi pay, a ɗuwo y’an
d’isiyo beehiye, kane ɗoŋ an d’ede toogo Meeda
siitanɗani a eedaŋ toŋ y’an d’eliyo bee kono Raa
ti yode.

39 Wo kaye ay wulle t’edayey sulɗi ɗoŋ pay
Isa y’ize adda siiɗo Yawudiyagi wo a Zeruzalem
me. Yoŋ geŋ deero Yawudiyagi an ti y’ tiike
ekk’undumu, an di y’îide. 40 Saŋ onniyo sire
k’aɗuwe maŋ Raa y’a ti y’ bilɗe ti diine ɗoŋ
unto, wo yi d’ele urzi y’an di gize tuddí. 41 A
balɗiyadí gette i y’ wulle Yawudiyagi pay ye, i y’
wulle kaye ɗoŋ Raa yi biire ti poone kono ay di
roota taayadí, kaye ɗoŋ ay d’iimi wo ay d’iiɓe
ti yode aame Raa yi ti y’ bilɗe ti diine ɗoŋ unto
geŋ me. 42 Saŋ Isa y’ay ruute ay di kizite Rabila
Majjaanawa a kane Yawudiyagi wo ay di roote
Isa yoŋ wede Raa yi biire y’a ɗekka booro a tukki
ɗoŋ zeere wo ɗoŋ i t’inda pây. 43 Kane nebiyagi
pay an rootiyo ti yode Isa, an’de: “Wede tuuku
yi ziipa addí a yode maŋ, y’a t’oona tambobino
k’olɗikadí t’urzi toogo ere ki sundí.”»

Unde Kamileŋ̰ ti ɗoŋ Yawudiyagi ye

44 Aame Piyer y’an kazita ɓotto geŋ, a kaamiki
Unde Kamileŋ̰ t’a ɗiigo a tukki kane ɗoŋ pay
ollige onamí geŋ̰ŋ̰o. 45 Maŋ kane Yawudiyagi
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa iido ti Piyer geŋ an ziiɗa
giggiraŋ, wo an di zuune kane ɗoŋ Yawudiyagi
ye toŋ, Unde Kamileŋ̰ ere Raa y’elo gette ti ɗiige a
tukki kane pay. 46 Kane Yawudiyagi geŋ an ollige
ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ, an orbe t’ono ɗoŋ doolo
wo an tamma taŋ miibi Raa yoŋ goole a jiire me.
Iŋkino Piyer y’a ruute, y’ede: 47 «Aŋkeŋ kane
ɗuwo eŋ an uune Unde Kamileŋ̰ aakede kaye,
geŋ ay k’aane ay gi di-tooge ye an di suyye batem
t’ahu me.» 48 Maŋ Piyer y’an di ruute, y’ede:
«Ɗuwo eŋ kun ti’n suyyo batem ti suma k’Isa

Almasi.» Iŋkino maŋ Piyer an di y’ tunde y’a
lekke onniyto miibi ti kane.

11

Ono Piyer a ɗaana zemɓa a Zeruzalem

1 Ɗoŋ zina k’Isa ti zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ
a Isa a siiɗo Ziide geŋ, an illiga kane ɗoŋ
Yawudiyagi ye toŋ ono Raa an uune. 2 Wo
aame Piyer yi-gime ki Zeruzalem maŋ, kane
Yawudiyagi ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa an di y’irba,
3 wo an i ruute, an’de: «Ki moo me kee k’ize
iŋkino, ki-t’iide di ɗoŋ i ki walɗu ponde ye* wo
k’a iimo ti kane me!» 4 Iŋkino maŋ Piyer y’an
d’iise tôwwo taaya, yi-t’iise t’ume k’eesiyo soo ti
soo a munɗa wede ize.

5 Y’an di ruute, y’ede: «Aame nuŋ a geeger
ki Zoppa ni tondiyo Raa geŋ, munɗa o d’iido aa
suniye. Ni wolliyo’ŋ munɗa i ɗeegu ti Raa ki
tuddó, yode geŋ yi deeyiso aa boojo goole kettiso
a bohaní piɗe, munɗa geŋ yi ɗeegu ti kandaane
bini a iina aame sirpadó. 6 Wo ni wolliyo teɓeŋ
k’adda k’adde munɗa geŋ̰o, n’a wulle seyɗĩ
ɓooze, seyɗi balɗa, seyɗĩ ɗoŋ i morkimso a
siiɗo wo emɓi ɗoŋ oppiyso a kandaane pây.
7 Maŋ n’ollige golla t’o-di ruute, t’ede: “Piyer,
ki t’oozo’ŋ! Seyɗi eŋ ki soɗɗo, k’a t’ôodo, k’a
t’aaɗa.” 8 Wo n’a ruute, n’ede: “Galmeegó ato!
Nuŋ munɗa wede k’omɓo ulu, yoŋ ganigi a
ɗaanadá geŋ kaŋ soo toŋ ni k’iimi ye.” 9 Golla
gette n’a t’illiga ki sirwe ti kandaane, t’ede:

---

* **11:3** 11.3 Ɗoŋ i ki walɗu ponde ye: I-kaza ɗoŋ Yawudiyagi ye.

“Munɗa wede Raa y’ede yo eŋ kamileŋ̰ geŋ, ki
k’elke aa munɗa wede k’omɓo ulu ye.” 10 Golla
gette t’a ruute ruute taŋ aɗo, saŋ a kaamiki
munɗa geŋ a-gili ki kandaane sey. 11 Kaciŋ aame
geŋ miŋ a kaamiki ɗoŋ aɗo an o igibo ti Sezare,
an iido an di n’uuna adda ɓoy wede kaye’ŋ
adda. 12 Unde Kamileŋ̰ t’o di ruute n’a iŋgile ti
kane daa k’orgiso. Kane zemɓa ɗoŋ zoot i ziipe
addaŋ a Isa ni wiiko keŋ̰ŋ̰o geŋ, an di n’igibo
a Sezare, wo nuŋ ti kane pay ay t’iide k’adda
ɓoy Korney. 13 Yoŋ y’ay t’îide taaya mummino
maaleeka y’iide k’adda ɓoozí y’a yi wulle, wo yo
maaleeka yi di ruute, y’ede: “Ki agiba ɗuwo ki
geeger Zoppa, an di waako Simo wede sundí soo
an yi waaku Piyer, y’a etto. 14 Yoŋ y’a di roota
ono a urzi wede saŋ kun t’ooney uttiyo, kee ti
ɗoŋ ɓoozá pay.” 15 Aame Korney y’a ti ɗiŋge
taayadí wo n’a t’eese tôwwo taayadó ɓotto geŋ,
Unde Kamileŋ̰ t’a ɗiige a tuddaŋ aa ti ɗiige a
tukki kaye t’ume k’eesiyo. 16 Iŋkino maŋ n’a ilke
a ono Galmeega yi ruute, y’ede: “Zaŋ ɗuwo yi’ni
zuyyite batem t’ahu, wo ɗe kune’ŋ Raa y’un ti’n
suyya batem t’Unde Kamileŋ̰†.” 17 Ni wulle kane
toŋ Raa y’an ele Undí aa y’ay ele a kaye, aame
ay ziipe addey a Galmeega Isa Almasi. Iŋkino
maŋ, nuŋ wee wee n’a aane n’a t’eegire Raa
a munɗa yi dehu y’aase me?» 18 Saŋ ono geŋ
ɗuwo an ti’n illiga maŋ, kane pay an d’inniga
wo an d’iise tamma Raa, an’de: «Ki kotto Raa a
ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ, urzi y’an ele an di-kime
lekkiyadaŋ wo an t’oona lekkiyo ere ki kotto.»

† **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 1.5; Lik 3.16 wo Zaŋ 1.33.

Ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a Antiyos

19 Aame Etiyeŋ an y'îide maŋ, an d'iise dabirsa
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa. Iŋkino maŋ kane geŋ an
di-tiipite ki siiɗiyagi doolo. Ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ
an d'iŋgile ki siiɗo Pinisi, ki siiɗo Siipire, wo ki
geeger k'Antiyos‡, wo an di kazita ono Raa a ɗoŋ
Yawudiyagi ɗaŋŋal. 20 Aame geŋ ɗoŋ miibi ti
diine kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa iido ti Siipire
wo ti siiɗo Sireŋ geŋ, an d'iŋgile ki Antiyos, wo
an di gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega
Isa a ɗoŋ Yawudiyagi ye. 21 Toogo Galmeega ti
kane, iŋkino ɗoŋ ɓaadaŋ an di-gime lekkiyadaŋ,
wo an di ziipe addaŋ a Galmeega. 22 Ɗoŋ ogiyso ti
suma k'Isa a Zeruzalem geŋ rabila gette an t'iire
kuudaŋ, maŋ an d'igibe Barnabas ki Antiyos
kono y'a ette y'a wollo. 23-24 Barnabas geŋ yoŋ
wede beehiye, yi ziipe addí pay a Isa wo addiŋ
ôoniyo ti Unde Kamileŋ̰. Aame y'iiney a Antiyos
wo yi wulle ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ Raa y'an
ti ziipe beeko maŋ, ulbí i-d'ize uŋse ɓaadaŋ, wo
y'an d'eele kooke pay kono an di lekke kettiyo
ti Galmeega. Wo aame geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an a-ti
giyye ti Galmeega.
25 Saŋ maŋ Barnabas y'a iŋgile ki Tarsi kono
y'a waako Sool. 26 Aame yi y'uuno maŋ, y'a ti
y' wiiko an t'iido k'Antiyos. Maŋ kane sirwaŋ
ozzine an di y'iiɗiba ti ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa
aŋgeŋ̰ŋ̰o, wo an di duuye ɗoŋ ɓaadaŋ a urzi
zaapu k'addaŋ a Isa. Geŋ a Antiyos geŋ̰ŋ̰o
sanalliyagi k'Isa an di'n wiike waaku ere ki
poone «ɗoŋ k'Almasi».

‡ **11:19** 11.19 Geeger k'Antiyos: Antiyos gette geeger meeda ki siiɗo Siiri.

Zemɓa ɗoŋ a Antiyos ti zemɓa ɗoŋ a Ziide

27 Aame geŋ i d'ede nebiyagi an ɗiigo ti
Zeruzalem an t'iide ki Antiyos. 28 Nebi soo ti
diinayaŋ sundí Agabus, Unde Raa ti di ruute
adda k'addí, y'a t'iiziga y'a ruute, y'ede: «Saŋ i
d'isa mosogo ɓaadaŋ adda siiɗiyagi ɗoŋ pay ɗoŋ
Romeŋ ge dokkiyo.» Wo kun suune mosogo gette
ize aame Kilood yoŋ mozigo goole ki Romeŋ.
29 Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga iŋkino
maŋ, an di dihe an tusse munɗa wede tuuku
toŋ a toogadí, an di-t'igibe ki noogiyo zemɓa i
lekkiyo a siiɗo Ziide. 30 Iŋkino maŋ an tusse, an
an d'ele a bey Barnabas ti Sool, an d'iide an an
d'ele a bey ɗoŋ dokkiyo ki zemɓa ɗoŋ a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda daŋgay

1 Aame geŋ mozigo Erod y'a iise dabirsa zemɓa
oŋgoŋ ti diine ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa. 2 Y'an
d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema Zaŋ an di y'îide
ti seebir. 3 Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi
an t'ize uŋse maŋ, y'an d'ele urzi Piyer toŋ an
ti y' seeɗo a onniytagi ɗoŋ ki tarnaape wede an
d'omɓo mappa daa k'orme. 4 Aame an ti y' ziiɗo
maŋ, an di y'ele adda daŋgay, wo Erod y'a-ti
zippe asigiryagi koomat makumu zoot, y'a ti'n
dikkiɗa omagi piɗe, an di y' boohe. Yi dehu y'a
ɗekka booradí a ɗaana ɗuwo pay aame tarnaape
Pak ki Yawudiyagi yi t'iŋgila maŋ. 5 Iŋkino maŋ
Piyer yi lekkiyo daŋgay wo kane ɗoŋ ogiyso ti
suma k'Isa geŋ an tondiyo Raa daa puukiyo wo
t'addaŋ pay kono yode.

Adɗiya Piyer ti daŋgay

6 A diɗɗo ere soggo Erod y'a ɗekka booro
ki Piyer a ɗaana ɗuwo pay gette, Piyer geŋ yi
moone a diine k'asigiryagi sire, beyɗí'ŋ kettiso ti
ziŋziri sire, wo a biza daŋgay ummey asigiryagi
sey an boohiyo. 7 A kaamiki maaleeka ki
Galmeega Raa y'a ɗiige adda daŋgay, biino ere
Piyer adda gette a-tuure kereŋ̰. Maŋ maaleeka
y'a yi butte Piyer a sirpadí kono y'a-t'inne, wo yi
di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!» Maŋ ziŋziri
ti beyɗí a tiipe. 8 Saŋ maaleeka yi di ruute, y'ede:
«Ki-ketto tooná wo ki t'osso toɓiyagá.» Piyer y'a
t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di ruute sey,
y'ede: «Ki t'osso kallayá goole wo k'a ni daani.»
9 Iŋkino maŋ Piyer y'a diine maaleeka, t'adda
daŋgay y'a t'uɗɗe, wo a elkiyadí yi ki zuune
ye munɗa wede maaleeka y'isiyo geŋ ɗerec me,
y'elkiyo i-iido munɗa aa suniye. 10 An t'uɗɗe
t'ume k'asigiryagi ɗoŋ ki poone, ti ɗoŋ ki sirwe
toŋ an a-t'uɗɗe pây, an d'iiney a biza wede
ki maala k'a-t'aɗɗe k'adda geeger. Biza geŋ a
t'ihina siidí a ɗaanadaŋ me, wo an t'uɗɗe maŋ
an d'izire kaŋ soo a urzi, saŋ a kaamiki ŋ̰okkot
maaleeka yi y'iili Piyer me.

11 Iŋkino maŋ Piyer eedí t'a iido, y'a yi zuune
munɗa wede i-iido me, wo y'a ruute, y'ede:
«Aŋkeŋ ni zuune baa geŋ ɗerec, Galmeega Raa
y'igibo maaleeka y'a-n'uɗɗe ti bey k'Erod wo
ti munɗa wede ulsu Yawudiyagi an dehu an oo
d'ise me.»

12 Aame yi zuune iŋkino maŋ, y'a iŋgile ki ɓoy
k'erewo sundutú Mariyam mekki Zaŋ, sundí soo
Markus. Adda ɓoy geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an t'ugiye

an tondiyo Raa. 13 Piyer y'iide'ŋ yi koppiyo biza
yi-t'ette, wo i d'ede ere naabo sundutú Rood,
t'a iido t'a-t'ihina biza. 14 Aame t'illiga'ŋ golla
ki Piyer t'a ti zuune, wo tod'te ulbutú a ûune
t'uŋsuwo ɓaadaŋ. Iŋkino maŋ t'a-t'ihina biza
umbo, t'a-gime kaŋ okko, t'an di ruuto, t'ede:
«Piyer yo eŋ̰ŋ̰o a biza.» 15 Kane an i-di ruute,
an'de: «Koŋ mi t'okko maade ko?» Wo ɗe tod'
t'a ruute, t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Iŋkino maŋ
kane an di ruute, an'de: «Geŋ maaleekayí koo
maŋ.» 16 Iŋkino yo Piyer geŋ yi koppiyo biza pi
bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle maŋ, an
ziiɗa giggiraŋ. 17 Maŋ y'an d'ize likuw ti beezí
kono an d'anniga, wo y'an t'îide taaya mummino
Galmeega yi-y'uɗɗo ti daŋgay me. Y'an di ruute
sey, y'ede: «A Zak* wo a zemɓa oŋgo toŋ, kun
an t'ôodoy taaya.» Saŋ t'ume kane y'aa t'uɗɗe,
y'a iŋgile k'ume doolo.

18 Ume i t'umpile maŋ asigiryagi an wolliyo
Piyer umbo, undaŋ a t'uɗɗe, an d'iise tondiso,
an'de: «Ɗe Piyer a y'ihe moo me?» 19 Mozigo
Erod y'a igibe ɗuwo ki dehuzí, wo an ki y'uuno
ye. Maŋ y'anni wiike kane asigiryagi ɗoŋ i yi
boohiyo me, y'anni tundite ti kulkuwo, y'ede:
«Ɗe Piyer kun i ize mummino!» Iŋkino maŋ y'an
di ruute a asigiryagi doolo an ti'n ôodo. Saŋ maŋ
Erod y'a t'iiziga ti siiɗo Ziide, y'a-lekko a geeger
Sezare onniyto miibi.

Unto ki mozigo Erod

* **12:17** 12.17 Zak: Zak wede eŋ leema k'Isa.

20 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ geegiryagi Tir ti Sidoŋ
geŋ, an ooniyo omɓo ti siiɗo ki mozigo Erod,
wo aame geŋ yoŋ yi ti gulkuwe ɓaadaŋ ti kane
ɗoŋ siiɗo geŋ me. Maŋ kane ɗoŋ pay geŋ an
t’îide onamaŋ kaŋ soo, an t’oone urzi ki toose ti
Erod. Maŋ an d’uuney wede soo sundí Bilastus,
yoŋ geŋ wede boohiyo biino mozigo. Kane an
iide an ti y’ ŋiiya, y’an d’an t’ette k’ume mozigo
Erod. 21 Iŋkino maŋ Erod y’an d’ele onniyo, wo
aame onniyo gette t’iina maŋ yi-t’usse kallayí
ki moziko, y’a-guune kaakido booro, y’a iise
rootiyto a ɗaana ɗuwo pay. 22 Doŋ ollige geŋ an
d’iise ɗollite, an’de: «En̰n̰o eŋ i rootiyto wedusu
ye, eŋ raayusu!» 23 Aame Erod y’illiga ono ɗuwo
gen̰n̰o maŋ, ulbí uŋse tuddí y’a ti-gili, tamma
gette yi-k’iili a Raa ye. Iŋkino maŋ a kaamiki,
maaleeka ki Galmeega Raa y’a yi diin̰e ti eeni,
ondirɗagi adda k’addí an di y’iimi, y’a inda.

24 Tiŋ geŋ ono Raa i-teepiyo ki ɗaana ki ɗaana,
wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa. 25 Aame
Pool ti Barnabas a zina ere an an igibe ki noogiyo
ɗuwo a Zeruzalem an aa ti-ɗiŋge maŋ, an a-ti y’
wiike ti kane Zaŋ wede sundí soo Markus, an di-
gime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo ɗoŋ dokkiyo a Antiyos

1 T’adda diine ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a
Antiyos geŋ, i d’ede nebiyagi wo ɗoŋ dooy-
iso: Barnabas, Simeyoŋ an yi waaku sundí soo
Bakulu, Lisiyus ti siiɗo Sireŋ, Manayen wede
an iiziga kaŋ soo ti Erod wede mozigo a siiɗo

Galile, wo Sool. 2 Onniyo soo, an t'ugiye an
ottilso a Galmeega wo an di lekkiyo daa k'omɓo,
aame geŋ Unde Kamileŋ̰ t'an di ruute, t'ede:
«Barnabas ti Sool geŋ kũn oo ti'n ooyo siidaŋ
ki naabo ere nuŋ ni'ni wiike.» 3 Iŋkino maŋ
aame an ti likke daa k'omɓo wo an tunde Raa
geŋ, zemɓa an an di ziipe beeko wo an di'n iili
Barnabas ti Sool, an d'iŋgile.

Barnabas ti Sool a Siipire

4 Iŋkino maŋ Barnabas ti Sool Unde Kamileŋ̰
ti'n agisa naabo geŋ, an d'iŋgile an t'iide kĩ
geeger Selusi. Tiŋ geŋ an d'uune tooko, an di-gili
an d'iŋgile ki Siipire, siiɗo ere a diine k'ahu. 5 An
iiney a geeger Salamin a Siipire maŋ, an d'iise
kazita k'ono Raa adda ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi
ge dooyiso. Aame geŋ Zaŋ Markus toŋ yoŋ ti
kane y'an di'n noogiyo. 6 Aame an ti diipiɗa
siiɗo Siipire maŋ, an d'iiney geeger Papos. A
ume geŋ an d'ikkima ti Yawudusu soo sundí Bar-
Zezu, yode geŋ kombiɗe, yi ti t'isiyo tuddí aa
nebi, 7 yoŋ yi lekkiyo a sirpa goole ki Romeŋ
adda siiɗo gettiyo. Wede goole siiɗo geŋ sundí
Serziyus Poolus, yoŋ wede eedí soodo a elkiso.
Yode geŋ y'anni wiike Barnabas kane ti Sool di
yode kono yi dehu y'a olliga ono Raa. 8 Wo
kombiɗe geŋ sundí soo t'ono Girek an yi waaku
Elimas geŋ, y'an di-tuuge a Barnabas ti Sool me
kono yi ki dehu ye goole siiɗo y'a zaape addí
a Isa me. 9 Iŋkino maŋ Unde Kamileŋ̰ ti-t'ûune
adda k'adde Sool sundí soo Pool, yi di y' wolliyo
wede'ŋ geŋ yerere adda k'edayí, 10 wo yi di
ruute, y'ede: «Kee wede adda ûune ti metiŋko

wo ti bundiko! Kee ulo Meeda siitanɗani! Kee
adu ki sulɗi ɗoŋ pay ki diine, ki dehu daayum
urziyagi ɗoŋ ɗelele ki Galmeega ki di ti’n lette.
11 Wo aŋkeŋ k’ollo, Galmeega y’a ki daaṉa, k’a
koosa suma k’onniyo miibi toore peeɗo k̃i ki y’
wolla ye.» A kaamiki y’a-guuse, yoŋ aa adda
zimolo, yi-kama keṉṉo keṉṉo yi dehu wenɗa yi
seeɗa a beezí y’a ti ỹ’ dokk̃e. 12 Aame goole siiɗo
geŋ yi wulle munɗa wede i iina a Elimas geṉṉo
maŋ, y’a ziipe addí a Galmeega kono dooỹiso
gette i y’ ziiɗa ɓaadaŋ.

Pool a Antiyos siiɗo Pizidi

13 Wo Pool ti ɗoŋ a itadí an t’iiziga ti Papos,
an di-gili adda tooko, an d’iŋgile ki geeger Perz
a siiɗo Pampili, wo aame an iiney maŋ Zaŋ
Markus yi’n iili, y’a-gime ki Zeruzalem. 14 Maŋ ti
Perz geŋ kane an t’iiziga, an d’iŋgile ki geeger
k’Antiyos siiɗo Pizidi. An iiney Antiyos geŋ,
a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi an t’iide
adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-
gunɗite. 15 Aame kane ɗuwo geŋ an gire adda
mattup k’oogoro Muusa ti ono ɗoŋ ki nebiyagi
maŋ, ɗoŋ deero ki ɓoy geŋ an an di ruute,
an’de: «Zemɓa ki nuŋ, aame un ede ono ki
kooke a ɗuwo eṉṉo maŋ, kun an eelo.» 16 Iŋkino
maŋ Pool y’a t’ĩiziga, y’an d’ize likuw ti beezí
kono an d’anniga, maŋ y’a ruute, y’ede: «Kune
ɗoŋ k’Izirayel, wo kune ɗoŋ Yawudiyagi ye ɗoŋ
ottilso a Raa, kun n’ollo. 17 Raa wede ki kine ɗoŋ
k’Izirayel y’a biire moŋgiɗagiŋ. Y’an iigila aame
kane an lekkiyo a siiɗo Misir, saŋ ti toogadí y’an
uɗɗo ti siiɗo gette. 18 Adda k’ozzine ette suma

k'ada piɗe, Raa y'anni muɗɗe adda balɗa me.
19 Saŋ maŋ ita ɗuwo sarat adda siiɗo Kanahaŋ
gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele siiɗo kane gette
aa korɓite a ɗoŋzí. 20 Sulɗi pay geŋ i t'iŋgile a
îide ozzine suma meeda piɗe uto ada paat.

Maŋ Raa yi biire ɗoŋ ɗekkiyo booro a ekki
moŋgiɗagiŋ, an di wolliyo onamaŋ bini nebi
Samiyel. 21 Aame Samiyel yoŋ nebi geŋ,
moŋgiɗagiŋ an tunde Raa y'an t'eele mozigo.
Maŋ Raa y'an d'eele Sayul ulo Kis ti biza bumɓu
Benzamen, y'iimi mozikadí ozzinagi ada piɗe.
22 Saŋ maŋ Raa y'a ti ɗiige Sayul me, y'a di ziipe
Dawut mozigo me, yoŋ geŋ wede Raa y'a ruute
sundí, y'ede: “Ni uune Dawut ulo Zeese, yoŋ geŋ
wede aa addó i dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni
dehu.” 23 Ti ita k'iŋ̃ŋ̃i Dawut geŋ Raa yi d'iiɗiba
wede soo sundí Isa̋, yoŋ Wede k'Uttiyo ki ɗoŋ
k'Izirayel. Geŋ iŋkino Raa y'a-ti ɗiŋge ono ɗoŋ
yi ruute y'aasa me. 24 Ki poone Isa y'a aana geŋ,
Zaŋ Batis y'a iido y'a gizite a ɗoŋ k'Izirayel pay
kono an di-kime lekkiyadaŋ wo y'a ti'n suyye
batem. 25 Aame Zaŋ yi zuune naabadí goppoŋ ti
ɗaŋga maŋ, y'a ruute, y'ede: “Kune kun elkiyo
nuŋ wee wee? Nuŋ Almasi wede kun delliyo
geŋ̃ŋ̃o ye. Wo ɗe wede ettiyo k'itadó geŋ, yoŋ
nuŋ batum ni k'îide n'a ki t'eeze sibe toɓiyagí
ye*.”

26 Zemɓa ki nuŋ, kune ɗoŋ ti ita k'iŋ̃ŋ̃i
k'Ibirayim wo kune ɗoŋ ottilso a Raa, ono ɗoŋ
k'uttiyo eŋ Raa yi'n elo a kine. 27 Aame Isa y'iina

---

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Matiye 3.11 wo Zaŋ 1.20,26-27.

maŋ, ɗoŋ Zeruzalem ti deerizaŋ an ki y’ zuune
ye Isa wede Raa y’igibo me, wo ono nebiyagi ɗoŋ
an gariya daayum a onniyo ere ki puukiyadiŋ
gen̰n̰o toŋ, itadaŋ an ki’n zuune ye. Wo ɗe an
d’ize kono booro t’a yi ziiɗa ki tôwwo, a-t’iide
a ono nebiyagi an ruute ti kaaga. 28 Kane ɗuwo
geŋ munɗa wede an t’oone a tukki yode a t’îde ki
tôwwadí umbo, wo toŋ maŋ an di tunde Pilat y’a
t’ele urzi ki tôwwadí. 29 Iŋkino a munɗa wede
kane an ize geŋ a-t’iide a ono ɗoŋ pay an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, maŋ
kane Yawudiyagi an ti y’ ɗiige t’ekk’undumu me,
wo an di y’eele adda muuzo. 30 Wo ɗe Raa y’a
ti y’ bilɗe ti diine ɗoŋ unto me. 31 Saŋ maŋ y’an
di gize tuddí taŋ ɓaadaŋ a en̰n̰o en̰n̰o, a ɗoŋzí
ɗoŋ an gilo kaŋ soo ti siiɗo Galile ki Zeruzalem,
wo aŋkeŋ kane geŋ an di rootiyo taayadí a ɗaana
Yawudiyagi pay. 32-33 Iŋkino maŋ ono ɗoŋ Raa yi
ruute y’aasa a moŋgiɗagiŋ ti kaaga geŋ, aŋkeŋ
y’a ti’n ɗiŋge a kine in̰n̰izaŋ, aame Isa yi ti y’
bilɗe ti diine ɗoŋ unto geŋ me. Wo aŋkeŋ Rabila
Majjaanawa gette kaye batum ay iido, ay un di
kizite. Raa y’ize iŋkino aa an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Soom sire, an’de:

“Kee ulo nuŋ me,

wo ti aŋki ɗuwo an di suune nuŋ Meegá†.”

34 Wo Raa yi ruute ti kaaga, yoŋ y’a ti y’ balɗa ti
diine ɗoŋ unto kono y’a ki ruuma ye. Geŋ Raa
yi ruute iŋkino, y’ede:

“N’un di zaapa beeko ere kamilen̰

† **13:32-33** 13.32-33 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7.

wo sulɗi ɗoŋ ɗerec ni ruute ni-t'ela a Dawut‡."
35 Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda mattup
ti doolo, y'ede:
"Ki oola tudde ki wedizá kamileṋ i-ruuma adda
muuzo ye§."
36 Wo Dawut yoŋ a koɗuwadí y'a niibe naabo
Raa wo saŋ y'a inda, an di y'ele adda muuzo
aame moŋgiɗagí, wo tuddí a ruume. 37 Wo yode
wede Raa y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto geŋ,
tuddí i ki ruume adda muuzo ye. 38-39 Zemɓa ki
nuŋ, ni dehu kun di suune, t'urzi k'Isa an un
di kazita kun d'ooniyo tambobino k'olɗikaguŋ.
Wo t'urzi yode, wede tuuku yi ziipe addí a yode
maŋ, yoŋ geŋ Raa yi y' wolliyo ki diine a ɗaanadí
me. Ɗerec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi di'n
ize ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa ye. 40 Iŋkino kun
koona mentikagi, kono un ki d'aana ye munɗa
wede nebiyagi an riiŋe ti kaaga, an'de:
41 "Kun ollo bee kune ɗoŋ okko maade Raa geŋ,
kun sooɗo giggirguŋ wo kun di ṋokkiɗo,
kono a lekkiyaguŋ ette ni d'isa m̃unɗa wede kun
d'addira,
wo munɗa geŋ aame wenɗa y'un ruuta toŋ maŋ,
kun k'amɓa ye*."»
42 Aame Pool ti Barnabas an aɗɗiya ti ɓoy
wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, kane ɗoŋ
duuru an di'n tunde, an'de: «Soŋŋo a onniyo
ere ki puukiyo kun di kami, kun ay kizita sey
ono eŋ me.» 43 Aame ti ogiyso an ti tiipe maŋ,

‡ **13:34** 13.34 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 55.3. § **13:35** 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. * **13:41** 13.41 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 1.5.

ɗoŋ ɓaadaŋ Yawudiyagi, ti ɗoŋ Yawudiyagi ye
an ti t’ize tuddaŋ Yawudiyagi an d’ottilso a Raa
pây, an di diine Pool kane ti Barnabas. Kane geŋ
an an di kazita ono Raa, wo an an d’eliyo kooke
an di lekke ki diine a urzi beeko ere ki Raa.

Pool ti Barnabas wo ɗoŋ Yawudiyagi ye

44 Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi t’iina
maŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ ti diine ɗoŋ adda geeger
gette an t’ugiye, an d’ollige ono Galmeega ɗoŋ
Pool ti Barnabas an kazita. 45 Wo aame kane
Yawudiyagi an wulle ɗoŋ duuru gen̰n̰o maŋ,
kolɓiso t’a jiire eedaŋ, an d’iise kalɗita Pool
an’de, onamí yi rootiyo geŋ lohito. 46 Iŋkino maŋ
Pool ti Barnabas an an di ruute daa k’orgiso,
an’de: «Ki kotto, ki poone’ŋ a kune Yawudiyagi
ay un di kizite ono Raa me. Wo ɗe kune kun ti-
tuuge k’ollige k’ono Raa geŋ, aa kune batum kun
ɗikke booro a egguŋ, lekkiyo ere ki daayum kun
ki ti t’oona ye. Iŋkino kaye ay d’amɓe ki tukki
ɗoŋ Yawudiyagi ye, 47 kono en̰n̰o munɗa wede
Galmeega y’ay ruute ay d’ise me, y’ede:
“Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita ɗuwo pay,
kono k’an d’etta t’uttiyo ere ki Raa
bini ɗaŋgu siiɗo pay†.”»
48 Aame kane ɗoŋ Yawudiyagi ye an illiga ono
gen̰n̰o maŋ, an tamma Raa wo an di ruute, an’de:
«Ono Galmeega eŋ uŋse ɓaadaŋ.» Wo kane ɗoŋ
pay Raa yi biire an t’oona lekkiyo ere ki daayum
geŋ, an di ziipe addaŋ a Isa. 49 Iŋkino maŋ ono
Galmeega a-tiipe adda siiɗo gette pay. 50 Wo
kane Yawudiyagi geŋ an an t’elite ono a erayi

---

† **13:47** 13.47 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6.

ɗoŋ sundaŋ ti môolo wo an ottilso a Raa, ti ɗoŋ
deero adda geeger. Kane pay geŋ an an t'elite
ono a ɗoŋ duuru, an di dibire Pool ti Barnabas,
wo ti siiɗadaŋ an di'n ilmi. 51 Kane sire geŋ odde
zoŋɗaŋ an an ti y' tuttige‡, wo an d'iŋgile ki
geeger k'Ikoniyoŋ. 52 Wo kane sanalliyagi k'Isa
a Antiyos siiɗo Pizidi geŋ, an di lekkiyo addaŋ
ôoniyo t'Unde Kamileŋ̰ wo ulbaŋ uŋse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyoŋ

1 Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyoŋ
maŋ, an d'iŋgile an t'iide adda ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso, aa an d'izo a Antiyos.
Aame an iise kazita k'ono Raa geŋ, Yawudiyagi
ɓaadaŋ ti ɗoŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ
a Isa. 2 Wo ɗe kane Yawudiyagi ɗoŋ i-tuuge ki
zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, an an t'elite ono a kane
ɗoŋ Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadaŋ,
an di kulkuwe ti kane zemɓa geŋ̰ŋ̰o. 3 Wo
toŋ maŋ Pool ti Barnabas an di lik̰k̰e onniyo
ɓaadaŋ adda geeger gette. An di gizite ono
Raa t'adde soo, orgiso adda k'addaŋ umbo kono
Galmeega ti kane. Wo yoŋ y'an d'eliyo toogo
k'isiyo sulɗi k'armika ti sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego,
i-kaza onamaŋ a urzi beeko Galmeega geŋ ɗerec.
4 Kane ɗoŋ geeger an t'îhinte omagi sire, ɗoŋ soŋ
a ita Yawudiyagi, wo ɗoŋ soŋ a ita ɗoŋ zina k'Isa.
5 Saŋ kane Yawudiyagi miibi ti ɗoŋ Yawudiyagi

‡ **13:51** 13.51 Tottiso k'odde zoŋ: Geŋ i-kaza «ooɗibe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iiɗiba sibe ti golladaŋ, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umɓe ye.

ye wo ti deerizaŋ, an di ruute an an d'ise ulsu
a ɗoŋ zina k'Isa, an ti'n kakkite ti moŋgali an
ti'n t'îde. 6 Wo aame Pool kane ti Barnabas an
illiga iŋkino maŋ, an t'umbe an d'umɓe k'urzi
Listire ti Derbe, geegiryagi ki siiɗo Likayuni, ti
illiyagi ɗoŋ i ti-ɗuule. 7 Aame an iɓey a siiɗo
gettiyo maŋ, aŋgeṋṋo toŋ an d'iise kazita Rabila
Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siiɗo Listire

8 A geeger ki Listire gette i d'ede wedusu zoŋɗí
unto t'ume an ti y'ehe too, kaŋ soo toŋ umbo
yi k'izire ye. 9 Onniyo soo Pool yi kazita ono
Raa maŋ, yo wede geŋ yi d'ollige. Pool yi di y'
wolliyo teɓeṋ, maŋ y'a zuune wede geŋ yi ziipe
addí, yi dehu y'a utte t'eenizí me. 10 Iŋkino maŋ
Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo,
ki t'ôhor kaŋ ôhire!» Wede y'a ilɗe k'awwa,
y'a t'îhira, y'a iise sooru. 11 Aame kane ɗoŋ
duuru an wulle munɗa wede Pool y'ize geṋṋo
maŋ, an d'iise ɗollite t'ono ki Likayuni, an'd̃e:
«Raayagi an t'umɓo tukki ɗuwo, an di-ɗiigo
diinayiŋ!» 12 Iŋkino maŋ Barnabas an i-d'ele
suma ki raazaŋ Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma
ki raazaŋ Ermes† kono yoŋ wede k'eesiyo k'ono.
13 Ɓoy raayusu Zewus geŋ yoŋ a biza geeger.
Iŋkino maŋ wede seɗeke ki Zewus geŋ y'iide'ŋ,
yi ziɗɗe buŋgari, y'an d'izite ɗogoro ki bobbo
k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza ɓoy geṋṋo,
kono yi dehu ti kane ɗoŋ duuru geŋ an an d̃'ise

---

* **14:12** 14.12 Suma Zewus: I-kaza mozigo raayagi ki ɗoŋ Girek.
† **14:12** 14.12 Suma Ermes: I-kaza wede zina raayagi ki ɗoŋ Girek.

seɗeke akka Pool ti Barnabas. 14 Wo aame kane
ɗoŋ zina sire geŋ an illiga iŋkino maŋ, addaŋ
a k’ize uŋse ye, kallagaŋ an di zittite, maŋ an
d’ukke an t’iide diine ɗoŋ duuru geṉṉo, an di
ɗollite, an’de: 15 «Wayya, kune ɗuwo eŋ, kun
isiyo iŋkino moo me? Kaye miŋ ɗuwo aa kune
pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa
kono loŋgayi ɗoŋ ki bita geŋ kun di’n ooli, wo
kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima
kandaane ti siiɗo wo bar, ti sulɗi ɗoŋ adda pay.
16 Ti kaaga Raa y’an iili ɗuwo adda siiɗiyagi
pay, ɗoŋ tuuku toŋ an aɗɗiya urzizaŋ k’eedaŋ
k’eedaŋ. 17 Wo toŋ maŋ y’an di kaza daayum a
ɗuwo yoŋ Raa wede beehiye, ti kandaane y’un
d’eliyo mizzi, y’un d’eliyo sulɗi ɗoŋ ki derku,
kun d’ayɗu aame onniyo ti tôwwo maŋ. Eyye,
yoŋ y’un d’eliyo omɓo ɓaadaŋ wo adduguŋ y’un
di’n ôoniyo t’uŋsuwo.» 18 Ti onamaŋ geṉṉo toŋ,
ti ooṉe ɓaadaŋ Pool ti Barnabas an d’iiṉe ɗoŋ
duuru an di’n îhira t’isiyo seɗeke a kane me.

19 Saŋ maŋ kane Yawudiyagi ti Antiyos siiɗo
Pizidi wo ti Ikoniyoŋ an d’iina a Listire, an di’n
irga ɗoŋ duuru ki tukki kane. Iŋkino maŋ Pool
an ti y’ gikkite ti moŋgali ki tôwwadí, saŋ an
t’irga t’adda geeger ki paate, an elkiyo y’inda.
20 Wo kane sanalliyagi geŋ an di-t’ugiye a eedí,
saŋ Pool y’a t’iiziga, y’a-gime k’adda geeger
gettiyo. Soggo maŋ ti Barnabas an d’iŋgile ki
geeger Derbe.

Pool ti Barnabas a Antiyos siiɗo Siiri

21 Pool ti Barnabas an iiney a Derbe maŋ, an di
gizite Rabila Majjaanawa wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di

ziipe addaŋ a Isa, an t’ize sanalliyagi. Saŋ maŋ
an di-gime k’adda geegiryagi ki Listire, Ikoniyoŋ
wo Antiyos siiɗo Pizidi. 22 Adda geeger soŋ an
an d’eeliyo kooke kooke a sanalliyagi me, an
di seeɗa zakiɗi a urzi zaapu k’addaŋ a Isa, an
d’eesiyo: «In t’oona dabar ɓaadaŋ ɗoo miŋ, in
t’etta ki Moziko Raa kollo.» 23 Wo t’adda diine
ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa geŋ a ume soŋ an di
beeriyo ɗoŋ dokkiyo dokkiyo, wo aame geŋ an di
lekkiyo onniyo muno daa k’omɓo ti tondiyo Raa,
saŋ kane zemɓa geŋ an i-di’n ele a bey Galmeega
wede an ziipe addaŋ kono y’anni boohe.

24 Saŋ maŋ Pool ti Barnabas an d’iŋgile an
di diipiɗa ki Pizidi, an d’iŋgile ki siiɗo Pampili.
25 An di gizite ono Raa a geeger ki Perz, saŋ maŋ
an di-ɗiige ki biza bar ki geeger k’Atali. 26 Tiŋ geŋ
an di-gili adda tooko, an di-gimo ki Antiyos siiɗo
Siiri, ume wede ti poone zemɓa an an di’n ele
kane a beeko ere ki Raa, a naabo ere an d’ise wo
ankeŋ an ti ɗiŋge. 27 Aame an iiney a Antiyos
maŋ, an di’n ugiye ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa
geŋ pay, wo an an t’îide taaya a munɗa wede
Raa y’ize t’urzi kane, wo soŋ mummino Raa
y’ize y’an t’ihina urzi a kane ɗoŋ Yawudiyagi
ye toŋ, an ziipe addaŋ a Isa me. 28 Aame geŋ
Pool ti Barnabas an di likke onniyto ɓaadaŋ ti
sanalliyagi me.

15

Ogiyso meeda a Zeruzalem

1 I d’ede ɗoŋ ede kane a siiɗo Ziide, an d’iŋgile
ki Antiyos an di dooyiso zemɓa, an’de: «Kune

kun ki ti wilɗa ponde aa oogoro Muusa ti ki
rootiyo ye maŋ, Raa y'un ki'n utta ye.» 2 Wo
Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye a onamaŋ geŋ
me, an di niikite ɓaadaŋ ti kane me. Iŋkino maŋ
an di dihe Pool ti Barnabas an di-kili Zeruzalem ti
zemɓa oŋgo kono an di wollo ono geŋ ti ɗoŋ zina
k'Isa wo ti ɗoŋ dokkiyo. 3 Iŋkino maŋ ɗoŋ ogiyso
ti suma k'Isa a Antiyos an an d'eele munɗa ki
torguwadaŋ me, wo an di'n igibe an d'iŋgile.
An di diipiɗa ki siiɗo Pinisi wo ki siiɗo Samari,
a ume geŋ an an t'îide taaya mummino ɗoŋ
Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa me, wo
kane zemɓa pay geŋ addaŋ a ûune t'uŋsuwo.
4 Aame kane an iiney Zeruzalem maŋ, ɗoŋ
ogiyso ti suma k'Isa, ɗoŋ zina k'Isa wo ɗoŋ
dokkiyo pay geŋ, an di'n ziiɗa bey sire. Wo
Pool ti Barnabas an an t'îide taaya a sulɗi ɗoŋ
pay Raa y'ize t'urzi kane. 5 Wo ɗoŋ ede ti diine
Pariziyeŋ ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an t'iiziga
an d'iise rootiyo, an'de: «Ɗoŋ Yawudiyagi ye an
ziipe addaŋ a Isa geŋ i dehu an di walɗa ponde,
wo kun an di roote an di daane oogoro Muusa.»
6 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ zina k'Isa ti ɗoŋ
dokkiyo an t'ugiye kono an di wolle urzi k'ono
geŋ̰ŋ̰o. 7 Aame an niikite kee maŋ, Piyer y'a
t'iiz̰ig̰a y'an di ruute, y'ede: «Zemɓa ki nuŋ,
kun suune nuŋ Raa yi ni biire ti diine kune ti
kaagine, kono n'an di kizite Rabila Majjaanawa
a ɗoŋ Yawudiyagi ye, kono ono eŋ an di'n olliga
wo an zaape addaŋ a Isa. 8 Wo yo Raa yoŋ wede
yi suune adde ɗuwo pay, geŋ y'an di gize kono
kane toŋ yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamileŋ̰ aa
y'in ele a kin̰e kay. 9 Raa y'inni wolliyo kine ti

kane pay miŋ kaŋ soo: kono kane an ziipe addaŋ
a Isa, Raa yi'n ize addaŋ kamileṉ a ɗaanadí me.
10 Wo aŋkeŋ moo me kun dehu kun di lette adde
Raa, kun an di zaape attiɗi ki daaniya k'oogoro
Muusa a ekki sanalliyagi k'Isa me, attiɗi wede
moŋgiɗagiŋ toŋ an k'iine sarkiya ye, wo kine toŋ
maŋ in k'aane ye kay? 11 Aha, i k'ise ye iŋkino
me. In amɓo miŋ t'urzi beeko ere ki Galmeega
Isa kine Yawudiyagi in uune uttiyo, wo a kane
toŋ iŋkino pây.»

12 Aame kane ɗoŋ duuru pay geŋ an illiga
iŋkino maŋ, an d'inda kuy, wo an d'ollige Pool
ti Barnabas an tôwwo taaya a sulɗi k'armika ti
sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego Raa y'ize t'urzi kane a
diine ɗoŋ Yawudiyagi ye.

13 Aame onamaŋ i ɗiŋge maŋ, Zak y'a iise
rootiyo, y'ede: «Zemɓa ki nuŋ, kun ollo kay!
14 Simo y'in ruute mummino t'ume k'eesiyo Raa
y'a buuhe ɗoŋ Yawudiyagi ye me, kono yi-beere
ti diine kane an t'ise ɗoŋ ti suma yode. 15 Wo ono
nebiyagi toŋ a-t'iide a sulɗi geṉṉo, kono ono eŋ
an riiŋe ti kaaga adda mattup kĩ Raa, an'de:

16 “Galmeega y'ede: Saŋ maŋ nuŋ n'a kimo n'a
y'ooziga ɓoy Dawut wede iire me,

sulɗi pay i litte geŋ n'an okkima n'a y'ooziga a
umayí.

17 Iŋkino maŋ ɗoŋ pay ti doolo toŋ an di deha
nuŋ Galmeega,

eyye ita ɗoŋ siiɗo pay ni wiiko an t'isa ɗoŋzó.

Eṉṉo ono ɗoŋ Galmeega yi ruute me.

18 Sulɗi geŋ yoŋ y'an ti'n gize t'ume ti kaaga
too*.”»
19 Zak y'a ruute sey, y'ede: «Eŋ̃ŋ̃o munɗa
wede ni wolliyo beehiye me, in an k̃i t'ise ye
mokkolo morkiye a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye i-
gime ki tukki Raa. 20 Wo in an raaŋa mattup
kono in an di roote, an k'aaɗi ye sey wede an
eliyo seɗeke a loŋgayi me, kono a ɗaana Raa
yoŋ ganigi, boliyo toŋ ulu an d'ooli, an k'aaɗi
ye sey wede ki seysu inda puuzadí ti k'uɗɗe ye
me, ise puuzo toŋ ulu an k'oomi ye. 21 In an
raaŋa iŋkino kono ti kaagine ɗuwo an kazita
urzi k'oogoro Muusa adda geegiryagi pay, wo an
gariyta adda ɓoyɗi ɗoŋ in di dooyiso a onniytagi
ɗoŋ ki puukiyadiŋ me.»

Mattup a zemɓa ɗoŋ Yawudiyagi ye

22 Iŋkino maŋ ɗoŋ zina k'Isa, ɗoŋ dokkiyo
ti ɗoŋ pay ogiyso ti suma k'Isa, kaŋ soo an di
biire ti diinayaŋ ɗuwo an ti'n t'igibe a ita Pool ti
Barnabas ki Antiyos siiɗo Siiri. Maŋ an t'iiɗiba
Ziid sundí soo Barsabas, wo Silas, kane geŋ ɗoŋ
suma, zemɓa pay an'ni suune. 23 An an d'ele
mattup gette a beezaŋ, wo adda mattup an riiŋe,
an'de:
«Kaye ɗoŋ zina k'Isa, ɗoŋ dokkiyo ti zemɓa
pay ay un t'ize toose a kune zemɓa ɗoŋ
Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger k'Antiyos, a
siiɗo Siiri wo a siiɗo Silisi. 24 Ay illiga ɗoŋ ede
ti diinayey, an t'iide di kune. Kane ɗoŋ geŋ an
un ti-digge egguŋ te, wo an un di'n ele adda

* **15:18** 15.18 Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

k'elkiso ti onamaŋ geŋ me, biza k'ulbuguŋ a-
gime. Wo ɗe kaye ay an ki ruute ye an d'ise
iŋkino me. 25 Iŋkino maŋ kaye pay ay di ruute
kaŋ soo ay biire ɗuwo ay di'n t'igibe ki tukki
kune a ita zemɓa ɗoŋ ki geyyiso Barnabas ti Pool,
26 kane ɗoŋ ele tuddaŋ k'unto toŋ maŋ kono an
daaniya suma Galmeegiŋ Isa Almasi. 27 Iŋkino
ay un t'igibe Ziid ti Silas, an un di rootey ti
bizaŋ munɗa wede ay un riiŋe adda mattup ette.
28 Geŋ iŋkino t'urzi k'Unde Kamileŋ̰, kaye batum
ay un ki zaape attiɗi ti doolo ye, wo kun daano
munɗa wede ay un riiŋe adda mattup: 29 Sey
wede an eliyo seɗeke a loŋgayi kun aaɗi ye,
puuzo toŋ ulu kun oomi ye, sey wede ki seysu
inda puuzadí ti k'uɗɗe ye kun aaɗi ye, ise boliyo
toŋ ulu kun d'ooli. Aame suldi pay geŋ kun iila
maŋ, a kune beehiye. Kaye zemɓaguŋ a eŋ̰ŋ̰o ay
un t'ize toose ɓaadaŋ.»

30 Mattup gette an an d'ele a ɗoŋ an biire, maŋ
kane an d'iŋgile ki Antiyos. An iiney maŋ an di'n
ugiye ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay, mattup
gette an an d'ele. 31 Aame mattup gette an ti
gire maŋ, onamtú geŋ zemɓa an d'eele kooke wo
ulbaŋ an t'ize uŋse ɓaadaŋ. 32 Ziid ti Silas geŋ
kane nebiyagi, a zemɓa an an d'eele kooke t'urzi
ɓaadaŋ kono an di koone zakiɗi a urzi zaapu
k'addaŋ a Isa. 33 An di likke onniyto ɓaadaŋ
aŋgeŋ me, saŋ maŋ zemɓa an di'n igibo wo an di
ruute, an'de: «Kun di-kama ti toose k'ume ɗoŋ
un igibo me.» [34 Wo Silas geŋ i-di t'ize uŋse,
y'a lekke me.] 35 Aame geŋ Pool ti Barnabas an
d'uupo a Antiyos, ti zemɓa ɓaadaŋ oŋgo an di

dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa a urzi
k'ono Galmeega.

Âhuntu ki Pool ti Barnabas

36 Onniyto miibi k'ita maŋ Pool yi di ruute
Barnabas, y'ede: «In ti kime k'ita, in di wollo
zemɓa adda geegiryagi pay ɗoŋ in an gizito
ono Galmeega, an isiyo mummino koo maŋ a
urzi Raazaŋ me.» 37 Barnabas yi dehu y'a di
waake Zaŋ wede sundí soo Markus ti kane.
38 Wo ɗe ki Pool maŋ yi ki dehu Zaŋ yi k'ette
ye ti kane me, kono yoŋ ti siiɗo Pampili y'an
di'n iilo, a naabadaŋ y'an ki'n nuugo ye. 39 A
ume geŋ niikiytadaŋ t'a guune zakiɗi, iŋkino
an a-t'îhinte. Barnabas y'a wiike Markus an
di-gili adda tooko, an d'iŋgile ki siiɗo Siipire.
40 Wo Pool y'a-wiike Silas, maŋ zemɓa an tunde
Galmeega kono beekadí t'a koone kane, saŋ an
d'iŋgile. 41 Pool y'an izire siiɗo Siiri ti Silisi pay,
y'an d'eeliyo kooke a ɗoŋ ogiysito ti suma k'Isa
a ume tuuku toŋ maŋ.

16

Pool y'a-ti wiike Timote ti kane

1 Saŋ maŋ Pool y'a t'iide Derbe wo soŋ ki
Listire. A ume geŋ i d'ede sanallusu k'Isa sundí
Timote, meedí tod'te Yawudowo ti ziipe addutú
a Isa, wo meegí yoŋ Girek. 2 Yo Timote zemɓa
ɗoŋ i lekkiyo a Listire ti Ikoniyoŋ an yi tamma.
3 Pool yi dehu y'a ti y' waake ti yode. Iŋkino
maŋ yi di wilɗa ponde kono Yawudiyagi ɗoŋ i
lekkiyo a siiɗiyagi geŋ̃ŋ̃o geŋ an zuune pay meegí
yoŋ Girek me. 4 Aame Timote yi-ti wilɗa ponde

maŋ, an d'ettiyo geeger ti geeger, an an di kazita
a zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, munɗa wede
kane ɗoŋ zina k'Isa ti ɗoŋ dokkiyo a Zeruzalem
an dihe, wo kane an an di rootiyo an d'ozire eego
a munɗa geŋ me. 5 Wo kane ɗoŋ ogiysito ti suma
k'Isa geŋ an d'ooniyo toogo ɓaadaŋ a urzi zaapu
k'adde a Isa me, wo onniyo ti onniyo an d'aagulu
k'aagulu.

Pool i iide munɗa aa suniye

6 Saŋ maŋ tiŋ geŋ an dehu an t'ette ki siiɗo
k'Aazi an kizitey ono Raa, miŋ Unde Kamileɲ̃
t'an t'iigire k'ettiyo me. Iŋkino an d'iŋgile,
an di diipiɗa siiɗo Pirizi ti Galat. 7 Aame an
iiney goppoŋ ti siiɗo Mizi maŋ, an dehu an
t'ette siiɗo Bitini, wo ki ume geɲ̃ɲ̃o toŋ Unde
k'Isa t'an di-tuuge k'ettiyo me. 8 Iŋkino maŋ
siiɗo Mizi an ti diipiɗa, an d'iŋgile ki biza bar
ki geeger Tirowas. 9 An di-ɗiige aŋgeɲ̃ɲ̃o, a
diɗɗo maŋ Pool i-d'iide munɗa aa suniye, yi
wolliyo wedusu ti siiɗo Maseduwan yi t'îhira a
ɗaanadí wo yi di y' tondiyo t'oɓe bey, y'ede: «Ki
ti doopiɗi t'eɲ̃ɲ̃o ki siiɗo Maseduwan, k'ay di-
noogey kotok!» 10 Aame Pool yi wulle munɗa
wede i-iide aa suniye geɲ̃ɲ̃o maŋ, kesiko kaye*
ay dihe urzi k'ettiyo ki Maseduwan kono kaye
ay zuune Raa y'ayni waaku ay di kizitey Rabila
Majjaanawa a ɗoŋ siiɗo gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

11 Ti Tirowas geŋ ay d'uune tooko ay di-gili, ay
d'iŋgile ɗelele ki siiɗo ere a diine k'ahu sundutú

* **16:10** 16.10 A ume wede Lik yi riiɲe kaye kaye geŋ, i-kaza yode toŋ adda.

Samotiras, wo soggo maŋ ay d’iiney a biza bar
ki geeger Nayapoli. 12 Ti Nayapoli ay d’iŋgile ki
Pilip, tod’te geeger meeda ki siiɗo Maseduwan,
ɗoŋ Romeŋ ɓaadaŋ an lekkiyo adda. Adda
geeger gette ay di likke onniyto. 13 A onniyo
ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ t’adda geeger
ay t’uɗɗe, ay d’iŋgile biza k’ooye, ay elkiyo ay
t’ooney ume Yawudiyagi ge d’ogiyso ki tondiyo
Raa. A ume geŋ ay d’uuney erayi an t’ugiye,
kaye toŋ ay di gunɗite ti kane wo ay an di gizite
ono Raa. 14 Erewo soo ti diinayaŋ sundutú Lidi,
tod’te ti geeger Tiyatir, tod’ t’isiyo suuk ki juwa
zooyatú oo̰ne wo tod’ t’ottilso a Raa. T’ay di’n
ollige koɗec koɗec wo Galmeega yi-d’ize adda
k’addutú, ono Pool geŋ itadaŋ t’anni zuune, t’a
ziipe addutú a Isa. 15 Saŋ tod’ t’a-zuyye batem ti
ɗoŋ ɓoytú pay, maŋ t’ay di’n wiike kino, t’ede:
«Aame kun zuune nuŋ ni ziipe addó a Galmeega
ki kotto maŋ, kun t’edi kun lekka di nuuno.» Wo
tod’ t’a ziiɗa zakiɗi, ay d’iyye.

Pool ti Silas adda daŋgay a Pilip

16 Onniyo soo ay t’ette k’ume tondiyo Raa maŋ,
i d’ede uto koŋso ɓulowo t’ay di’n uuna, tode
gette i-d’ede siitan ettú ti di kazita sulɗi ɗoŋ
etto. A munɗa wede t’an ooɗibe ita a ɗuwo
geŋ, galmaawutú an d’ooniyo soŋko ɓaadaŋ.
17 T’a iise daaniya Pool ti kaye, ti rootiyo ti golla
awwa, ti d’eesiyo: «Ɗoŋ eŋ kane ɗoŋ naabo ki
Raa goole a jiire pay! An un kaza urzi wede
Raa yi dehu y’un di’n utte.» 18 Onniyto ɓaadaŋ
tod’tiŋ a ita kane, maŋ onniyo soo Pool addí a-
tiire, y’a-gime k’ita wo yi-di ruute a siitan ere

a ekki erewo gette, y'ede: «Ti suma ere k'Isa
Almasi ni di rooto, mi t'aɗɗo t'ekk'erewo te!» A
kaamiki siitan t'a t'uɗɗe t'ekk'erewo te. 19 Aame
galmaawutú an wolliyo munɗa wede an ziipe
elkiyadaŋ ekki tode an k'ooniyo ye baa maŋ,
an ti'n ziɗɗe Pool ti Silas, an d'an t'iide ki bere
ɗoŋ duuru a ɗaana ɗoŋ booro. 20 An d'an t'iide
k'ume ɗoŋ deero booro Romeŋ, an di ruute,
an'de: «Kane ɗuwo eŋ Yawudiyagi wo an ti
lettiyo siiɗadey. 21 An dooyiso urzi k'oogiradaŋ,
sulɗi ɗoŋ kaye Romeŋ ay k'ede urzi ay ki d'oyye,
ay ki daane ye.»

22 Wo kane ɗoŋ duuru pay i t'ugiye geŋ an
d'iizi gulkuwo ti Pool wo Silas, wo kane deero
booro Romeŋ an an di ruute, an'de: «Kallagaŋ
kun t'oɗɗipo wo kun'ni kosso ti karre.» 23 Aame
an ti'n girpipe maŋ, an di'n iɓi daŋgay, wo an
i-di ruute a wede boohiyo ɗoŋ daŋgay, an'de:
«Ɗoŋ eŋ ki'ni booho koɗuwo.» 24 Aame wede
boohiyo an i ti ruute iŋkino maŋ, kane geŋ y'an
d'an t'iide k'adda daŋgay ere k'adda wo zoŋɗaŋ
yi-t'ele adda poole.

Wede boohiyo ɗoŋ daŋgay yi ziipe addí a Isa

25 A diɗɗo meeda maŋ Pool ti Silas an tondiyo
Raa, an d'ôoro an tamma Raa, wo ɗoŋ daŋgay ti
doolo an di'n ollige. 26 A kaamiki, siiɗo t'a iise
ŋoŋŋirso, moŋgali ɗoŋ k'eesiyo ɓoy daŋgay a
ŋuŋŋire, wo boha binɗani pay toŋ a kaamiki a
t'ihinte waŋ waŋ, wo ziŋziri a zoŋ ɗoŋ daŋgay
pay a-dimɓe. 27 Maŋ wede boohiyo geŋ y'a
iddira, y'a t'inne, yi wolliyo boha ohinte waŋ
waŋ, y'elkiyo ɗoŋ daŋgay an t'umbe. Iŋkino

maŋ y’aa t’iiɗiba seebir, yi dehu y’a-kiira tuddí.
28 Wo Pool y’a iɗili ti golla awwa, y’ede: «Ay!
K’oolo, ki k’iira tuddá ye. Kaye pay ede.»
29 Iŋkino maŋ wede geŋ y’a tunde, y’ede: «Kun
oo k’eeli biŋge ɗo.» An i eelo maŋ, kesiko yi-
t’iide k’adda, yi ŋoŋŋirso burbur, y’a iire a zoŋ ki
Pool ti Silas. 30 Saŋ maŋ t’adda daŋgay y’an di’n
uɗɗe wo y’anni tunde, y’ede: «Kune’ŋ, n’aase
mummino n’a t’oone uttiyo te?» 31 Kane an i-di
ruute, an’de: «Ki zaapo addá a Galmeega Isa wo
k’a t’oona uttiyo, kee ti ɗoŋ ɓoozá pay.» 32 Maŋ
an i-di gizite ono Galmeega a yode wo a ɗoŋ adda
ɓoozí pay. 33 A peeɗo gettiyo batum a diɗɗo
meeda, wede boohiyo y’a ti’n wiike y’an t’upile
kunɗayzaŋ, maŋ a kaamiki an ti y’ zuyye batem,
yode ti ɗoŋ adda ɓoozí pay. 34 Saŋ maŋ Pool ti
Silas y’an d’an d’aahe ɓoozí y’an d’eele omɓo,
wo yoŋ ulbí uŋse ɓaadaŋ ti ɗoŋ ɓoozí pay kono
an ziipe addaŋ a Raa.

35 Wo aame ume i t’umpile maŋ, deero booro
Romeŋ an d’igibo guumiyagi an i-di ruute wede
boohiyo, an’de: «Ti daŋgay k’an aɗɗe Pool ti
Silas me.» 36 Maŋ wede boohiyo y’a iide yi di
ruute a Pool, y’ede: «K’ollo, deero booro an
igibo an’de, n’un ti’n aɗɗo. Aŋkeŋ kun t’aɗɗo,
kun eŋgilo ti toose.» 37 Wo Pool y’an di ruute
guumiyagi, y’ede: «An ay di’n gusse a ɗaana
ɗuwo pay daa k’ollige k’onamey miŋ, para maŋ
kaye’ŋ ɗoŋ ti siiɗo Romeŋ. An ay di’n iɓi
daŋgay, wo aŋkeŋ an dehu an ay d’eeze kaŋ
ombiɗe maŋ, i k’ise ye. Iŋkino maŋ edi kane
batum an ay di’n aɗɗa.» 38 Maŋ guumiyagi an

iide'ŋ, an an di ruute a deero booro iŋkino.
Aame an zuune kaciŋ Pool ti Silas kane ɗoŋ
ti siiɗo Romeŋ too maŋ, orgiso t'anni ziiɗa.
39 Iŋkino kane batum an d'iide an an t'ize
tambobino, maŋ ti daŋgay an di'n uɗɗe wo an
an di ruute, an'de: «T'adda geeger kun t'aɗɗo.»
40 Aame ti daŋgay an t'uɗɗe maŋ, Pool ti Silas an
t'iide ki ɓoy Lidi, a ume geŋ an ti'n wulle zemɓa
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa wo an an d'eele kooke,
saŋ an t'iiziga an d'iŋgile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

1 Pool ti Silas an iŋgile ti geeger Pilip maŋ,
an t'uɗɗe ti geeger k'Ampipoli ti Apoloni. Maŋ
an d'iiney a geeger Tessaloni, a ume geŋ i d'ede
ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso. 2 Wo Pool aa
yi d'isiyo daayum, y'a t'iide k'adda ɓoy gen̰n̰o.
Adda suuk aɗo geŋ a onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi maŋ, an di niikutu ti kane ɗoŋ adda
a urzi k'ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa. 3 Pool y'an di kazita y'an di sekin̰so keren̰, yi
d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute, i dehu Almasi
y'a dabira, y'a t'inda, wo y'a-balɗa ti diine ɗoŋ
unto me. Wo Almasi Raa yi biire geŋ, yoŋ Isa
wede n'un kazita.» 4 I d'ede Yawudiyagi oŋgo
ono geŋ an'ni ziiɗa, an a-t'iide a ita Pool ti Silas.
Wo ɗoŋ Girek ɓaadaŋ an ottilso a Raa, ti erayi
ɓaadaŋ ɗoŋ sundaŋ ti môolo toŋ maŋ, an a-t'iide
ti kane.

5 Wo ɗe kane Yawudiyagi ɗoŋ i ki ziipe addaŋ
a Isa ye, an di gulɓike ɓaadaŋ. Iŋkino maŋ an

iide’ŋ an di wiiko ɗoŋ bita i ɗerilsito a urziyagi
geŋ, an d’iide ɓaadaŋ, an an t’elite ono an d’iise
tarkuuse. Saŋ an t’iide ki ɓoy Zason kono Pool ti
Silas an ti’n seɗɗe, an an di’n t’ette ki ɗaana ɗoŋ
duuru. 6 Wo ɗe an ki’n uune ye, iŋkino maŋ an
di ziiɗa Zason ti zemɓa miibi ɗoŋ i ziipe addaŋ
a Isa. An d’an t’iide ɗaana ɗoŋ deero ki geeger,
wo an d’iise ɗollite, an’de: «Kane ɗuwo eŋ ɗoŋ
duniya pay an ti’n digge, aŋkeŋ an iina di kine!
7 Zason y’a ti’n ziiɗa di yode, wo kane ɗoŋ pay
geŋ an ki dehu an ki daane oogoro ki mozigo
goole ki Romeŋ ye, an’de i d’ede mozigo goole
ti doolo ede, sundí Isa.» 8 Aame ɗoŋ duuru ti
ɗoŋ deero ki geeger an illiga ono gen̰n̰o maŋ,
addaŋ a litte. 9 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ deero geŋ
an di tunde munɗa, maŋ Zason ti zemɓa oŋgo an
d’iiɗi beezaŋ an an d’ele ɗoo miŋ, an an d’iize
kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

10 A diɗɗo maŋ kesiko zemɓa an di’n unzile
Pool ti Silas me, an d’iŋgile ki geeger Beere.
Aame an iiney maŋ an t’iide k’adda ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso. 11 Kane Yawudiyagi
ɗoŋ a Beere geŋ elkisadaŋ ede a jiire ɗoŋ a
Tessaloni, an d’ollige Rabila Majjaanawa t’adde
soo. Onniyo ti onniyo an di gariya ono ɗoŋ an
riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an dehu
an di suune ono Pool yi rootiyo geŋ ɗerec kunuŋ,
mummino me. 12 Ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinayaŋ an di
ziipe addaŋ a Isa, wo erayi ɗoŋ Girek sundaŋ ti
môolo ti kuuli ɓaadaŋ pây, an di ziipe addaŋ a
Isa.

13 Wo ɗe aame Yawudiyagi ɗoŋ ki Tessaloni an
illiga Pool yi kazita ono Raa a geeger Beere maŋ,
an d'iido an an t'elite ono a ɗoŋ duuru, an d'iise
tarkuuse aŋgeṉṉo toŋ maŋ. 14 Kesiko zemɓa ɗoŋ
i ziipe addaŋ a Isa an di y'igibe Pool ki biza bar,
wo Silas ti Timote an d'uupe a Beere. 15 Zemɓa
ɗoŋ iide agisa ki Pool geŋ, an aa y'igibo bini
geeger ki Aten. Wo aame an iiney maŋ, y'an di
ruute a ɗoŋ k'agisadí, y'ede: «Aame kun ti gima
maŋ, kun an di rootoy aŋ kaŋ Silas ti Timote geŋ,
kesiko an di'n t'oona a eṉṉo.» Maŋ kane an di-
gime ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

16 Aame Pool yi delliyo Silas ti Timote a Aten
geŋ, yi wolliyo maŋ geeger gette i t'ûune ti
loŋgayi ɗaŋŋal, maŋ i ki d'ize uŋse ye, addí
a litte. 17 Iŋkino maŋ yi d'ettiyo k'adda ɓoy
wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti
Yawudiyagi wo ti ɗoŋ Yawudiyagi ye an ottilso
a Raa. Wo a bere ɗoŋ duuru toŋ, an di niikiyto
daayum ti ɗuwo ɗoŋ i lekkiyo aŋgeṉṉo. 18 A ume
geŋ i d'ede ɗoŋ ede kane ɗoŋ suuniyo k'ono,
oŋgo an daaniya ita wede suuniyo k'ono sundí
Epikuris*, oŋgo a ita wede suuniyo k'ono sundí
Zeno†, an di niikiyto ti Pool. Wo yo yi kazita
Rabila Majjaanawa k'Isa wo a urzi balɗiyadí.

---

* **17:18** 17.18 Epikuris: Yoŋ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha ɓotto, a itadí sanalliyagí ɓaadaŋ. Kane a lekkiyadaŋ dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munɗa wede ettiyo a morkiye geṉṉo i dokkiyo duniya me. † **17:18** 17.18 Zeno: Yoŋ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha ɓotto.

Aame ɗuwo an illiga iŋkino maŋ, ɗoŋ oŋgo an di
ruute, an’de: «Yi ɓakkiya toŋ moo me?» Wo ɗoŋ
oŋgo an’de: «Yi kazita ono raayagi ɗoŋ a siiɗo
kine ye.» 19 Iŋkino maŋ an ti y’ wiike an di-t’iide
k’ekki mokkolo ere daayum ɗoŋ deero siiɗo an
tôwwo onamaŋ, wo an di ruute, an’de: «Urzi
k’onamá ki dooyiso aware eŋ, kaye ay di suune
itadaŋ ko? 20 Kee k’ay kazita sulɗi ɗoŋ ay ki’n
suune ye, wo aŋkeŋ ay dehu ay di suune koɗuwo
i-kaza munɗa me.» 21 An rootiyo iŋkino kono
ɗoŋ geeger k’Aten pay ti torgagi ɗoŋ i lekkiyo
adda siiɗo toŋ, an lekkiyo ti tôwwo taaya ɗaŋŋal
wo a ollige ki rabila ere aware.

22 Iŋkino maŋ Pool y’a t’iiziga a ɗaana deero
ɗoŋ siiɗo, wo y’an di ruute y’ede: «Kune ɗoŋ
geeger k’Aten no, a sulɗi pay geŋ ni wolliyo maŋ
kun seeɗu zakiɗi miŋ a urzi raayaguŋ. 23 Aame
ni sooru adda geegirguŋ ette ni wolliyo sulɗi
ɓaadaŋ aa raayaguŋ ɗoŋ kun d’ottilso eego, wo
ni wulle ume seɗeke soo geŋ raaŋiya eego’ŋ: “Ki
raayusu wede in ki y’ suune ye.” Iŋkino maŋ kun
ollo, nuŋ n’un di kaza ono ki raayusu wede kun i-
d’ottilso wo kun ki y’ suune ye eṋ̰ṋ̰o. 24 Raa wede
ikkima duniya ti sulɗi pay ɗoŋ adda geŋ, yoŋ
Galmeega ki kandaane ti siiɗo. Yoŋ yi ki lekkiyo
ye adda ɓoyɗi ɗoŋ ɗuwo an okkime ti beezaŋ
me. 25 Wo yi ki dehu ɗuwo an i gi di naabe ɗo ye,
yoŋ munɗa tuuku toŋ yi ki dehu ye, kono yode
ɗaŋŋal wede in eliyo puukiyo ere in di lekkiyo ti
sulɗi ɗoŋ pay me.

26 Wo yoŋ Raa yi d’ikkima wedusu soo, wo
t’urzi yode geŋ ita ɗuwo pay ette t’a iido kono an

di lekke a siiɗo pay. Ozzine y'a ti y' ɗikkiɗa, wo
y'an t'îhinte yirwagi ki siiɗiyagi ɗoŋ an di lekka.
27 Raa y'ize iŋkino kono ɗuwo an di y' dehe, kaŋ
totirso toŋ maŋ an di y' t'oone, kono geŋ ki kotto
yoŋ dokki ye ti wede tuuku ti diinayiŋ me. 28 Geŋ
ono eŋ in suune:

"T'urzi yode kine in di puukiyo, in di sooru, wo
in di lekkiyo‡."

Aakede ɗoŋ suuniyo k'ono oŋgo ti diinaguŋ toŋ
an'de:

"Kine in iido ti Raa§."

29 Iŋkino aa kine in iido ti Raa geŋ, in ki d'elke
Raa aa yoŋ loŋgusu wede ɗuwo an okkime ki
dap, ki maala gurus ise ki moŋgali ti tirɗikadaŋ
geŋ̃ŋ̃o ye. 30 Aha iŋkino ye, ti kaaga ɗuwo Raa an
ki y̆̃ suune ye, wo y'a dihe yi-ki ti'n t'ele daŋgay
ye. Wo aŋkeŋ yi waaku ɗuwo pay t'ume tuuku
toŋ maŋ an di-kime lekkiyadaŋ. 31 Geŋ Raa yi
biire onniyo soo y'a-ɗekka booro a ɗoŋ duniya
pay, wo y'isiyo iŋkino t'urzi wede ede yi biire a
ɗekka booro ere ki diine me. Yoŋ geŋ wede y'a
ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto, geŋ munɗa wede
i-kaza yode geŋ wede Raa yi y' biire.»

32 Aame ɗoŋ i t'ugiye geŋ an illiga Pool yi ruute
a urzi k'unto ti balɗiya maŋ, ɗoŋ oŋgo an d'iise
okko maadayí wo ɗoŋ oŋgo an i di ruute, an'de:
«Kaye ay dehu soŋŋo maŋ onamaŋ geŋ ay di'n
olliga ki koɗuwo kollo.» 33 Iŋkino maŋ Pool ɗoŋ i
t'ugiye yi'n iili, y'a iŋgile. 34 Wo ɗoŋ oŋgo an aa

---

‡ **17:28** 17.28 Ono eŋ i'ni ruute'ŋ wede i-d'ede ôoro adda k'addí, yoŋ Girek sundí Epimenid. § **17:28** 17.28 Ono eŋ i'ni ruute'ŋ wede i-d'ede ôoro adda k'addí, yoŋ Girek sundí Aratos.

t'iide ti yode, an di ziipe addaŋ a Isa. Ti diinayaŋ
Denis, yoŋ wede ti diine deero siiɗo, wo erewo
sundutú Damaris, wo ɗoŋ ti doolo toŋ ede.

18

Pool yo a geeger Korent

1 Saŋ maŋ Pool ti Aten y'a t'iiziga, y'a t'iide
geeger Korent. 2 A Korent geŋ yi d'uune
Yawudusu sundí Akilas an y'ehe a siiɗo Pontus,
wo y'aaniya ti siiɗo k'Itali kane ti eddí sundutú
Pirisil, kono Kilood mozigo goole ki Romeŋ yi
d'ize oogoro a Yawudiyagi pay an t'aɗɗe ti
geeger Room te. Maŋ Pool y'a-ti giyye ti kane.
3 Wo yoŋ naabadí aa ki Akilas geŋ, yi lekkiyo ti
kane an di naabiya yeppiyo tanda ki binɗani ti
kane kaŋ soo. 4 Daayum a onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi maŋ, Pool yi-t'ettiyo yi kazita adda
ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyto ti
Yawudiyagi wo ti ɗoŋ Girek, wo yi dehu an di-
kimo a urzi k'ono Raa.
5 Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan
maŋ, Pool y'a iili peeɗadí pay a kazita k'ono
Raa, y'an di kazita a Yawudiyagi, y'ede Isa yoŋ
Almasi Raa yi biire. 6 Wo kane Yawudiyagi an
di-tuuge, an d'iise kalɗitadí. Iŋkino maŋ Pool
y'a-rittige kallagí wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ
sibe ti golladó ni ti y' ɗikke puuzaguŋ t'oopa a
egguŋ, nuŋ adda ye. Ti aŋki eŋ nuŋ ni t'ette ki
tukki ɗoŋ Yawudiyagi ye.» 7 Maŋ Pool ti ume
geŋ y'a t'uɗɗe, y'a t'iide di wede sundí Titiyus
Zistus, yoŋ geŋ y'ottilso a Raa, ɓoozí ita waaya ti
ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso me. 8 Aame geŋ

goole ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundí
Kirisipus, y'a ziipe addí a Galmeega ti ɗoŋ ɓoozí
pay. Ɗoŋ geeger Korent ɗoŋ illiga ono Pool toŋ,
ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa wo an di zuyye
batem.
9 Onniyo soo a diɗɗo maŋ Pool i-d'iido munɗa
aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kee
k'orgiɗe ye a ɗoŋ eŋ me, ki kazita ono Raa me
k'anniga ye. 10 Nuŋ ti kee, wenɗa soo toŋ y'a-ga
da botta ye k'isiyo k'ulsu me, kono adda geeger
ette nuŋ ɗoŋzó'ŋ ɓaadaŋ.» 11 Iŋkino maŋ Pool
y'a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot,
y'a duuyite ono Raa a ɗoŋ pay.

Pool a ɗaana goole siiɗo Galiyoŋ

12 Aame Galiyoŋ yoŋ Romeŋ goole siiɗo ki
Akayi geŋ, kane Yawudiyagi an di gitte onamaŋ
kaŋ soo an di seeɗa Pool. An yi ziiɗa maŋ,
an di-t'iide k'ume deero booro, 13 wo an di
ruute, an'de: «Wede eŋ yi ti'n argu ɗuwo an
d'ottile a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro
ti ki rootiyo ye.» 14 Para'ŋ Pool yi dehu y'a
t'ihina bizí y'a roote, miŋ Galiyoŋ y'an di ruute,
y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede eŋ y'ize
munɗa wede ulsu, koo ise yi ti daggiya ɗuwo
maŋ, kesiko booro n'un t'ise. 15 Wo ɗe kun
niikiyto a urzi dooyiso, a sumɓiyagi ɗuwo wo
a urzi k'oogiraguŋ maŋ, geŋ a wollo kune baa,
nuŋ ni k'aane ni ki koone booro ki sulɗi geŋ̃ŋ̃o
ye.» 16 Wo t'ume booro Galiyoŋ y'an di'n igiɓe.
17 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duuru geŋ, goole ɓoy
wede Yawudiyagi ge dooyiso sundí Susten, an di

y’ ziiɗa, an di y’ gusse a ɗaana ɗoŋ booro, wo
ɗe Galiyoŋ y’a t’iiɗiba eedí.

Kama ki Pool k’Antiyos siiɗo Siiri

18 Pool y’a likke onniyto ɓaadaŋ sey a Korent
me, saŋ zemɓa yi’n iili, y’a t’iide biza bar ki
geeger Saŋkire, an a-giyye ti Pirisil wo Akilas.
A ume geŋ eedí y’a-gûuke, kono yi ruute yi-d’isa
munɗa a Raa wo aŋkeŋ y’a ti ɗiŋge baa*. Saŋ
an di-gili adda tooko, an d’eŋgile ki siiɗo Siiri.
19 An iiney a geeger k’Epez maŋ, Pirisil ti Akilas
Pool yi’n iili aŋgeŋ̰ŋ̰o, wo yoŋ y’a t’iide k’adda
ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto
ti kane Yawudiyagi. 20 Kane an di y’ tunde y’a-
lekke ti kane, miŋ yoŋ y’ede: «Aha, nuŋ ni ki
lekka ye.» 21 Wo y’an di’n iili, y’a ruute y’ede:
«Raa yi dehu maŋ, saŋ n’a kimo.» Wo y’a iŋgile
k’Epez ti tooko. 22 Aame Pool y’iiney a geeger
Sezare maŋ, y’a t’iide ki poone ki Zeruzalem y’a
t’eeso ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa, saŋ y’a-ɗiige ki
geeger k’Antiyos siiɗo Siiri. 23 A Antiyos yi likke
onniyto miibi, saŋ y’a-gime yi t’uɗɗe ti siiɗo
Galat, y’a tûukey siiɗo Pirizi, y’an d’eelite kooke
a kane pay sanalliyagi k’Isa.

Apolos a geeger k’Epez ti Korent

24 A ume geŋ i d’ede Yawudusu sundí Apolos,
yoŋ an y’ehe a geeger k’Alegzandiri, y’a iina
Epez. Yoŋ ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, yi’ni suune koɗuwo wo yi rootiyto
beehiye. 25 A urzi Galmeega geŋ ɗuwo an yi
duuye ɓaadaŋ, yi kazita t’adde soo, yi dooyiso ti

* **18:18** 18.18 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

ɗerec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem
ere ki Zaŋ ɗaŋŋal. [26] Adda ɓoy wede Yawudiyagi
ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa me.
Wo aame Pirisil ti Akilas an y'illiga maŋ, an ti y'
wiike ti kane, an i-di gizite koɗuwo ɗerec ki Raa
te. [27] Saŋ maŋ Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siiɗo
k'Akayi, iŋkino maŋ zemɓa an i-d'eele kooke,
wo an an di riiŋe mattup a sanalliyagi k'Isa a
siiɗo k'Akayi kono an di y' seeɗa bey sire. Aame
y'iiney a ummey maŋ, an t'ize beehiye ɓaadaŋ
a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa t'urzi beeko ere
ki Raa me. [28] Ti Yawudiyagi an di niikiyto, y'an
di gize kereŋ̃ t'urzi k'ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa: Isa yoŋ Almasi Raa yi biire.
Iŋkino maŋ a elkisadaŋ gette y'an di ruute a
ɗaana ɗuwo pay, y'ede: «Kune kun digge.»

19

Kama ki Pool ki Epez

[1] Aame Apolos yo a Korent geŋ, Pool yi-
t'uɗɗe ti siiɗo k'Aazi ere adda moŋgali, y'a
iiney Epez. Aŋgeŋ an d'ikkima ti sanalliyagi
k'Isa oŋgoŋ, [2] wo y'anni tunde, y'ede: «Aame
kun ziipe adduguŋ a Isa geŋ, Unde Kamileŋ̃ kun
uune ɗey ko?» Maŋ kane an di'n gime onamí,
an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamileŋ̃ ede
toŋ maŋ.» [3] Iŋkino maŋ Pool y'anni tunde, y'ede:
«Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane
an di'n gime onamí, an'de: «Ay uune suyyiso
batem t'urzi dooyiso ere ki Zaŋ.» [4] Pool y'an di
ruute, y'ede: «Ti kaaga Zaŋ yi zuyye batem ɗoŋ
k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadaŋ, wo

soŋ y'an di rootiyo an zaapo addaŋ a wede etto
k'itadí, yoŋ Isa.» 5 Aame an illiga iŋkino maŋ,
an di zuyye batem ti suma Galmeega Isa. 6 Pool
y'an di ziipe bey a eedaŋ, wo an d'uune Unde
Kamileŋ̰. Iŋkino maŋ an d'iise orbe t'ono ɗoŋ
doolo, w̰o an di rootiyto ono ɗoŋ Raa y'igibo.
7 Kane pay ɗoŋ i zuyye batem geŋ kuuli suma
koomat makumu sire.

8 Adda tere aɗo geŋ, daayum Pool yi-t'ettiyo
k'adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi
rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa,
yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi geŋ̰ŋ̰o ɗoŋ i y'ollige
me. 9 Wo ɗe Yawudiyagi oŋgo an ki dehu an
ki y'olliga ye, an di-tuuge ki zaapu k'addaŋ a
Isa me, a dooyisadí ere a urzi Galmeega gette
an di y'okko maade a ɗaana ɗuwo pay. Iŋkino
maŋ Pool y'an di'n iili, y'a wiike kane sanalliyagi
k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda ɓoy ki lokkon
ki wede soo sundí Tiranus. 10 Geŋ y'anni duuye
ozzine sire, iŋkino maŋ kane pay ɗoŋ siiɗo
k'Aazi, Yawudiyagi ti ɗoŋ Yawudiyagi ye, an
d'illiga ono Galmeega me.

Iŋ̰ŋ̰i Seba kane sarat

11 Raa yi d'isiyo sulɗi k'armika ɗoŋ k'a seeɗa
giggirá t'urzi Pool. 12 Iŋkino maŋ an d'amɓu
kalle koo ise buuɗe koo maŋ i butte tukki Pool,
saŋ an'tiyo an an bottiyo a tukki ɗoŋ k'eeni, maŋ
kane geŋ an d'ooniyo bee, wo kane siitanɗani
toŋ an t'aɗɗiya ti eedaŋ me. 13 A ume geŋ i
d'ede Yawudiyagi an sooru ti zindaŋ an d'ettiyo
ume ti ume, an di lommite siitanɗani ti tukki ɗoŋ
k'eeni. Iŋkino an di'n nîime lommite ti suma

Galmeega Isa pay, a siitanɗani wede tuuku toŋ
yi d’eesiyo: «Ti suma k’Isa wede Pool yi-kazita,
ni rootiyo kun t’aɗɗo!» 14 Ɗoŋ isiyo iŋkino geŋ
kane iŋ̰ŋ̰i sarat ki Seba, yoŋ Yawudusu ti diine
deero ɗoŋ seɗeke. 15 Onniyo soo siitan t’an di
ruute, t’ede: «Isa ni y’ suune, wo Pool toŋ ni y’
suune, wo ɗe kune miŋ kune aŋ wee wee?» 16 Wo
wede i-d’ede siitan a eedí geŋ y’a t’iiziga, y’anni
zikke, y’iide y’an ti’n tiiza pay kono yoŋ yi jiire
kane, y’an d’ize ulsu, an d’ukkite bontiliŋ̰ t’adda
ɓoozí me, tuddaŋ kunɗayi jerem. 17 A munɗa
wede ize geŋ, ɗoŋ pay k’Epez, Yawudiyagi ti
ɗoŋ Yawudiyagi ye an illiga maŋ, orgiso t’anni
ziiɗa pay wo an d’imme gooliko ere ki suma
Galmeega Isa. 18 Ɗoŋ ɓaadaŋ ti diine ɗoŋ i
ziipe addaŋ a Isa an d’ettiyo an t’ooɗibe addaŋ,
wo an tondiyo tambobino a ɗaana ɗuwo pay a
olɗikadaŋ ere an ize gette. 19 Wo ti diine ɗoŋ
i sokiyto ɗinɗoriyo geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an di ziki
mattupiyagi ki ɗinɗoriyagaŋ, an t’igge a ɗaana
ɗuwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi geŋ
suma tamma dupu ada paat*. 20 Geŋ iŋkino ti
toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d’ettiyo ɗaana
ki ɗaana ti toogo ere i ceeriyo ɓaadaŋ.

Tarkuuse ɓaadaŋ a Epez

21 Aame sulɗi geŋ i t’iŋgile maŋ, Pool t’urzi
k’Unde Raa y’a dihe y’a t’ette Zeruzalem, wo
ki poone y’a aɗɗe ti siiɗo Maseduwan, y’a
tôokey Akayi. Wo y’a ruute, y’ede: «N’iiney

* **19:19** 19.19 Aŋki tamma dupu ada paat i-kaza soŋko ŋoŋ̰o ŋoŋ̰o, suma soŋko naabo ki ɗoŋ meeda uto adda piɗe adde k’ozzine.

Zeruzalem maŋ, i dehu n'a aaney a geeger Room
pây.» 22 Iŋkino maŋ yi d'igibe ki ɗaanadí ɗoŋ
noogiyadí sire, Timote ti Erasta an d'iŋgile ki
Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyto
miibi a siiɗo k'Aazi me.

23 Aame geŋ ɗoŋ k'Epez an d'iiziga tarkuuse
ɓaadaŋ ki kulkuwo a urzi Galmeega. 24 A
ume geŋ i d'ede wede sundí Demetirus, yoŋ
wede naabo maala yi d'okkimte ɓoyɗi suŋ̃ŋ̃i
suŋ̃ŋ̃i ki maala gurus, i deeyiso ɓoy wed̃e
gool̃e ki raayawa sundutú Artemis†, ɗoŋ pay an
d'ottilso. Iŋkino maŋ Demetirus ti ɗoŋ naabadí
an d'ooniyo soŋko ɓaadaŋ ti naabadaŋ gette.
25 Onniyo soo y'an ugiye ɗoŋ naabadí ti ɗoŋ
an naabiya kaŋ soo geŋ, y'an di ruute, y'ede:
«Laŋziyagi ki nuŋ, kun suune kine in t'ize ɗoŋ
bey miŋ ti naabadiŋ ettiyo. 26 Wo aŋkeŋ kun
ollige wo kun wolliyo munɗa wede isiyo eŋ
me. Yo Pool geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ yi'n ti'n kama
k'urzi yode, y'an di rootiyo, y'ede: "Raayagi ɗoŋ
ɗuwo an okkime ti beezaŋ geŋ, kane raayagi ye."
Y'isiyo iŋkino a eŋ̃ŋ̃o ɗaŋŋal ye, wo a omagi
ɓaadaŋ ki siiɗo k'Ãazi pay. 27 Naabo yode gette
t'iida ki ɗaana maŋ, ɗuwo an di-kiigira naabadiŋ
te, wo naabo kine ɗaŋŋal ye, an di kiigira ɓoy
raayawa ere meeda sundutú Artemis, a t'isa aa
munɗa ki bita. Iŋkino maŋ meedikatú t'a dagga,
tod'te raayawa ere ɗuwo pay adda siiɗo k'Aazi
an i-d'ottilso, wo adda duniya pay ette.»

† **19:24** 19.24 Artemis: Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Ɗuwo an i di sappa bere kono sulɗi ɗoŋ an derku geŋ t'an di'n ehiyo beehiye, erayi an d'ehiyo wo maaladaŋ toŋ ti d'aagulu.

28 Aame kane ɗoŋ naabo pay an illiga ono ɗoŋ
Demetirus yi ruute gen̰n̰o maŋ, an di kulkuwe,
an d’iise ɗollite, an’de: «Raayawa Artemis ki
ɗoŋ k’Epez, tod’te meeda!» 29 Taŋ booloŋ maŋ
ɗoŋ duuru eedaŋ t’a îide, kane ɗoŋ geeger pay
geŋ an di gulkuwe, wo an ti’n ziɗɗe Gayus ti
Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido ti Pool
kaŋ soo. An d’an t’iide ki bere ɗoŋ duuru‡.
30 Iŋkino maŋ Pool yi dehu y’a ette ki ɗaana ɗoŋ
duuru y’a rootey ono, wo kane sanalliyagi k’Isa
an i di-tuuge. 31 Wo kane laŋziyagi Pool geŋ, ɗoŋ
deero ki naabiyagi adda siiɗo k’Aazi toŋ, an i-
d’igibo a yode an’de, y’etta ye ki bere ɗoŋ duuru
me.
32 A ume geŋ a iizi tarkuuse ɓaadaŋ sey
adda diine ɗoŋ duuru me, ɗoŋ oŋgo an ɗollite
ken̰n̰o, ɗoŋ soŋ an ɗollite k’ummey, wo ɗoŋ
oŋgo ɓaadaŋ urzi an ugiye ki munɗa toŋ an
ki suune ye. 33 Iŋkino maŋ i d’ede wede sundí
Alegzandire, yo kane Yawudiyagi oŋgoŋ an di y’
ŋaayu ki ɗaana y’a roote ono a ɗuwo, wo ɗoŋ
oŋgo ti diine ɗoŋ duuru an i di t’îide taaya a urzi
k’ono gen̰n̰o. Iŋkino y’an d’ize likuw ti beezí, yi
dehu y’an di roote a ɗoŋ duuru geŋ me. 34 Wo ɗe
aame kane ɗoŋ k’Epez geŋ an zuune Alegzandire
Yawudusu maŋ, an d’iise ɗollite pay onamaŋ kaŋ
soo suma peeɗo sire, an’de: «Raayawa Artemis
ki ɗoŋ k’Epez, tod’te meeda!»
35 An iɗilti kee maŋ, i d’ede wedusu yoŋ wede
raaŋiya ki sulɗi pay adda geeger geŋ, y’a iine
y’an inniga, wo y’an di ruute, y’ede: «Kune ɗoŋ

‡ **19:29** 19.29 Bere ɗoŋ duuru k’Epez yoŋ goole, y’amɓe ɗuwo suma dupu ada sire makumu piɗe.

k'Epez geŋ, ɗuwo pay an suune kine ɗoŋ geeger
k'Epez, kine ɗoŋ boohiyo ɓoy k'Artemis tod'te
meeda, wo ki mokkilsatú ere iiro ti kandaane.
36 Geŋ wenɗa soo toŋ a niike umbo, iŋkino maŋ
kun t'asso wo kun t'elko koɗuwo a munɗa wede
kun dehu kun d'ise me. 37 Ɗuwo eŋ kun ti'n
ziɗɗo keŋ̰ŋ̰o, an un k'uugiro munɗa t'adda ɓoy
raayawa ye, wo an ki gilɗite raayawa kine ye.
38 Wo aame Demetirus ti ɗoŋ an naabiya kaŋ soo
geŋ an d'ede ono a tukki wenɗa maŋ, onniyo
booro ede, an d'ette k'ume ɗoŋ ɗekkiyo booro,
an an di t'îde taaya. 39 Wo un d'ede munɗa ti
doolo toŋ maŋ, an di tonde ɗoŋ duuru ɗoŋ i
wolliyo urzi k'oogoro, an di'n okkima ono me.
40 Aame kun k'ooli ye maŋ, in t'oona ono, Romeŋ
an t'eesa kine in kulkiso ti kane a ogiyso ere aŋki
ette. Iŋkino a ogiysadiŋ ette urzi in ki t'oona ye,
in an di roota addaŋ a-t'assa me.» Aame wede
geŋ y'a ti ɗiŋge onamí maŋ, y'an di ruute a ɗoŋ
duuru, y'ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siiɗo Gires

1 Aame ɗoŋ k'Epez kulkuwadaŋ i t'isse maŋ,
Pool sanalliyagi k'Isa y'an ugiye y'an d'eele
kooke. Maŋ y'an t'ize toose, yi'n iili, y'a iŋgile
ki siiɗo Maseduwan. 2 Aame yi doopiɗe Mase-
duwan geŋ, sanalliyagi ɗoŋ y'ooniyo a ɗaanadí,
y'an d'eeliyo kooke ɓaadaŋ. Saŋ y'a iiney a siiɗo
Gires, 3 aŋgeŋ y'a likke tere aɗo. Saŋ maŋ y'a
dihe yi di kili adda tooko, y'a eŋgile ki siiɗo

Siiri, wo maŋ y'a illiga kane Yawudiyagi an i-
t'ikke a urzi. Iŋkino maŋ y'a dihe y'a-tooye y'a
aɗɗe ti Maseduwan. 4 Kane ɗoŋ a itadí geŋ, kane
Sopater ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aristarko
wo Segondus ti geeger Tessaloni, Gayus ti geeger
Derbe, wo Timote, Tisik wo Tiropim kane aɗo
geŋ ti siiɗo k'Aazi. 5 Kane geŋ an ay d'uugume,
an d'iŋgile an ay di'n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

6 Wo kaye'ŋ tarnaape mappa daa k'orme ay
d'ize a geeger Pilip. Aame onniyto tarnaape
mappa daa k'orme ti t'iŋgile maŋ, ay di gili adda
tooko, ti geeger Pilip ay d'iŋgile. Onniyo paat ki
ɗaana maŋ, saŋ ɗoŋzey ay di'n uuney a Tirowas,
aŋgeŋ ay d'ize onniyo sarat. 7 A onniyo ere ki
puukiyo Yawudiyagi a tukki lohe maŋ, ay t'ugiye
ay d'iimi kaŋ soo mappa wede i-kaza tudde k'Isa
me. Wo kono soggo yo Pool y'eŋgila geŋ, y'an di
gizite ono a zemɓa, y'a gizite bini diɗɗo meeda.
8 Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatú kaye ay
t'ugiye geŋ, lampiyagi ɓaadaŋ oyyisito. 9 Aame
geŋ i d'ede ulo sundí Itus yi-guune a pineetir,
y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool geŋ yi k'ôhire
ye, yi kazita yi kazita, maŋ ulo geŋ edayí i ziiɗa
moone, y'a udige kuy. Iŋkino t'awwa ti ɓoy wede
k'aɗuwe geŋ yi-t'uubo, y'a iire siiɗo. Wo i d'ede
wede ede yi y'iiziga maŋ, y'inda. 10 Iŋkino maŋ
kesiko Pool yi-ti ɗiige, y'a iide k'ume k'ulo geŋ̰ŋ̰o,
y'aa d'uttile y'a ti y' ziiɗa giggirí, wo y'a ruu̱te,
y'ede: «Ulbuguŋ un t'ooɗe ye, ulo'ŋ puukiyadí
to ede.» 11 Saŋ maŋ Pool y'a-gili k'awwa k'umayí,
y'a t'umɓe mappa, y'an di ɓurkite an t'iimi, wo

Pool y’a iise kazita sey bini ume y’a t’umpile. Saŋ
maŋ y’a iŋgile. 12 Wo yo obulsu geŋ aame an
ti y’umɓe zeere yi biygile maŋ, an di y’igibe a
ɓoozí, wo kane ɗuwo pay geŋ addaŋ a t’udige
kollo.

Pool ti Tirowas y’amɓe ki Mile

13 Saŋ maŋ kaye ay yi-d’uugume a Pool me, ay
di-gili adda tooko, ay d’iŋgile ki geeger k’Assos,
ume ay di y’ delley aa yoŋ yi dihe, kono yi dehu
y’a ozire ti zoŋɗí. 14 Geŋ a Assos Pool y’ay di’n
uuney, maŋ pay kaŋ soo ay di-gili adda tooko, ay
d’iŋgile geeger Mitilen. 15 Ti Mitilen ay d’iŋgile,
soggo ay d’iiney a siiɗo ere a diine k’ahu sundutú
Kiyos. Onniyo sirwe maŋ ay d’iiney a siiɗo ere
a diine k’ahu sey sundutú Samos, wo onniyo
k’aɗuwe ay d’iiney a geeger ki Mile. 16 Urzi
k’Epez ay d’iili, ay d’iŋgile t’urzizey kono Pool
yi ki dehu yi k’ôhira a Epez, kono yi gi di t’ôssa
a siiɗo k’Aazi ye. Yi dehu y’a aaney kesiko a
Zeruzalem, y’a d’aaney a tarnaape Pantekot ki
Yawudiyagi.

Toose ki Pool a ɗoŋ dokkiyo ti Epez

17 Aame ay iiney a Mile maŋ, Pool yi d’igibe
wedusu ki Epez y’an di kizo a ɗoŋ dokkiyoɗoŋ
ogiyso ti suma k’Isa, y’ede: «Kun’do, kun di
t’oona a Mile.» 18 Aame ɗoŋ dokkiyo an iina
a sirpadí maŋ, Pool y’an di ruute, y’ede: «Kun
ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te,
kono nuŋ ni likke a diinaguŋ ti onniyo ere ki
poone n’iina adda siiɗo k’Aazi me. 19 Nuŋ ni
niibe a Galmeega a diinaguŋ me ti ottilso ɓaadaŋ,
ti môolo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane

an o koniyo eego. 20 Kun suune nuŋ n’un ti
gizite, wo n’un ti’n duuye pay, munɗa umbo
n’un k’iŋga ye, wede aase beehiye a kune me,
ise a ɗaana ɗuwo pay, ise adda ɓoyɗuguŋ toŋ
maŋ. 21 Nuŋ n’an gizite a Yawudiyagi wo a ɗoŋ
Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadaŋ a ɗaana
Raa wo an zaape addaŋ a Galmeegiŋ Isa Almasi.
22 Wo aŋkeŋ n’eŋgile ki Zeruzalem, kono nuŋ i
ni dokkiyo Unde Kamileŋ̰ ni d’oyyiso, wo ni ki
suune ye munɗa wede a ummey o aaney a eedó
me. 23 Wo adda geegiryagi ɗoŋ pay n’ettiyo geŋ,
Unde Kamileŋ̰ t’o kaza daŋgay ti dabar ɓaadaŋ
an ni delliyo. 24 Wo nuŋ lekkiyadó a duniya ette i
ki n’ooŋ̰iso ye. Munɗa wede i n’ooŋ̰iso’ŋ, naabo
ere Galmeega Isa y’o ele gettiyo, n’a ti naabe
bini ɗaŋgutú: n’a kizite urzi Rabila Majjaanawa,
mummino i-kaza Raa yoŋ wede beeko me.

25 Ɗerec, kun suune ni likke a diine kune pay,
n’un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti aŋki ki
ɗaana eŋ nuŋ ni-suune kun ki n’ wolla ye baa.
26 Kono kamo kun ollo koɗuwo ti aŋki n’un di
rooto, aame wede yi digga t’urzi Raazí maŋ, nuŋ
adda ye, 27 kono n’un ti gizite pay munɗa wede
Raa y’ilke ti poone y’aasa me, munɗa umbo n’un
k’iŋga ye. 28 Iŋkino maŋ kun koona mentikagi a
urzi lekkiyaguŋ, wo a tukki torɗo pay ere ki Raa
ogiyso ti suma k’Isa. Tode gette Unde Kamileŋ̰
t’un t’ele kun di’n dokke, kun t’elso aa damɓami
ɗoŋ Raa y’iwila t’urzi puuzo k’Ulí Isa. 29 Nuŋ
ni suune, aame n’un iza umbo maŋ ɗoŋ ulpi
an t’etta diinaguŋ, an un d’isa ulsu aa sullibagi
an t’ettiyo adda diine torɗo. 30 Wo ɗoŋ oŋgo ti
diinaguŋ toŋ an di dooya rabila ere k’a t’eese

ɗerec, an di rooṉa adde sanalliyagi oŋgo, an di'n
daana. 31 Iŋkino maŋ kun lekko zeere, wo kun
elko: aame nuŋ di kune adda k'ozzine aɗo geŋ,
diɗɗo wo oṉṉu n'a-t'îile toŋ ni k'iili ye, wede
tuuku ti diinaṉguŋ t'eeliyo kooke me.

32 Wo aŋkeŋ nuŋ n'un di'n oolo a bey Raa, wo
a onamí ɗoŋ a urzi beekadí. Kane ono Raa geŋ
an un di'n isa ɗoŋ toogo a urzi zaapu k'adduguŋ
a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'ooney sulɗi ɗoŋ
Raa yi boohiyo a ɗoŋzí pay. 33 Nuŋ ni ki ziipe
ye addó a maala gurus, a dap, ise a kalle wenɗa
soo toŋ maŋ. 34 Kune batum kun suune, nuŋ ni
niibe ti beezó, ni d'ooniyo munɗa a lekkiyadó te
wo ti ɗoŋ pay a itadó. 35 A sulɗi ɗoŋ pay n'ize
geŋ, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge
ɗoŋ an k'ede munɗa ye, wo in elko a ono ɗoŋ
Galmeega Isa yi ruute, y'ede: "Uŋsuwo ɓaadaŋ
a jiire a wede y'eliyo munɗa, ti wede an i eliyo
munɗa."»

36 Aame Pool y'a ti ɗiŋge onamí maŋ, y'a dikke
ti kane pay wo y'a tunde Raa. 37 Iŋkino maŋ
kane pay an d'iise môolo, wo wede tuuku toŋ yi
di y' seeɗu giggirí yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono
an ki t'ikkima ye baa. 38 Kane an t'ize sommagi
dondoŋ a onamí ɗoŋ yi ruute, y'ede: «Ti aŋki
ki ɗaana eŋ, nuŋ kun ki n' wolla ye baa» geŋ
me. Saŋ maŋ an aa di y'igibe bini y'a di-gili adda
tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

1 Aame zemɓa ay'n iilo maŋ, ti tooko ay
d'iŋgile ɗelele ki geeger Kos. Soggo maŋ ay

d’iŋgile ay d’iiney a geeger Rood, wo tiŋ geŋ
ay di ɗiige biza bar ki geeger Patara. 2 Aŋgeŋ
ay d’uune tooko ti doolo t’amɓe ki siiɗo Pinisi,
ay di-gili adda tooko gettiyo, ay d’iŋgile. 3 A
eŋgilsadey gette, siiɗo ere a diine k’ahu sundutú
Siipire gette, ay di wulle ki kese beezey geelo,
iŋkino maŋ ay d’iŋgile ki siiɗo Siiri. Ay iiney
a geeger Tir maŋ, ay di ɗiige kono an di-ɗeggite
sulɗi suuk ɗoŋ adda tooko aŋgen̰n̰o. 4 A ume geŋ
ay d’uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo
sarat. Unde Kamilen̰ t’an di gize a munɗa wede i-
aaney a Pool a Zeruzalem me, iŋkino maŋ a Pool
an i di ruute, an’de: «Kee k’ette ye ki Zeruzalem
me.» 5 Aame îide onniyo sarat maŋ ay t’iiziga,
wo zemɓa ti erayzaŋ ti in̰n̰izaŋ pay an ay di’n
igibe bini ay t’uɗɗe ti geeger. Maŋ ay d’iiney
biza bar, aŋgeŋ ay t’uttile ay tunde Raa. 6 Saŋ
ay a-ti ziɗɗe bey ti tuddey, maŋ ay di-gili adda
tooko, wo kane an di-gime ki ɓoyɗizaŋ.
7 Kaye torguwadey ere adda k’ahu ti Tir ay
a-ti ɗiŋge a geeger Petolmayi. Aŋgeŋ zemɓa
ay di’n iisite, wo di kane ay d’inne onniyo soo.
8 Soggo maŋ ay d’iŋgile, ay d’iiney a geeger
Sezare, aŋgeŋ ay t’iide a ɓoy ki Pilip wede kazita
Rabila Majjaanawa, ay di ɗiige di yode, ay di
likke aŋgen̰n̰o. Yode wede ti diine ɗoŋ sarat an
biire a Zeruzalem*. 9 Yo wede geŋ i-d’ede in̰n̰i
konazi piɗe, kane geŋ an rootiyto ono ɗoŋ Raa
y’agisa.
10 Aŋgeŋ ay likke onniyto ɓaadaŋ, maŋ nebi
sundí Agabus y’a d’iina ti siiɗo Ziide. 11 Y’iido

* **21:8** 21.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 6.5.

y'ay di'n uuna, y'a t'umɓe ser wede ki Pool geŋ, y'a-gitte zoŋ ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «Eṉṉo ono ɗoŋ Unde Kamileṉ ti rootiyo: Wede ser eŋ, Yawudiyagi an ti y' kettey kino a Zeruzalem me, wo an an di y' t'eley a bey ɗoŋ Yawudiyagi ye.»

12 Aame kaye ti zemɓa ɗoŋ a Sezare pay ay
illiga iŋkino maŋ, ay yi d'oɓe bey a Pool kono
ki Zeruzalem y'a k'ette ye. 13 Iŋkino Pool y'a
ruute, y'ede: «Ki moo me kun môolo me, geŋ
kun oo ti ɗekkiyo biza k'ulbó? Nuŋ n'iyye ki
kettisadó ɗaŋŋal ye, wo soŋ n'iyye n'a t'indey
a Zeruzalem kono suma Galmeega Isa geŋ me.»
14 Kaye onamey yi-tuuge geŋ, iŋkino maŋ ay gi
di giɗɗima ye, wo ay'de: «Galmeega yi t'iso
munɗa wede yi dehu me.»

15 Aame ay inne onniyo miibi a Sezare maŋ, ay
t'ikkima tuddey, ay t'iizigo ay di-gili ki Zeruza-
lem. 16 Sanalliyagi miibi ti Sezare an ayn'igibe,
an ay di'n t'iide di wede sundí Nanson, yoŋ ti
siiɗo Siipire, ti diine ɗoŋ ti poone i ziipe addaŋ
a Isa too. Geŋ di yode ay di ɗiige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

17 Aame ay iiney a Zeruzalem geŋ, zemɓa an
ay di'n ziiɗa t'ulbe uŋse. 18 Wo soggo maŋ Pool ti
kaye pây ay t'iide wolliyo Zak a ɓoozí, wo di yode
geŋ ay di'n uune kane pay ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ
ogiyso ti suma k'Isa an t'ugiye. 19 Aame ay ti'n
iisite maŋ, Pool y'an t'îide taaya soo soo a sulɗi
ɗoŋ pay Raa y'ize t'urzi naabo yode a diine ɗoŋ
Yawudiyagi ye.

20 Aame an t’illiga onamí maŋ, kane pay
an d’imme Raa. Saŋ an i di ruute a Pool,
an’de: «Leemadey, kee ki wollo ɗo, Yawudiyagi
dupiyagi miibi ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa wo i seeɗu
zakiɗi a urzi k’oogoro Muusa me. 21 Kaciŋ kane
an illiga oniyapi a tukki kee me, an’de kee ki
kazita a Yawudiyagi pay ɗoŋ i lekkiyo a diine ɗoŋ
Yawudiyagi ye, an d’ooli urzi k’oogoro Muusa
me. Kee k’ede ponde a in̰n̰izaŋ an ki walɗa ye,
wo urzi k’oogoro Yawudiyagi an ki daane ye.
22 Aŋkeŋ in d’ise mummino? Ɗerec, daa niiku
kane an d’olliga kee a en̰n̰o me. 23 Iŋkino maŋ
munɗa wede ay a roota geŋ, k’a t’iso. I d’ede a
eŋ kuuli kane piɗe an ruute an i-d’isa munɗa a
Raa. 24 K’a t’odo k’ume k’aade ti kane, tudduguŋ
kun ti t’isoy kamilen̰ a ɗaana Raa, wo k’an d’eloy
soŋkadaŋ ere ki seɗeke te, kono an di kôokey
eedaŋ. Iŋkino maŋ ɗuwo pay an suuna ono ɗoŋ
pay an rootiyo a tukki kee geŋ ɗerec ye, wo kee
toŋ lekkiyadá a-t’ette a urzi k’oogoro Muusa kay.
25 Wo kane Yawudiyagi ye ɗoŋ an ziipe addaŋ
a Isa geŋ, ay an riiŋe mattup a munɗa wede
ay dehu me: an ki d’aaɗi ye sey wede an eliyo
seɗeke a loŋgayi me, puuzo toŋ ulu an k’oomi
ye, sey wede ki seysu inda puuzadí ti k’uɗɗe ye
an k’aaɗi ye, ise boliyo toŋ ulu an d’ooli.»

26 Iŋkino Pool y’a iyye a onamaŋ, soggo maŋ
kane kuuli piɗe geŋ y’a ti’n wiike, an t’iide k’ume
k’aade kono an ti t’iso tuddaŋ kamilen̰ a ɗaana
Raa. Maŋ yi-t’iide booro Ɓoy Raa, y’an di rooto
ɗoŋ seɗeke onniyo ere tuddaŋ t’a t’isa kamilen̰
a ɗaana Raa t’a ɗaŋga, wo wede tuuku toŋ y’a
t’ela seɗikadí seɗikadí me.

Seeɗu ki Pool a Ɓoy Raa

27 A ɗaŋgu k’onniyo sarat geŋ Pool yo a booro
Ɓoy Raa, wo kane Yawudiyagi ɗoŋ iido ti siiɗo
k’Aazi an di y’ wulle, maŋ an an t’elite ono a
ɗoŋ duuru pay, wo Pool an di y’ ziiɗa. 28 An d’iise
ɗollite, an’de: «Kun okki kune ɗoŋ k’Izirayel geŋ
me! En̰n̰o wedusu wede i kazita munɗa wede
ulsu me, a ume tuuku wo a wede tuuku toŋ maŋ,
a tukki kine Yawudiyagi, a tukk’oogoro Muusa
wo a tukki ɓoy en̰n̰o. Wo aŋkeŋ ɗoŋ Yawudiyagi
ye toŋ y’an d’an t’iido ki Ɓoy Raa en̰n̰o, iŋkino
ume kamilen̰ eŋ an ti y’ize ganigi a ɗaana Raa
me.» 29 Kane an rootiyo iŋkino kono an wullo
Tiropim k’Epez ti Pool adda geeger gettiyo, an
elkiyo Pool yi ti y’ele adda booro Ɓoy Raa.

30 Adda geeger pay gette ɗoŋ an d’iise tarkuuse
gorɗoŋ, ɗoŋ t’ume tuuku toŋ an d’okko k’adda,
Pool ɗuwo an di y’ ziiɗa an di y’uɗɗe t’adda
booro Ɓoy Raa me, wo kesiko boha an a-t’ippite.
31 An dehu an di y’ t’îde, maŋ ɗoŋ soŋ an d’ukke
an i-di gizo a goole k’asigiryagi meeda zoot ki
Romeŋ, an’de: «Ɗoŋ pay ki Zeruzalem an isiyo
tarkuuse.» 32 Kesiko yo goole geŋ yi wiiko deero
k’asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadaŋ an
d’ukko k’ume ɗoŋ duuru. Aame an wulle goole
k’asigiryagi pay wo ti asigiryagi a itadí maŋ, Pool
an di y’iili ti kossiyadí me.

33 Iŋkino maŋ goole k’asigiryagi pay y’aa d’iide
sirpa Pool, y’a yi ziiɗa wo y’an di ruute a
asigiryagi an ti y’ kettito ti ziŋziri sire, wo y’a
tunde, y’ede: «Wede eŋ yoŋ wee wee, wo y’ize
moo me?» 34 Wo ɗe adda diine ɗoŋ duuru geŋ
wede tuuku toŋ yi ɗollite k’eedí, k’eedí. Wo

goole k’asigiryagi pay geŋ yi-ki t’ollige ye munɗa
an rootiyo me, kono tarkuuse ɓaadaŋ. Iŋkino
y’an di ruute a asigiryagi, Pool an di-t’odo k’adda
ɓoy wede zakiɗi. 35 Aame Pool y’iiney a biza ɓoy
aame koliyto maŋ, kane asigiryagi an a-ti y’umɓe
kono ɗoŋ duuru an dehu an i-d’ise ulsu. 36 Wo
kane ɗoŋ duuru pay geŋ an yi daaniya ti ɗollite,
an’de: «Ki y’ôodo! Ki y’ôodo!»

Pool a ɗaana ɗoŋ duuru

37 Aame Pool an dehu an ti y’ t’ele adda ɓoy
wede zakiɗi geŋ, yi di ruute a goole k’asigiryagi
pay, y’ede: «Tambobino ɗoo, n’a-ɗeege bizó kay
ko?» Maŋ yo goole geŋ y’a yi tunde, y’ede: «Ono
Girek ki suune ko? 38 Kee ti siiɗo Misir ye ko?
Kee wede goppo gopoŋ eŋ ki t’uɗɗe balɗa ti
ɗoŋ dupu piɗe a itadá, kee ye ko?» 39 Pool yi
di ruute, y’ede: «Nuŋ Yawudusu an ehe a Tarsi
siiɗo Silisi, nuŋ wede ti siiɗo ki geeger ere i-
d’ede suma. K’o t’ele urzi maŋ, n’an di roote
a ɗoŋ duuru.» 40 Iŋkino maŋ goole k’asigiryagi
pay yi-d’ele urzi. Pool y’a t’îhira a ume koliyto,
y’an d’ize likuw ti beezí kono ɗuwo an d’anniga.
Ɗoŋ pay an d’inniga, maŋ Pool y’an d’iise rootiyo
t’ono ɗoŋ k’Eber, y’ede:

22

1 «Maawi ki nuŋ, zemɓa ki nuŋ, aŋkeŋ kun
ollo munɗa wede n’a roote me, kono tuddó geŋ
bizó n’a ti y’ ɗeege kay.» 2 Aame an illiga Pool
y’an rootiyo t’ono ɗoŋ k’Eber maŋ, an d’inda
kuy. Iŋkino maŋ yo Pool y’a ruute, y’ede: 3 «Nuŋ
Yawudusu an n’ehe a geeger Tarsi siiɗo Silisi,

n’ihira a Zeruzalem eŋ̰ŋ̰o, wo wede i ni duuye
Gamaliyel, y’a ni duuye mummino n’a daane
koɗuwo urzi k’oogoro moŋgiɗagiŋ me. Kono
kamo urzi Raa n’a yi ziiɗa zakiɗi ɓaadaŋ aa
kune aŋki pay. 4 Ɗoŋ i daaniya urzi Galmeega
n’anni dibire bini oŋgoŋ an t’inda, kuuli erayi
ni-ti’n kettiso, ni-ti’n oɓe adda daŋgay. 5 Mozigo
goole ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi
pay, kane batum toŋ an di roote ɗerec onamó ni
rootiyo eŋ me, kono o ele mattup kane a zemɓa
Yawudiyagi ɗoŋ a geeger Damas me. Wo n’a
iŋgile Damas kono n’a-seɗɗo ɗoŋ i ziipe addaŋ a
Isa a ummey, n’an d’an t’etto ki Zeruzalem kono
n’anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

6 «Nuŋ n’a iŋgile wo a urzi peeɗo t’ize diine
n’iina gopporŋ ki Damas maŋ, a kaamiki ni
wolliyo toore ɓaadaŋ ti kandaane a ɗiigo wiliŋ̰
a tuure a tuddó. 7 N’a iire tul a siiɗo wo n’a
illiga golla t’o rootiyo, t’ede: “Sool, Sool, ɗe moo
me ki ni dabirsa me?” 8 Maŋ n’a tunde, n’ede:
“Galmeega, ɗe kee wee wee?” Iŋkino maŋ golla
t’a ruute, t’ede: “Nuŋ Isa wede ti geeger Nazaret,
wede kee ki dabirsa.” 9 Kane ɗoŋ ti nuŋ geŋ
toore an di y’ wulle, wo golla ere o rootiyo gette
an ki ti t’illiga ye. 10 Iŋkino maŋ n’a tunde, n’ede:
“Galmeega n’aase mummino?” Wo Galmeega
y’o di ruute, y’ede: “Ki t’oozo k’eŋgilo Damas,
wo aŋgeŋ an a di kizey munɗa wede Raa yi dehu
k’aasey me.” 11 Wo ni ki wolliyo ye, kono toore
geŋ o d’ibbira edayó. Iŋkino maŋ ɗoŋ ti nuŋ geŋ
an oo ziiɗa beezó, an di n’irkiɗe, an o di-t’iide ki
Damas.

12 Aŋgeŋ i d'ede wede sundí Ananiyas, yoŋ
geŋ yi seeɗu zakiɗi a urzi k'oogoro Muusa me,
Yawudiyagi pay adda Damas geŋ an yi tamma.
13 Yo y'a iido y'a n'uuna, wo y'o di ruute, y'ede:
"Sool leema ki nuŋ, edayá i t'ohon!" Wo a
kaamiki edayó a t'ihina ni wolliyo, wo Ananiyas
n'a yi wulle kereŋ̰. 14 Wo y'o di ruute sey, y'ede:
"Raa ki moŋgiɗagiŋ yi ki biire ti kaagine too
kono k'a suuna munɗa wede yoŋ yi deɦu, k'a
wolle yode ɗaŋŋal wede ki diine me, wo k'a
olliga ono ɗoŋ aɗɗiya ti bizí. 15 Geŋ kee k'a kizita
taayadí a ɗuwo pay, a munɗa wede ki wulle wo
k'illiga. 16 Wo aŋkeŋ ki delliso moo sey me? Ki
t'oozo, an ki ti suyyo batem wo ki tondo suma
Galmeega, y'a di booye olɗikadá."»

Zina Pool di ɗoŋ Yawudiyagi ye

17 «Saŋ maŋ n'a-gime ki Zeruzalem. Onniyo
soo maŋ ni-t'iide adda Ɓoy Raa ni tondiyo Raa,
aame geŋ o d'iide munɗa aa suniye, 18 Galmeega
n'a yi wulle, wo y'o di ruute, y'ede: "Kesiko
ki t'aɗɗo ti Zeruzalem me, kono ɗoŋ siiɗo eŋ
an k'oyya ye taayadá ere k'an kizita a urzi nuŋ
me." 19 Nuŋ ni di ruute, n'ede: "Galmee'ki
nuŋ, kane toŋ an suune ni sooru k'adda ɓoyɗi
ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso miŋ, kono ay ti'n
seɗɗu ɗoŋ i ziipe addaŋ a kee, ay di'n kossiyto,
ay di'n oɓe adda daŋgay. 20 Wo aame an îide
Etiyeŋ wede kazita taayadá toŋ, nuŋ ede, nuŋ
toŋ adda a munɗa wede ize geŋ me, nuŋ wede
boohiyo kallagi ki ɗoŋ i t'iide tôwwadí." 21 Maŋ
Galmeega y'o di ruute, y'ede: "Toŋ maŋ k'eŋgilo,

ni k'agisa ki dokki ki tukki ɗoŋ kane Yawudiyagi ye."»

Pool ti goole k'asigiryagi Romeŋ

22 Kane ɗoŋ duuru geŋ an di y'ollige Pool me
bini a onamí ɗoŋ k'ita geŋŋo maŋ, aame geŋ
an d'iise ɗollite, an'de: «W̃ẽde eŋ kun y'ôodo!
Kun y'ôodo! Kun y'oola yi lekka ye a siiɗo
ette!» 23 Wo an di ɗollite ki ɗollite, kallagaŋ
an t'iɗɗipe, an d'oggiso siiɗo i d'oozige odde
k'awwa. 24 Iŋkino maŋ goole k'asigiryagi Romeŋ
y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Wede eŋ kun ti
y'elo adda ɓoy wede zakiɗi wo kun ti y' ɗekkito
ti karre, kono y'a roota ono ɗoŋ ɗerec. Ni dehu
n'a suune ki moo me ɗuwo an ɗollite a tukki
yode me.» 25 Aame an y'iise kettiso ki ɗekkisadí
ti karre maŋ, Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi
meeda a sirpadí, y'ede: «Oogoro t'ele urzi ko a
wede ti siiɗo Romeŋ kun di y' ɗekkite ti karre,
daa k'ollige bizí me?» 26 Aame goole k'asigiryagi
meeda geŋ y'illiga iŋkino maŋ, y'a iide, yi di gize
a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «K'a elko ɗo a
naabo ere k'isiyo ette, kono wede eŋ yoŋ wede ti
siiɗo Romeŋ.» 27 Iŋkino maŋ goole k'asigiryagi
pay geŋ y'a iide k'ume Pool, wo y'a yi tunde,
y'ede: «Kee ti siiɗo Romeŋ kotto ko, k'o ki ti
rooti ɗo?» Pool y'a ruute, y'ede: «Eyye, nuŋ ti
siiɗo Romeŋ.» 28 Iŋkino goole k'asigiryagi pay yi
di ruute, y'ede: «Nuŋ n'a ele soŋko ɓaadaŋ ɗoo
miŋ n'a t'ize wede ti siiɗo Romeŋ kollo.» Pool yi
di ruute, y'ede: «Nuŋ t'ume an n'ehe miŋ wede
ti siiɗo Romeŋ too.» 29 Kesiko kane ɗoŋ an di y'
kosse geŋ an di liɗɗe ti tuddí me, wo yo goole

k’asigiryagi pay toŋ orgiso t’a yi ziiɗa, kono yi ti gittite Pool ti ziŋziri, wo aŋkeŋ yi zuune kaciŋ yoŋ ti siiɗo Romeŋ.

Pool a ɗaana ɗoŋ deero

30 Goole k’asigiryagi pay geŋ yi dehu y’a suune
urzi wede ɗerec, munɗa wede Yawudiyagi an sakiysa Pool. Iŋkino maŋ soggo y’an di ruute a deero ɗoŋ seɗeke wo a deero booro Yawudiyagi pay an di-t’ogiye. Saŋ Pool ziŋziri an i di t’iize, an di-y’uɗɗo, an di-t’iide ki ɗaanadaŋ.

23

1 Aame Pool y’iina a ɗaana kane deero
Yawudiyagi maŋ, yi di’n wolliyo teɓeŋ̰ adda k’edayaŋ, wo y’an di ruute, y’ede: «Zemɓa ki nuŋ, nuŋ daayum a sooruzó ere a ɗaana Raa gette a elkisadó ni suune munɗa k’ulsuko a
tuddó umbo.» 2 Maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke
sundí Ananiyas y’an di ruute a ɗoŋ a sirpa Pool,
y’ede: «Kun i-ti y’ daaŋ̰a bizí me.» 3 Iŋkino
maŋ Pool yi di ruute, y’ede: «Kee toŋ Raa y’a ki daaŋ̰a, kee wede aa waaya lee an aa t’ele buuye tuware, a t’îhina saŋ t’a oora*. Kee ki-guune k’a ɗekka booro a eedó a urzi k’oogoro, kaciŋ a urzi k’oogoro ye a ɗoŋzá k’an di rootiyo
ki kossiyadó.» 4 Kane ɗoŋ a sirpa Pool an i di
ruute, an’de: «Kee mozigo goole ɗoŋ seɗeke ki
Raa miŋ ki di y’ kalɗa!» 5 Pool y’an di ruute,
y’ede: «Zemɓa ki nuŋ, ni ki suune ye yoŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke me, kono ni suune ono eŋ an

---

* **23:3** 23.3 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 13.10-15.

riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede
goole ki siiɗadá ki ki y' kilɗe ye†."»

6 Pool yi suune kane deero Yawudiyagi geŋ
itadaŋ Saduseyeŋ wo soŋ Pariziyeŋ. Iŋkino
maŋ y'a iɗili a ɗaanadaŋ, y'ede: «Zemɓa ki
nuŋ, nuŋ Pariziyeŋ, maawó toŋ Pariziyeŋ, kono
kamo ni zaapu elkisadó onniyo soo Raa y'a
balɗa ɗoŋ i t'inda, geŋ kono k'iŋkino an ɗekkiyo
booro a eedó me.» 7 Aame kane Pariziyeŋ ti
Saduseyeŋ an illiga yi ruute iŋkino maŋ, an
d'iiziga niikiyo ti tuddaŋ, wo a ogiysadaŋ gette
an t'îhinte. 8 Iŋkino maŋ kane Saduseyeŋ an
rootiyo ɗoŋ i t'inda geŋ an ki ti balɗa ye,
maaleekiyagi ti undiyagi toŋ umbo, wo ki kane
Pariziyeŋ an amɓu balɗiya ede, wo maaleekiyagi
ti undiyagi toŋ ede. 9 Iŋkino maŋ an di niikite
ti tuddaŋ bini a t'iiziga tarkuuse ɓaadaŋ, wo
ɗoŋ suuniyo k'oogoro oŋgo ti diine Pariziyeŋ
geŋ an d'iiziga, an di niikiyo ki toogo, an'de:
«Kaye munɗa ulsu a tukki wede eŋ ay k'uune ye,
naabadí ette ise unde koo maaleeka gi-ruute koo
maŋ.» 10 Niikiyadaŋ ti koliyo ti koliyo bini goole
k'asigiryagi pay toŋ i di t'ele orgiso, y'elkiyo
Pool an ti y' sittita. Iŋkino maŋ y'an di ruute
a asigiryagi, y'ede: «Kun ti y' ɗeegi, wede eŋ
kun ti y'aɗɗo ti diine deero Yawudiyagi me, ti
beezaŋ kun ti y'oobo, kun di-t'odo k'adda ɓoy
wede zakiɗi.» 11 A diɗɗo gette Galmeega y'a gize
tuddí a Pool, yi di ruute, y'ede: «K'omɓoŋ̃, a
Zeruzalem eŋ taayadó k'an ti gize, wo i dehu a
geeger ki Room toŋ k'an di kizey kay.»

† **23:5** 23.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 22.27.

Koniyo k'eego ki tôwwo Pool

12 Soggo ti soohe maŋ Yawudiyagi oŋgo an
t'ugiye kaŋ ombiɗe, an a-ti nîime tuddaŋ a
ɗaana Raa, an'de: «Ay k'ooma ye, ay ki siɓa
ye aame Pool ay ki y'îida ye maŋ.» 13 Ɗoŋ
i nîime tuddaŋ iŋkino kane kuuli ada piɗe ti
makumu. 14 Wo kane an d'iŋgile, an d'uuney
deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi,
wo an di ruute, an'de: «Kaye ay ele tuddey ay
a-ti nîime tuddey ti suma Raa, aame ay-iima
wo ay-iiɓa ki poone Pool ay ki y'îida ye maŋ,
a golladey. 15 Iŋkino maŋ kune ti kane deero
booro Yawudiyagi pay kaŋ soo, k'un tondo goole
k'asigiryagi pay y'un di y'aɗɗo Pool ki ɗaanaguŋ
sey, aa kun dehu kun di wolle onamí ki koɗuwo
geŋ me. Kaye batum ay t'ikkima tuddey, ay di y'
t'îda ki poone y'a aana ume kune geŋ me.»

16 Wo ulo bilzi ki teema Pool geŋ, onamaŋ y'a
illiga an koniyo eego a tukki Pool me. Kesiko y'a
ukke k'adda ɓoy wede zakiɗi. Y'iiney maŋ yi di
ruute a Pool ono ɗoŋ y'illigo me. 17 Iŋkino maŋ
Pool yi wiike wede soo ti diine deero k'asigiryagi,
wo yi di ruute, y'ede: «Ulo bilzi eŋ ki di t'odo
k'ume goole k'asigiryagi pay, i-d'ede ono yi di
rootey.» 18 Goole k'asigiryagi geŋ bilzi y'a di-
t'iide k'ume goolayaŋ, wo yi di ruute, y'ede:
«Wede daŋgay Pool y'a ni wiike, wo y'ede bilzi
eŋ n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede ono y'a-di
roote.» 19 Yo goole k'asigiryagi pay geŋ bilzi yi
ziiɗa a beezí, wo an aa d'irga siidaŋ. Maŋ y'a yi
tunde, y'ede: «Ki dehu k'o di roote moo me?»
20 Iŋkino maŋ bilzi yi di ruute, y'ede: «Kane

Yawudiyagi onamaŋ an ti'n îide, an'de soggo
maŋ an gi di tonda Pool k'an di y'aɗɗa, k'an
di y' t'ela k'ume deero Yawudiyagi sey, aa an
deɦu an di wolley onamí ki koɗuwo. 21 Wo kee
k'amɓa ye onamaŋ me, kono kane kuuli ada piɗe
ti makumu geŋ ti diinayaŋ ɗoŋ soŋ an t'ombiɗey,
an di y' delley. Kane an ele tuddaŋ an a-ti nîime
an k'ooma ye, an ki siɓa ye daa Pool an ki y'îida
ye maŋ. Tuddaŋ an t'ikkima an delliyo miŋ,
kee k'an t'ele urzi k'an di y'aɗɗo baa.» 22 Aame
goole k'asigiryagi pay geŋ yi t'illiga iŋkino maŋ,
a bilzi'ŋ yi di ruute, y'ede: «A wenɗa soo toŋ ki
rootey ye ono ɗoŋ k'o d'iido eŋ me, wo aŋkeŋ
k'eŋgilo baa.»

Eŋgilso ki Pool a diɗɗo ki Sezare

23 Saŋ maŋ goole k'asigiryagi pay geŋ yi wiike
ɗoŋ sire ti diine deero k'asigiryagí, y'an di
ruute, y'ede: «Kun waako asigiryagi meeda sire,
asigiryagi ti punzigi ada sarat, wo asigiryagi ɗoŋ
ti aryagi meeda sire, kun t'okkoŋ tudduguŋ, kun
d'eŋgila ki Sezare‡ a diɗɗo ɗuwo an t'iima maŋ.
24 Wo kun aa wollo punzigi a Pool y'a kila, kun
di y' boohoy y'a d'aaney ti toose a ume Peelikis
goole siiɗo me.» 25 Iŋkino maŋ yi di riiŋe mattup
a Peelikis, y'ede:

26 «Mattup ette a-raaŋiya nuŋ Kilood Liziyas,
a kee Peelikis wede suma, goole siiɗo. Ki poone
n'a-t'ize toose. 27 Wede n'a y'agisa eŋ, kane
Yawudiyagi an di y' ziiɗa, an deɦu an di y'
t'îde. Wo aame ni zuune yoŋ ti siiɗo Romeŋ

‡ **23:23** 23.23 Sezare: Geeger meeda, ume k'asigiryagi ɓaadaŋ.

maŋ, ti asigiryagó n'a ukke, n'a-y'uɗɗo ti beezaŋ
me. [28] Wo ni dehu n'a suune munɗa wede
Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me maŋ, iŋkino
n'a-di t'iide k'ume ɗoŋ deero booro Yawudiyagi.
[29] Maŋ n'a zuune Yawudiyagi an yi sakiysa a
urzi k'oogiradaŋ, wo ɗe a urzi k'oogoro Romeŋ
geŋ munɗa ulsu yi k'ize ye i di t'îde k'unto
ise ki daŋgay toŋ maŋ. [30] Wo an oo ti gize
kane Yawudiyagi an ti gitte onamaŋ an koniyo
eego a tukki yode geŋ me, iŋkino maŋ kesiko
n'a-di y'igibe. Wo a ɗoŋ i yi sakiysa'ŋ n'an di
ruute, n'ede: "Kun'do, kun di wolloy onamguŋ a
ɗaanadá."»

[31] Iŋkino maŋ kane asigiryagi an t'ize munɗa
wede goolayaŋ y'an ruute me, an ti y' wiike
Pool an di t'iide, an d'iiney geeger Antipatiris§.
[32] Soggo maŋ kane asigiryagi ɗoŋ ti zoŋɗaŋ an di-
gime k'umayaŋ ki Zeruzalem, wo kane ti punzigi
an d'iŋgile ki ɗaanadaŋ ti Pool me. [33] Aame kane
asigiryagi ti punzigi geŋ an iiney a Sezare maŋ,
an i d'ele mattup gette a goole siiɗo gettiyo, wo
an i-di y'ele Pool a beezí. [34] Goole siiɗo geŋ y'a
wulle mattup gette, wo y'a tunde Pool, y'ede:
«Kee a siiɗo tuuku an ki k'ehe me?» Pool y'a
ruute, y'ede: «Nuŋ ti siiɗo Silisi.» Aame yo
yi zuune Pool ti Silisi maŋ, yi di ruute, y'ede:
[35] «Aame ɗoŋ i ki sakiysa an iina maŋ, n'a ki
tondita kollo.» Wo y'an di ruute a asigiryagi, Pool
an di y' boohe adda ɓoy mozigo Erod.

§ **23:31** 23.31 Antipatiris: Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d'ede ɓoy zakiɗi k'asigiryagi Romeŋ.

24

Pool a ɗaana Peelikis

1 Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare maŋ,
mozigo goole ɗoŋ seɗeke Ananiyas ti ɗoŋ i
dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa wiiko wede
k'ooniyo sundí Tertilus. Kane pay an d'iina, an
t'iide ɗaana Peelikis goole siiɗo, an i-di t'îide
taaya a munɗa wede an sakiysa Pool. 2 Goole
siiɗo y'a igibe an di wiiko Pool, wo aame y'iina
maŋ Tertilus y'a iise pettiyo bizí, y'ede: «Kee
wede suma, goole siiɗo, ti beeko ere ki kee kaye
ay lekkiyo adda siiɗo pay ti toose, wo t'urzi
suuniyo ki dokkiyo ɗoŋzá ay wolliyo sulɗi ɗoŋ
beehiye pay k'ikkimta me. 3 A sulɗi ɗoŋ pay
ay ooniyo iŋkino geŋ, a peeɗo tuuku ise a ume
muno toŋ maŋ, kaye sundá ay gi di seɗɗiyo ye.
4 Nuŋ ni ki ti t'osse ye, iŋkino maŋ ti beeko ere
ki kee, ni dehu k'ay di'n olliga ki peeɗo booloŋ
ɗaŋŋal. 5 Kaye ay yi wulle maŋ wede eŋ yoŋ
ulsu zimolo, y'ay ti'n daggiya kaye Yawudiyagi
pay adda duniya me. Wo yoŋ goole ki ɗoŋ i
daaniya Isa wede ti geeger Nazaret. 6 Y'a dihe
Ɓoy kamileŋ̃ ki Raa toŋ y'a ti y' lette, y'a y'ise
ganigi. Iŋkino ay di y' ziiɗa, [ay di dihe ay t'ise
booro a urzi k'oogiradey, 7 wo goole k'asigiryagi
pay sundí Liziyas y'a ukko, ti toogo ɓaadaŋ y'a
y'uube ti beezey me. 8 Saŋ maŋ Liziyas y'an di
ruute, y'ede: "Kun'do, kun di wolley onamguŋ a
ɗaana kee goole siiɗo."] Iŋkino maŋ kee batum,
aame ki y'iisa tondiso maŋ, k'a suuna munɗa
wede ay yi sakiysa ɗerec, geŋ onamó iŋkino.»

9 Kane Yawudiyagi geŋ onamaŋ ti Tertilus soo,
an’de: «Eyye, onamí yi ruute geŋ ɗerec.»

Ono Pool a ɗaana Peelikis

10 Iŋkino maŋ goole siiɗo y’a ize likuw ti
beezí a Pool kono y’a roote, maŋ yoŋ y’a t’ihina
bizí, y’a ruute, y’ede: «Nuŋ ni suune kee wede
ɗekkiyo booro ki siiɗadey îide ozzinagi ɓaadaŋ,
iŋkino maŋ a onamó ɗoŋ n’a-ɗeege bizó a ɗaana
kee eŋ, nuŋ ni zaapo addó a kee. 11 Kee batum
ki wollo kay, onniyo koomat makumu sire toŋ
i k’îide ye, ni gili Zeruzalem ki ottilso a Raa
me. 12 Adda booro Ɓoy Raa wenɗa soo toŋ
yi ki n’uuney, ni ki niikiyto ti wede tuuku ise
n’an k’eliyto ono a ɗoŋ duuru ye, wo geŋ adda
ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso, ise a omagi
doolo adda geeger toŋ maŋ. 13 Wo kane ɗoŋ eŋ,
aŋkeṉ̰ṉ̰o munɗa wede an ni sakiysa, an k’aane
an ki ti y’ roote ɗerec ye. 14 Wo munɗa wede
n’a roote a ɗaanadá t’addó pay eṉ̰ṉ̰o: Nuŋ ni
naabiya a Raa wede ki moŋgiɗagey a urzi wede
aware. Ki kane Yawudiyagi an’de urzi geŋ ɗerec
ye, wo ɗe nuŋ n’umɓe a sulɗi ɗoŋ pay an riiŋe
ti kaaga adda mattup k’oogoro Muusa ti ɗoŋ ki
nebiyagi. 15 Wo nuŋ toŋ ni zaapu elkisadó a Raa,
aa kane Yawudiyagi batum an zaapu elkisadaŋ,
kono kane ɗoŋ ki diine wo ɗoŋ ki diine ye pây,
an di balɗa ti unto a onniyo k’ita maŋ. 16 Kono
kamo ni d’eliyo tuddó, kono daayum a elkisadó
ni suune munɗa k’ulsuko a tuddó umbo a ɗaana
Raa wo a ɗaana ɗuwo me.

17 Ozzinagi ɓaadaŋ nuŋ umbo, iŋkino n’a-gimo
ki Zeruzalem n’an d’iido ti soŋko ki noogiyo a
ɗoŋ siiɗadó ɗoŋ weedayaŋ umbo, wo ni-d’ise

sendikagi a Raa. 18 Geŋ iŋkino n'iide k'adda
booro Ɓoy Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade
ere kee wede k'a t'ise kamileŋ̃ a ɗaana Raa,
ɗuwo ti nuuno umbo, wo munɗa ki tarkuuse
toŋ umbo. 19 Wo ɗe i n'uuney kane Yawudiyagi
miibi ti siiɗo k'Aazi. Kane ede a ɗaanadá maŋ,
a-di roote kane munɗa wede n'ize ulsu aame
an d'ede rootiyo a tukki nuuno maŋ, miŋ kane
umbo. 20 Wo iŋkino toŋ, kane ɗoŋ a eŋ̃ŋ̃o eŋ an
rooto dimme wede tuuku n'ize aame an ɗikke
booro a eedó a ɗaana deero booro Yawudiyagi
me. 21 Wo ni suune n'ize munɗa soo ɗaŋŋal, ni
ruute ti golla awwa a ɗaana kane, n'ede: "Nuŋ
n'elkiyo balɗiya ki ɗoŋ i t'inda ede, kono kamo
aŋki an d'o t'iido booro ki ɗaana kune me."»

22 Peelikis geŋ yoŋ y'a zuune kereŋ̃ onamaŋ
a urzi k'Isa Almasi me, maŋ booro y'a t'îhira
k'onniyo doolo, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun
dello, aame Liziyas y'iido maŋ, n'un di wolla on-
amguŋ kollo.» 23 Yi di ruute a goole k'asigiryagi,
y'ede: «Ki y' booho Pool adda daŋgay, ki-d'oolo
urzi booloŋ a munɗa wede yi dehu y'aase, wo
a laŋziyagi toŋ k'an oolo urzi an d'ette an ti y'
wolle.»

Pool ozzine sire adda daŋgay

24 Onniyo miibi k'ita maŋ, Peelikis ti eddí
Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide k'ume Pool.
Maŋ Peelikis y'a yi wiiko, kono yi dehu y'a
y'olliga a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. 25 Maŋ
Pool y'a iise kazita mummino kee wede k'a lekke
ki diine, tuddá k'a ti seeɗa, wo mummino onniyo
k'ita Raa y'a ɗekkey booro a tukki ɗuwo pay me.
Iŋkino Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute, y'ede:

«Aŋkeŋ k’eŋgilo, aame onniyo ni ki diha maŋ,
n’a ki waaka kollo.» 26 Y’elkiyo soŋ Pool yi di
t’eela soŋko, iŋkino yi di y’ waaku daayum an
di pelkiyo ti yode. 27 Ozzine sire geŋ i-t’iŋgile
iŋkino, maŋ Peelikis an ti y’ bilke ti Porsiyus
Pestus. Wo yode Peelikis geŋ yi dehu Yawudiyagi
ulbaŋ an d’ise uŋse, maŋ Pool y’a y’iili adda
daŋgay.

25

Pool a ɗaana Pestus

1 Aame Pestus y’iina a siiɗo gettiyo maŋ yi
d’ize onniyo aɗo, maŋ y’a-gili ti Sezare ki Zeruza-
lem. 2 Deero ɗoŋ seɗeke ti deero Yawudiyagi geŋ
an d’iide, an i di t’îide taaya a tukki Pool, an di
y’ tunde wo an di koɗɗime, an’de: 3 «K’ay ise
beeko maŋ, Pool k’a-di t’etto ki Zeruzalem.» Wo
kane Yawudiyagi an t’ikkima tuddaŋ kono an di
y’ t’îda urzi. 4 Wo Pestus y’an di ruute, y’ede:
«Pool yoŋ adda daŋgay a Sezare, saŋ maŋ nuŋ
batum ni-kima k’ummey me.» 5 Wo y’a ruute
sey, y’ede: «Ɗoŋ deero ti diinaguŋ an di-ɗeega
ti nuuno ki Sezare, wo aame munɗa wede Pool
y’ize ulsu geŋ, on o-di t’îdey taaya.» 6 Pestus yi
d’izo onniyo gessire koo koomat ɗaŋ ɗaŋŋal a
Zeruzalem me, saŋ y’a-gime ki Sezare. Ti soggatú
maŋ y’a-guune a ume k’isiyo booro, wo y’an di
ruute an di wiiko Pool. 7 Aame Pool y’iina maŋ
kane Yawudiyagi ɗoŋ iido ti Zeruzalem an di ti
ɗuule, an d’orbite ono ɓaadaŋ wo ulpi siidaŋ a
tukki Pool me, ono ɗoŋ an orbite geŋ an k’aane
an ki ti’n roote ɗerec ye. 8 Wo Pool k’ooɗibe

k'eedí, y'ede: «Nuŋ ni k'ize ye munɗa ulsu a
urzi k'oogoro Yawudiyagi, a urzi Ɓoy Raa, ise a
mozigo goole ki Romeŋ toŋ maŋ.»
9 Yode Pestus geŋ yi dehu Yawudiyagi ulbaŋ
an d'ise uŋse, iŋkino maŋ y'a tunde Pool, y'ede:
«Kunuŋ ki dehu k'a ette Zeruzalem, in t'isey
booro k'onamá a ɗaanadó a ummey ko?» 10 Pool
yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, nuŋ ettiŋ
booro ere aa a ɗaana mozigo goole ki Romeŋ,
onamó kun ti'n wollo a eŋ̰ŋ̰o. Nuŋ munɗa ulsu a
Yawudiyagi n'an k'ize ye, aa kee batum ki suune.
11 Wo aame ki kotto ni suune ni t'ize olɗiko wo ni
t'ize munɗa o t'îde k'unto maŋ, ni ki-tooge ye n'a
t'inda. Wo ɗe aame munɗa wede an ni sakiysa
eŋ ɗerec ye maŋ, wenɗa wede i-t'oone urzi an
di'n t'ele a bey kane umbo. Nuŋ booradó ette
a aaney di mozigo goole ki Romeŋ.» 12 Iŋkino
maŋ aame Pestus an ti ruute ti ɗoŋ i-d'eliyo
kooke maŋ, yi di ruute, y'ede: «Kee k'unte suma
mozigo goole ki Romeŋ geŋ, k'a eŋgila ki ɗaana
yode mozigo goole ki Romeŋ.»

Pool a ɗaana Pestus ti Agiripa

13 Onniyo miibi k'ita maŋ, mozigo Agiripa ti
teemadí Berenis an d'iina a Sezare, an i-di t'iso
toose a Pestus. 14 An likke onniyto ɓaadaŋ
aŋgeŋ̰ŋ̰o, aame geŋ Pestus yi di t'îide taaya a
mozigo kono Pool geŋ me, y'ede: «A eŋ i d'ede
wedusu Peelikis yi iili adda daŋgay. 15 Aame
n'iide Zeruzalem geŋ, deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi an d'ede ono ti yode, wo
an di n' tunde an'de, ni rooto yo eŋ booro ti y'
ziiɗa. 16 Wo n'an di ruute, n'ede: "Kaye Romeŋ

ay k'isiyo ye iŋkino me, daa ki wede an i-gi
d'iide k'ume booro yi ki ɗiige bizí a ɗaana ki
ɗoŋ i yi sakiysa ye me.” 17 Iŋkino maŋ kane an
t'iido keŋ̰ŋ̰o ki sirpadó, wo soggo maŋ kesiko n'a-
guune a ume booro wo n'an di ruute Pool an di y'
wiiko ki ɗaanadó. 18 Wo kane ɗoŋ an yi sakiysa
geŋ an iina maŋ, an ki ruute ye a sulɗi ɗoŋ ooŋ̰e
aa nuŋ n'elkiyo y'ize me. 19 An d'ede niikiyto
ɗaŋŋal ti yode a urzi daaniya Raazaŋ, wo a tukki
wede soo sundí Isa yoŋ geŋ y'inda wo Pool y'ede
yoŋ zeere. 20 Wo nuŋ ni ki suune ye urzi ɗekkiyo
booro a ono geŋ me. Iŋkino maŋ n'a tunde Pool
y'a ette Zeruzalem, an t'isey booradaŋ a ummey
a onamaŋ geŋ me. 21 Wo Pool y'a-tuuge, y'a
dihe y'a t'ette ki ɗaana mozigo goole ki Romeŋ,
yode a wolley onamaŋ me. Iŋkino maŋ n'an di
ruute a asigiryagi an di y' boohe a daŋgay bini
onniyo ere n'a ti y' t'igiba k'ume mozigo goole
ki Romeŋ.» 22 Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede:
«Nuŋ batum ni dehu wede geŋ n'a y'olliga.»
Pestus yi di ruute, y'ede: «Soggo k'a y'olliga.»

23 Iŋkino maŋ ti soggatú mozigo Agiripa ti
teemadí Berenis an t'usso kallagi moziko, an
t'iide ti deero k'asigiryagi wo deero siiɗo adda
biino ere k'ogiyso. Maŋ Pestus y'an di ruute
ɗoŋzí, Pool an di y' wiiko. 24 Aame geŋ Pestus
y'a ruute, y'ede: «Mozigo Agiripa wo kune ɗoŋ
pay ti kaye, kun wollo wede eŋ, kane Yawudiyagi
pay an d'iido an o di ruute ono a eedí. An di
n'uuney a Zeruzalem, wo an d'iido keŋ̰ŋ̰o pay,
an ɗollite wede eŋ i-k'ede urzi y'a ki lekke zeere
ye baa. 25 Wo ki nuŋ, ni k'uune ye munɗa wede

ulsu y'ize i-di t'îde k'unto me, wo ɗe yode batum
y'ede onamaŋ eŋ an i ɗeŋgey mozigo goole ki
Romeŋ. Iŋkino maŋ ni dihe n'a ti y' t'igibe
k'ummey ki ɗaana yode. 26 A tukki yode eŋ ono
ɗoŋ ni di raaɲe a mozigo goole ki Romeŋ ni ki'n
suune ye. Kono kamo n'a di-t'iido ki ɗaana kune,
wo toc miŋ ki ɗaana kee mozigo Agiripa. Kun ti
y' tundita maŋ, koo ni-t'oona ono ɗoŋ n'aana ni
di raaɲa a yode me. 27 Ɗerec ye, k'a t'igibe wede
daŋgay ki Room daa ki suuniyo munɗa wede
ulsu y'ize me.»

26

Ono Pool a ɗaana k'Agiripa

1 Aame geŋ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede:
«Ki rooto, ki-ɗeego bizá.» Iŋkino maŋ Pool
y'a umɓe beezí, wo y'a iise ɗeegu bizí, y'ede:
2 «Mozigo Agiripa, aŋki nuŋ ulbó uŋse n'aane
n'a roote ono ɗoŋ n'a-ɗeege bizó a ɗaana kee,
a sulɗi pay ɗoŋ zemɓadó Yawudiyagi an ni
sakiysa, 3 kono kee ki y' suune koɗuwo pay urzi
k'oogoro Yawudiyagi ti niikiyadaŋ te. Iŋkino n'a
ki tonde, ono ɗoŋ ni roota eŋ ki'n olliga maŋ.

4 Kane Yawudiyagi pay an ti suune lekkiyadó
ere ni likke t'ume nuŋ obulsu a ɗaana ɗoŋzó
a Zeruzalem me. 5 An ni suune ti kaagine to,
lekkiyadó ni likke a urzi wede ki Pariziyeŋ, urzi
wede ooŋ̰e ɓaadaŋ ki sooru a urzi k'oogiradey
me, kane batum an t'eese ɗerec aame an dehu
maŋ. 6 Wo aŋkeŋ an ɗekkiyo booro a eedó
kono ni zaapu elkisadó a ono ɗoŋ Raa y'a ruute
y'an t'ela a moŋgiɗagiŋ. 7 Kane boha bumɓiyagi

koomat makumu sire ki ɗoŋzó geŋ, an zaapu
elkisadaŋ an di wolla ɗaŋgiya ki sulɗi ɗoŋ Raa
y’an ruute t’urzi naabo an isiyo daayum oŋ̰ŋ̰u
wo diɗɗo a yode. Mozigo Agiripa, nuŋ toŋ ni
zaapu elkisadó iŋkino, geŋ̰ŋ̰o munɗa wede kane
Yawudiyagi an ni sakiysa me. 8 Ki moo me kune
Yawudiyagi kun elkiyo munɗa geŋ i ki t’ise ye,
Raa y’a balɗa ɗoŋ unto me?

9 Para’ŋ nuŋ toŋ maŋ n’ilke ɗoŋ umɓe a suma
k’Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t’urzi tuuku
toŋ maŋ n’aana ni’ni ɗeyya. 10 Geŋ naabo gette
a Zeruzalem n’a-t’ize. T’urzi toogo ere n’uune
ti deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ ki Raa ɓaadaŋ n’a ti’n
ziɗɗe daŋgay, wo aame an dehu tôwwadaŋ toŋ
ni d’oyyiso. 11 Daayum ni d’ettiyo k’ume soo
me soo me, k’adda ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge
dooyiso, kane ni di’n dabirsa kono ni dehu ki
toogo an di kilɗe suma k’Isa. Kono kane geŋ n’a
t’ize aa gede maade, an t’ombiyo geegiryagi ki
siiɗo doolo toŋ ni di’n daaniya.

Taaya Pool mummino y’a ziipe addí a Isa me

12 Geŋ iŋkino onniyo soo n’iŋgile ki Damas ti
toogo wo ti urzi naabo ere deero ɗoŋ seɗeke an
o ele. 13 K’ollo kay mozigo Agiripa, aame nuŋ a
urzi wo peeɗo t’ize diine geŋ, ni wolliyo toore
wiliŋ̰ i ɗiigo ti kandaane, a jiire toore peeɗo, a
ɗiige tuddó wo a tukki ɗoŋ a itadó pây. 14 Kaye
pay geŋ a t’iɓi ramama a siiɗo, wo n’ollige golla
ti rootiyo ti ono ɗoŋ k’Eber, t’ede: “Sool, Sool ɗe
moo me ki ni dabirsa me? Kee ki k’aana ye, kee’ŋ
aa buru a bey galmeegí yi yi kossiyo.” 15 Maŋ n’a
tunde, n’ede: “Galmeega, ɗe kee wee wee?” Wo

yo Galmeega y'a ruute, y'ede: "Nuŋ Isa, wede
kee ki yi dabirsa. 16 Wo aŋkeŋ ki t'oozo, ki t'ôhor.
Nuŋ n'a-gize tuddó kono ni ki biire k'a t'ise wede
naabadó, wo k'a rootita a ɗuwo mummino ki ni
wulle aŋkeṉṉo, wo a sulɗi ɗoŋ ki wolla n'a kizita
sey me. 17 Aŋkeŋ n'a ki ti-k'aɗɗa ti bey ɗoŋzá
Yawudiyagi wo ti bey ɗoŋ kane Yawudiyagi ye.
Ni-k'agisa ki tukki kane Yawudiyagi ye, 18 kono
k'an di t'ihiney edayaŋ, t'adda zimolo an t'aɗɗo
k'ume toore, wo ti moziko Meeda siitanɗani an
t'etto k'ume Moziko Raa. Aame an ziipa addaŋ
a nuŋ maŋ, an t'oona tambobino k'olɗikadaŋ,
wo an t'oona aggadaŋ t'adda sulɗi ɗoŋ Raa yi
boohiyo a ɗoŋzí."

Ono Pool a urzi naabadí

19 Iŋkino maŋ mozigo Agiripa k'ollo bee, a
munɗa wede o iido aa suniye ti kandaane geŋ,
n'a ki tuuge ye. 20 Wo ki poone n'a iise kazita
a ɗoŋ Damas ti ɗoŋ Zeruzalem, wo soŋ a omagi
pay ki siiɗo Ziide, wo saŋ a ɗoŋ oŋgo ki siiɗiyagi
ɗoŋ kane Yawudiyagi ye. N'an gizite an di-kime
lekkiyadaŋ, an di-kime ki tukki Raa, wo an di
lekke lekkiyo ere i-kaza kane an ti-gime ki tukki
Raa ki kotto. 21 Geŋ iŋkino kane Yawudiyagi
an ni ziiɗa adda Ɓoy Raa, wo an dihe an di n'
t'îde me. 22 Wo Raa y'a ni buuhe bini aŋki,
wo daayum ni kazita taayadí a ɗoŋ pay suṉṉi
deero. Onamó ni rootiyo miŋ, kane ɗoŋ nebiyagi
ti Muusa an ruutite a munɗa wede saŋ a aana
geṉṉo, munɗa ti doolo n'a ki rootiyo ye. 23 Ni
rootiyo miŋ: Almasi Raa yi biire geŋ, y'a dibire
wo y'a bilɗe ki poone ti diine ɗoŋ unto me, wo

y'an di kizite urzi toore wede k'uttiyo a ɗoŋziŋ
Yawudiyagi wo a ɗoŋ Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addí a Isa

24 Aame Pool yi-ɗiige bizí iŋkino maŋ, Pestus
y'a iɗili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke maade!
Ki duuye ɓaadaŋ duuru, aŋkeŋ kee ki t'okko
maade!» 25 Pool yi di'n gime onamí, y'ede:
«Pestus kee wede suma, goole ki siiɗo, k'ollo.
Nuŋ ki maade ye, onamó ni rootiyo eŋ ɗerec
wo a urzizaŋ. 26 A ɗaana mozigo Agiripa eŋ
n'a roote onamó daa k'orgiso, kono sulɗi ize geŋ
yoŋ yi suune soo soo. Nuŋ ni suune munɗa soo
i-danɗe umbo, kono sulɗi ize geŋ kaŋ ombiɗe
ye. 27 Mozigo Agiripa, k'umɓe koo a ono ɗoŋ
nebiyagi an ruute me? Nuŋ ni suune kee k'umɓe
a ono geŋ me.» 28 Agiripa yi di ruute a Pool,
y'ede: «Kee k'elkiyo miŋ a kaamiki eŋ n'a zaape
addó a Isa ko?» 29 Maŋ Pool yi di ruute, y'ede:
«Ise aŋken̰n̰o k'ita toŋ maŋ, nuŋ ni tondiyo Raa,
a zaape ad̃d̃e a Isa kee ɗaŋŋal ye, wo kune ɗoŋ
pay aŋki kun n'ollige en̰n̰o, kun t'ise aa nuuno
wo ti ziŋziri kino ye!»

30 Iŋkino maŋ mozigo Agiripa y'a t'iizi, goole
siiɗo y'a-t'iizi, wo Berenis ti ɗoŋ pay ugiye an a-
t'issige. 31 Wo aame kane geŋ an t'irga maŋ, an
di ruute tuddaŋ, an'de: «Wede eŋ olɗiko ere i di
t'îde k'unto, ise ki daŋgay toŋ, umbo yi k'ize ye.»
32 Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Para
maŋ wede eŋ aŋki in i-d'eeze, aame yi ki ruute
booradí t'a aaney di mozigo goole ki Romeŋ ye
maŋ.»

27

Agisa Pool ki Room

1 Ɗuwo an di dihe onniyo ere ay di-kila adda
tooko, ay d'eŋgila ki siiɗo k'Itali. Aame geŋ Pool
ti ɗoŋ daŋgay oŋgo an i-di'n ele a Ziiliyus goole
k'asigiryagi meeda, ti diine k'asigiryagi meeda
zoot an'ni waaku sundaŋ «asigiryagi ki mozigo
goole ki Romeŋ.» 2 Ay di-gili adda tooko ki siiɗo
k'Adiramit t'amɓe geegiryagi ɗoŋ a zeŋge ki
siiɗo k'Aazi, wo ay d'iŋgile, Aristarko ti geeger
Tessaloni siiɗo Maseduwan ti kaye. 3 Soggo maŋ
ay d'iiney a Sidoŋ, wo Ziiliyus geŋ yoŋ beehiye
ti Pool me, aame geŋ yi-d'iili urzi y'a ette y'a
wollo laŋziyagí, kono yi seeɗo munɗa wede yi
dehu. 4 Saŋ tiŋ geŋ ay d'iŋgile, ay d'umɓe ki
kese ere maaye baata ki siiɗo ere a diine k'ahu
sundutú Siipire, kono maaye a giggirey duuru.
5 Ay di diipiɗa bar ere goppoŋ ti siiɗo Silisi ti
Pampili, wo ay d'iiney a geeger Mina siiɗo Liizi.
6 A ume geŋ goole k'asigiryagi yi d'uune tooko
ti geeger k'Alegzandiri t'amɓe k'Itali, wo y'ay
ti'n gili adda. 7 Ay d'ettiyo booloŋ ti booloŋ, ay
d'ize onniyto ɓaadaŋ, ay t'ize oo̰ne ɓaadaŋ bini
ay d'iiney geeger Sined. Wo ɗe t'urzi geŋ ay
k'aaney dokki ye kono maaye ɓaadaŋ, maŋ ay
t'uɗɗe goppoŋ ti siiɗo sundutú Kap Salmone, ay
d'iŋgile ki zeŋge wede maayayí baata ki siiɗo
ere a diine k'ahu sundutú Kiret. 8 Ay d'ettiyo ti
oo̰ne ɓaadaŋ ay seeɗu ita zeŋge zeŋge, wo ay
d'iiney ume wede an yi waaku Zeŋge Majjaane,
goppoŋ ti geeger Laze.

9 Ay d’ize onniyto ɓaadaŋ ɗoo miŋ ay d’iiney
a ume geŋ me, wo aŋgeŋ ume a t’ize ulsu
ɓaadaŋ sey k’eŋgilso me, kono onniyo tarnaape
ki lekkiyo daa k’omɓo* i t’iŋgile. Iŋkino maŋ
Pool y’an di tuuke kuudaŋ ɗoŋ naabo adda tooko
me, y’an di ruute, y’ede: 10 «Laŋziyagi ki nuŋ,
ni wolliyo’ŋ torguwo ette in t’isa ooŋ̰e, tooko ti
sulɗi suuk adda pay a latta wo kiñe toŋ maŋ
in di-t’inda, tooko ɗaŋŋal ye.» 11 Wo goole
k’asigiryagi geŋ yi zaapu addí ɓaadaŋ a ono
wede tuuliyo tooko ti wede tooko batum, a ono
Pool yi-ki zaapu addí ye. 12 Wo soŋ zeŋge wede
geŋ yoŋ majjaane ye ki lekkiyo a ume reele me,
kono kamo ɗoŋ ɓaadaŋ an dehu ti tookiyagaŋ
urzi ede maŋ, tiŋ geŋ an d’eŋgile an d’aaney
geeger Peeniks zeŋge ki siiɗo Kiret. Zeŋge geŋ
yoŋ ki ɗanɗi ki kese peeɗo k’ooriyo, wo k’awwa
ki kese peeɗo k’ooriyo. Geŋ aŋgeŋ̰ŋ̰o an di dihe
an di lekkey ume reele me.

Ursiŋ̰o adda bar

13 Maŋ i d’iiziga maaye yi baahu pelele ti ɗanɗi
wo kane an elkiyo torguwadaŋ an eŋgila. Geŋ
maala ere i seeɗu tooko an ti-t’umɓo t’adda
k’ahu me, wo an d’iŋgile an seeɗu ita zeŋge ki
siiɗo Kiret. 14 Wo saŋ maŋ taŋ booloŋ i d’iizigo
maaye ɓaadaŋ sundí Erakiloŋ t’adda moŋgali ki
siiɗo ere a diine k’ahu gettiyo. 15 Tooko yi-di
d’iŋgile ay k’aaniya girpiyatú ye kono maaye a
giggirey, ay yi d’iili tuddey a maaye y’ay di’n
dokkiyo adda bar baa. 16 Ay d’uɗɗe ti ɗanɗi

* **27:9** 27.9 Tarnaape ki lekkiyo daa k’omɓo an isiyo a tere guuge.

siiɗo n̰eŋko ere a diine k’ahu sundutú Koda, ay
d’iigire booloŋ ti maaye me. Aame geŋ ay d’ize
ki toogo bini tooko n̰eŋko ki naakiwsa tudde
ay d’iine girpiyatú. 17 Kane ɗoŋ naabo adda
tooko an a-t’irgo tooko ere n̰eŋko an a-ti gili,
wo tooko ere meeda an ti-gittite ti sibbani ki
seeɗutú. An orgiso t’a k’oora adda dolso ere
ki zeŋge ki siiɗo Libi ye, iŋkino maŋ alboy an
di-ɗiggite wo an i-d’iili tuddaŋ a maaye, yi di’n
dokkiyo. 18 Ursin̰o gette t’ay di’n tindiwe ɓaadaŋ
bini soggo, maŋ kane ɗoŋ naabo adda tooko an
d’iise sebbiso sulɗi suuk t’adda tooko k’adda bar.
19 Wo onniyo k’aɗuwe maŋ sulɗi ɗoŋ an boohiyo
k’okkime tooko, kane pây an aa di-zibbite ti
beezaŋ. 20 Onniyto ɓaadaŋ ise peeɗo, ise molɗali
ay ki’n wolliyo ye, ursin̰o gette t’a guune zakiɗi
ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay wede tuuku
y’a elke ay d’utta umbo.

21 Ɗoŋ pay adda tooko geŋ, onniyto ɓaadaŋ
wenɗa soo toŋ yi t’eele munɗa a bizí umbo.
Iŋkino maŋ Pool y’a t’îhira a ɗaanadaŋ, wo
y’an di ruute, y’ede: «Laŋziyagi ki nuŋ, aŋki
kun illigo onamó, in likko a Kiret maŋ, dabar
ti daggiya sulɗi kino i k’ise ye. 22 Wo aŋkeŋ n’un
di rooto, kun omɓon̰! Wenɗa soo toŋ ti diinaguŋ
i ki t’inda ye, i dagga tooko sittú. 23 A diɗɗo ette
maaleeka ki Raa wede ni-daaniya wo ni-naabiya
geŋ, y’a iido sirpadó, 24 wo y’o di ruute, y’ede:
“Pool kee k’orgiɗe ye, kee k’a ettey ki ɗaana
mozigo goole ki Romeŋ. Wo Raa beekadí a eedá
gette, ɗoŋ pay adda tooko ti kee eŋ y’an utta.”
25 Iŋkino maŋ laŋziyagi ki nuŋ, kun omɓon̰ kono
ni zaapu addó a Raa, onamí ɗoŋ y’o ruute eŋ a-

t’etta. 26 Wo kine in’te eŋ, in di gohey a zeŋge
siiɗo soo ere a diine k’ahu.»

27 A diɗɗadey ere ki koomat makumu piɗe
toŋ, ursiŋ̰o t’ay di’n d’eŋgilso daayum ki daggiya
adda bar sundutú Mediterane. A diɗɗo meeda
maŋ, ɗoŋ naabo tooko an owwiyo ay iina gopoŋ
ki siiɗo. 28 Maŋ an ziɗɗe sibe ti maala eego,
wo an di zuune sohirko k’ahu kayya ada g’aɗo
makumu sarat, wo ki ɗaana booloŋ maŋ an di-
ziɗɗe sey, maŋ sohirko k’ahu a t’irga kayya ada
sire makumu gessire. 29 Maŋ an d’urgiɗe koo
ise moŋgali tunɗa maŋ tooko t’a goha. Iŋkino
maŋ an di gikkite malɗali piɗe deero kettiso ti
sibbani a ume k’ita tooko kono t’a-dirse, wo an
di delliyo ume a t’ompila, wo ume y’an k’ompilso
kesiko ye. 30 Aame geŋ kane ɗoŋ naabo tooko an
dehu an t’ooɗi eedaŋ, tooko an d’ooli mentú. An
d’isiyo aa an kakkisa malɗali deero ɗoŋ i seeɗu
tooko a ɗaanatú geŋ, an ti-ɗiige tooko ŋ̰eŋko ki
naakiwsa tudde adda k’ahu. 31 Wo Pool yi di
ruute a goole k’asigiryagi Romeŋ ti asigiryagí,
y’ede: «Kane ɗoŋ eŋ an ki likka adda tooko ye
maŋ, kune kun k’utta ye.» 32 Iŋkino maŋ kane
asigiryagi an di-ɗikkite sibbani ɗoŋ i seeɗu tooko
ŋ̰eŋko ki naakiwsa tudde geŋ me, an di-t’iili t’a
iire.

33 Ki poone ume y’a ompila geŋ, Pool y’an di
ruute a ɗoŋ pay an oomo munɗa, y’ede: «Kun
ollo, aŋki eŋ un d’ede onniyo koomat makumu
piɗe kun lekkiyo adda k’elkiso wo mosogo, daa
k’omɓo. 34 Iŋkino maŋ n’un di rooto, wede
tuuku toŋ yi oomo munɗa booloŋ, kono geŋ
koɗuwo un t’eele toogo kono kun d’utta. Wo

ililso k'eego soo ki wede tuuku toŋ i ki dagga ye.»
35 Aame Pool yi ruute iŋkino maŋ, y'a t'umɓe
mappa, y'a ruute koɗuwo a Raa a ɗaana ɗuwo
pay, saŋ y'a ɓurkite wo y'a iise omɓo. 36 Iŋkino
maŋ kane pay geŋ an d'imɓiŋ̰a, an d'iise omɓo
kay. 37 Adda tooko'ŋ kaye meeda sire uto ada
sarat makumu zoot. 38 Aame an t'iimi an isse
maŋ, geme t'adda tooko an di zibbite adda bar,
kono tooko aa d'ise soodo.

Lattiya tooko adda k'ahu

39 Ume i t'umpile maŋ, siiɗo gette ɗoŋ naabo
tooko an gi di zuune ye, wo an di wulle ume dolso
ti paate a biza zeŋge, maŋ an dihe tooko an di-
t'ette k'ume dolso an iina maŋ. 40 Malɗali deero
ɗoŋ i seeɗu tooko an t'ippirte wo an d'iili adda
bar, sibbani ɗoŋ an gittite inda ɗoŋ i dokkiyo
tooko an t'iizite. Maŋ an di gitte alboy aame
ɗaana tooko kono maaye yi di'n ŋaayu k'ume
dolso. 41 Wo an iide'ŋ, an t'iire adda dolso ere
a diine bar, tooko a ti ziiɗa. Ume ɗaanatú i-
t'iide adda dolso ti k'aane ti k'eŋgile ye, wo
ume k'itatú bar t'okko ɓaadaŋ geŋ a dihima.
42 Kane asigiryagi geŋ an dehu ɗoŋ daŋgay an
ti'n t'îde, kono koo tuuku yi suune ahu maŋ,
y'utta'ŋ iye. 43 Wo yo goole k'asigiryagi Romeŋ
geŋ yi dehu y'a utte Pool, iŋkino maŋ y'an di-
tuuge ki tôwwadaŋ me. Y'an di ruute a kane ɗoŋ
i suune ahu'ŋ an t'oɓo ki poone, an di-doopo ti
nee a siiɗo. 44 Doŋ soŋ an di'n diiko, wede tuuku
y'a ti sooɗo a sarpaŋje, ise a keyali k'inda tooko
toŋ maŋ. Wo geŋ iŋkino, pay an t'iɓi ahu, an di
dippiɗa pay ti bee a siiɗo me.

28

Pool yo a siiɗo sundutú Malt

1 Aame ay ti diipiɗa ay utte maŋ, siiɗo ere a
diine k'ahu gette ay d'illiga kaciŋ sundutú Malt.
2 Kane ɗoŋ siiɗo gette an ay di'n ziiɗa ti geyyiso
ɓaadaŋ. Aŋgeŋ mizzi toŋ y'a d'iise koppiyo
wo ume reele geŋ, an ay di muɗɗe uwwo gidi
gidi, an'de: «Kun'di kun ti kooka pay.» 3 Pool
y'a-ziki keyyami y'a d'iɓi uwwo, wo a wehinko
gette makike t'adda y'a uɗɗo, y'a y'ihida beezí.
4 Aame kane ɗoŋ siiɗo gette an wulle makike yi
t'irɓe bey Pool maŋ, an d'iise rootiso ti tuddaŋ,
an'de: «Wede eŋ wede tôwwo ɗuwo kotto, kono
booro ki Raa ti ki dehu y'a ki lekke ye, t'adda bar
yi y'uɗɗo toŋ maŋ.» 5 Wo Pool y'a rittige makike
k'adda k'uwwo, wo i ki y'aaɗumu ye. 6 Kane
ɗoŋ oŋgo an delliyo, an wolla ooziga woogo,
y'ooɗiba y'oora tul y'inda woogo. Aame an likke
kee wo an wulle munɗa booloŋ toŋ k'aaɗumu
umbo maŋ, an di-gime elkiyadaŋ, an'de: «Yo eŋ
raayusu.»
7 Ume geŋ yoŋ goppoŋ ti domɓi ki wede goole
ki poone ki siiɗo ere a diine k'ahu gettiyo, yoŋ
sundí Pibiliyus. Yode geŋ y'ay di'n ziiɗa ti
geyyiso ɓaadaŋ, wo ay d'ize onniyo aɗo a ɓoozí
me. 8 Meeki Pibiliyus geŋ yoŋ eeni ekk'oŋgali,
i-di d'orɓiyto wo yi ɗara puuzo. Pool y'a iide
y'a ti y' wullo, yi-tunde Raa, maŋ yi ziipe beezí
a tuddí wo yi-d'ele beeko. 9 Saŋ maŋ ɗoŋ k'eeni
ki siiɗo gette an d'iidito pay, wo y'an d'ele beeko
pây. 10 A kaye geŋ ɗoŋ siiɗo gette an ay d'uttile
ɓaadaŋ, wo a onniyo k'eŋgilsadey toŋ an ay

d’eele sulɗi ɓaadaŋ ɗoŋ ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

11 A ume geŋ i d’ede tooko sundutú «Raayagi
Rooŋo» t’iido ti geeger k’Alegzandiri, tode gette
ume reele ti ti y’iŋgile a zeŋge siiɗo ere a diine
k’ahu ettiyo. Îide tere aɗo maŋ, ay di-gili adda
ay d’iŋgile. 12 Ay d’iiney geeger sundutú Sirakuz,
aame geŋ ay d’ize onniyo aɗo. 13 Tiŋ geŋ ay
ziiɗa ita zeŋge zeŋge, ay d’iiney geeger sundutú
Reggiyo. Soggo maŋ maaye ti ɗanɗi y’a iise
baahu, onniyo sire ay d’iiney a geeger sundutú
Puzole. 14 A geeger gette ay d’uune zemɓa ɗoŋ i
ziipe addaŋ a Isa, an ay di’n dihe ay d’ize onniyo
sarat ti kane. Geŋ iŋkino saŋ ay d’iŋgile ki Room.
15 Kane zemɓa ti Room geŋ an d’illiga rabiladey
te, wo an d’iido okkimayey an d’iina a ume sundí
«Suuk ki Appiyus» wo a ume sundí «Ume Moone
Aɗo ki Torgagi». Aame Pool yi’ni wulle maŋ, y’a
ruute koɗuwo a Raa wo ii d’eele kooke. 16 Aame
ay iiney Room maŋ, an i-d’ele urzi a Pool y’a
lekke siidí ti asigursu soo ki boohiyadí.

Pool yi kazita ono Raa a Room

17 Îide onniyo aɗo maŋ, Pool y’a wiike deero
Yawudiyagi ɗoŋ a geeger Room ki di yode. Aame
an t’ugiye maŋ, y’an di ruute, y’ede: «Kune
zemɓa kuuli, nuŋ munɗa ulsu a ɗoŋziŋ ni k’ize
ye, ise a urzi k’oogoro moŋgiɗagiŋ toŋ ni k’ize
ye, wo toŋ a Zeruzalem an di n’ ziiɗa daŋgay,
an an di n’ ele a bey Romeŋ. 18 Kane Romeŋ
an di n’ tundite, saŋ an dihe an oo d’eeze kono
munɗa n’ize ulsu o di t’îde k’unto an k’uune ye.

19 Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, iŋkino maŋ
nuŋ toŋ n'a ruute n'ede, booradó i ti ɗaŋgey
mozigo goole ki Romeŋ, aŋkeŋ o k'ede elkiyo
n'a ki kiigira ɗoŋzó Yawudiyagi ye. 20 Geŋ kono
k'iŋkino n'a dihe n'un di'n t'ikkima, n'un di
roote me. Iŋkino maŋ ni sarkiya ziŋziri ette kono
ki wede kane ɗoŋ k'Izirayel an zaapu elkisadaŋ.»
21 Kane ɗoŋ i t'ugiye geŋ an i-di ruute, an'de:
«Kaye mattup ti siiɗo Ziide soo toŋ ay k'uune
ye a tukki kee me, wo leema soo toŋ t'ummey
i k'iido ye, y'ay di-t'îde taaya, ise y'ay di roote
k'ulsu kee me. 22 Wo beehiye ay dehu ay ki-ti
k'olliga munɗa wede k'elkiyo k'a roota me, kono
kaye ay suune a munɗa wede k'a seeɗu zakiɗi
geŋ, aame tuuku toŋ ɗuwo an ki dehu ye.»

23 An d'ele onniyo ere an di t'ikkima ti Pool kaŋ
soo, wo a onniyo gette an d'iide ɓaadaŋ a jiire, an
di y'uuney Pool a ume wede yi-lekkiyo. Ti soohe
bini lohe Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa,
yi dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa. Y'an
kazita iŋkino t'urzi mattup k'oogoro Muusa ti
ɗoŋ ki nebiyagi. 24 Ɗoŋ oŋgo an d'umɓe a onamí
ɗoŋ yi ruutite, wo ɗoŋ soŋ an di-tuuge k'amɓu
me. 25 A teepiyadaŋ gette an di-tiipe onamaŋ i-ki
t'iide kaŋ soo ye, maŋ Pool y'an di ruute miŋ kino
ɗaŋŋal, y'ede: «Unde Kamileŋ̰ ti ruute ɗerec a
moŋgiɗaguŋ t'urzi nebi Ezayi, 26 t'ede:

“K'odo k'ume ɗuwo eŋ k'an di rootoy, k'ede:

Kune kun d'olliga kereŋ̰, wo ono itadaŋ kun ki ti
suuna ye, kun di wolla kereŋ̰, wo munɗa
kun ki y' wolla ye.

27 Ɗerec, ɗuwo eŋ kuwwagaŋ an a-ti ŋiyye
daŋkila kono a k'olliga ye,
edayaŋ an a-t'ippe kono a ki wolle ye,
wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadaŋ an gi di'n
suune ye.
An ize iŋkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki
tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*."»
28 Wo Pool y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo
koɗuwo, rabila ere k'uttiyo ki Raa ette an t'elo a
ɗoŋ Yawudiyagi ye, wo kane an di-t'olliga.»
29 Aame Pool y'a ti ruute iŋkino maŋ,
Yawudiyagi an d'iŋgile an di niikutu tarkat
tarkat ti tuddaŋ. 30 Pool y'a likke ozzine sire a
ɓoozí wede y'a ele soŋko geŋ me, ɗoŋ pay ettiyo
wollisadí geŋ yi di'n seeɗu bey sire. 31 Yi kazita
urzi Moziko Raa, wo yi dooyiso urzi Galmeega
Isa Almasi daa k'orgiso wo daa morkiye munɗa.

* **28:27** 28.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Taasuwa ere Aware
Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23